

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra slovanských jazyků a literatur, oddělení českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Obraz dítěte v díle Markéty Pilátové a Markéty Zinnerové

Vypracovala: Bc. Daniela Bráhová

Vedoucí práce: Mgr. Jana Skálová, Ph.D.

České Budějovice 2016

PROHLÁŠENÍ

Prohláším, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohláším, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky kolektivu a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Rudolfov, dne 24. února 2016

.í í í í í í í í í í í í í í í í í .

Bc. Daniela Brhová

POD KOVÁNÍ

Touto cestou bych ráda podkovala vedoucí své diplomové práce Mgr. Jan Skálové, Ph.D., za cenné rady, připomínky, trpělivost a čas, který mi věnoval. Děkuji také své rodině za psychickou a materiální podporu, kterou mi poskytovala nejen při psaní diplomové práce, ale během celého studia na vysoké škole.

ANOTACE

Předkládaná diplomová práce navazuje na bakalářskou práci s názvem *Dětský svět Markéty Pilátové*, jejímž cílem bylo, zhodnocení dětské tvorby Markéty Pilátové. Bakalářskou práci doplní práce o díla dalších autorky literatury určené dětským příjemcům, o tvorbu Markéty Zinnerové Zároveň také přináší informace o dětském tenáři, jeho psychickém vývoji, pohledu na svět, fantazii v období předškolním a v období mladšího školního věku. Vybraná díla zmíněných autorek jsou zde analyzována a pomocí komparace jsou hledány shody a rozdíly mezi pohádkami, a prozaickými knihami zmíněných autorek. Cílem diplomové práce je zhodnocení dětské tvorby uvedených spisovatelek, konkrétně vyhodnocení vyobrazení dětí v jejich tvorbě, a zároveň porovnání dětských světů dvou pisatelek, přičemž je věnována pozornost především tomu, jak autorky znázorňují svět dětí, zda jejich představa odpovídá dětským životům, představám, ale nejen tomu, také je hledáno na jazykové zpracování jednotlivých děl. Při hodnocení výše zmíněných kritérií je dohlíženo na to, zda autorky ve svých dílech respektují dětského tenáře, zda vytvářejí díla, která jsou pro děti přístupná, srozumitelná. Na samém začátku práce je věnován prostor teoretickému vymezení literatury pro děti a mládež a zároveň i jejím specifickým.

ANNOTATION

This thesis was built on the bachelor thesis called *D tský sv t Markéty Pilátové*. The aim of the bachelor thesis was to analyze children books of Markéta Pilátová. This bachelor thesis was now complemented by works of Markéta Zinnerová, author of literature for children. Selected works of these authors are analyzed and compared. The similarities and differences between storybooks and prose books of those authors were searched for. The thesis provides information about child readers, their mental development, worldview and imagination during the preschool and early school age period. The main aim of this thesis was to assess the works of two authors of children books Markéta Pilátová and Markéta Zinnerová ó namely the evaluation of images of children in their works, comparing how they portray "children's worlds". This work focuses also on whether the authors respect the child reader. Before focusing on the analysis, definition of literature for children was given.

Obsah

1	Úvod	7
2	Vztah literatury k dětem a dětí k literatuře	9
2.1	Specifičnost literatury dětí a mládeže	13
2.2	Vývoj dětské literatury pro děti a mládež	18
2.2.1	Ped-kolák, jeho psychický vývoj a vztah k literatuře	22
2.2.2	Samostatný dětsko-kolní vku	26
3	Spisovatelky pící pro děti dvou různých generací	32
3.1	Markéta Pilátová	33
3.2	Markéta Zinnerová	35
3.3	Pohádka jako hlavní ur ený ped-kolák m i mlad-ím -kolák m	39
3.3.1	Sv t víl	43
3.3.2	Pohádkový sv t Markéty Zinnerové	55
3.3.3	Kouzelný sv t origami	61
3.4	Próza s dětským hrdinou	68
3.4.1	Rodinný život	71
4	Záv r	85
5	Zdroje	87
6	P ílohy	94
6.1	Ilustrace	94
6.2	Zinnerová ó bibliografie	106

1 Úvod

V současné době se hojně hovoří o vztahu dítěte k literatuře, o tom, že dítě tráví málo času ve společnosti knih, i přesto, že knižní trh je dostatečně zásobován díly nejrozličnějšími, českými i zahraničními, různými literárními směry, díly z různých období od různých autorů. Důvodem, proč dítě málo čte, se v rámci této práce nebude věnována pozornost, mohou být různé, a mezi nimi jich může být mnoho. Jedním z nich může být i to, že předkládané knihy jsou dostatečně srozumitelné, neodpovídají dětským potřebám, dětskému vnímání světa, jejich současnému postavení ve společnosti, a právě tímto se práce bude zabývat, zobrazováním dítěte v dětských knihách a tomu, zda knihy jsou užitečné dětskému recipientovi.

V rámci předkládané práce, která nese název *Obraz dítěte v díle Markéty Pilátové a Markéty Zinnerové* bude věnována pozornost tomu, jak Markéta Pilátová a Markéta Zinnerová vnímají, zobrazují a hodnotí ve svých knihách určených dětským recipientům dítě, dětský svět, problémy dítěte a mládeže. Markéta Pilátová byla pro obě práce vybrána z toho důvodu, že se jedná o spisovatelku, která je v současnosti velmi aktivní, oceňována mnoha literárními cenami, ale na druhou stranu je také spisovatelkou, jejíž jméno i názvy děl se zatím ještě nepříliš nevyrovnaly do podvědomí českých čtenářů. Tuto méně známou autorku se jeví vhodné doplnit někým, jehož jméno a tvorbu zná snad každý, a proto byla vybrána Markéta Zinnerová. S tvorbou Markéty Zinnerové se setkalo velké množství lidí, kdo jí nezná jako spisovatelku, tak se mu při vyslovení jejího jména vybaví alespoň některý ze seriálů určených dětem a mládeži (*My vichni-
-kolou povinní*, *Tajemství prout něho kořku*), pro který vytvořila scénář, a na základě něj napsala knihu.

Markéta Zinnerová patří mezi autory, kteří mají na svém kontě nepočítaně množství titulů, nebude dán tedy prostor věnovat jejím dílům, ale jen určitému výseku její tvorby. Pozornost bude zaměřena pouze na některá díla, která Zinnerová psala pro recipienty předškolního věku a pro mladší školáky. Budou analyzována následující její knihy:

arované prstýnky, Tajemství prout něho kořku, Indiáni z V trova., které budou komparovány s díly Markéty Pilátové Víla Vivivíla a stíny zvířat, Víla Vivivíla a piráti Jifního moře, Jura a lama. Pro dokreslení stylu autorek bude v nována pozornost je-t t mto díl m: Princezna z t e-ového království, Hehe a Chichi dva u-atí kamaráti, Hejásek a Jujdásek, Za humny je drak, Kiko a tajemství papírového motýla, a Kiko a tulipán,

Nefl se v-ak k samotné analýze a komparaci dostane, bude nejprve pojednáno o literatu e pro d ti a mládeř, a také o specifikách této literatury. Literatura pro d ti a mládeř je specifická i tím, ře její recipient se vyvíjí, m ní, a na to by práv literatura m la reagovat. M ní se totiž jeho zp sob vnímání sv ta kolem sebe, my-lení, hodnocení i vztah k realit v souvislosti s jeho stárnutím, proto bude v nována pozornost i vývoji tená e literatury pro d ti a mládeř z pohledu psychologického i literární teorie. Markéta Pilátová i Markéta Zinnerová napsaly pro tená e p ed-kolního a mlad-řho -kolního v ku pohádky i prózu s d tským hrdinou, tudířl je v nován prostor i charakteristice t chto řlánř a vztahu recipient zmi ovaného v ku k t mto řlánř m.

V samotném záv ru práce bude zhodnoceno, která z autorek zobrazuje d tský sv t adekvátn ěi, p ístupn ěi d tskému tená i, sou asnému. Je pot eba mít stále na v domí, ře díla Markéty Zinnerové, která byla pro tuto práci vybrána, vznikala p edev-řm v sedmdesátých a osmdesátých letech dvacátého století, tudířl bude hodnoceno, zda tato díla odpovídají i řpot ebámõ dne-ních tená .

2 Vztah literatury k dětem a dětí k literatuře

Jak bylo zmíněno v úvodu, v rámci této práce bude věnována pozornost knihám Markéty Pilátové a Markéty Zinnerové, jejich dílům, která jsou určena do literatury pro děti a mládež, dílům určeným dětem předškolního věku a mladšími školáky. Než se dostaneme k analýze a komparaci jednotlivých knih, bude v této kapitole dán prostor krátkému definování toho, co je označováno za literaturu pro děti a mládež a následně bude rozebrán i dětský aspekt a specifika literatury určené dětem.

Knihy, které jsou psány dětmi, tj. jedinci ve věku od tří do patnácti let, se v odborné literatuře označují termínem literatura pro děti a mládež nebo dětská literatura. V rámci této oblasti literatury dochází k třídění literatury do dvou skupin textů, jedna skupina textů se označuje jako intencionální literatura pro děti a mládež, tudíž literatura, která byla záměrně vytvořena pro nedospělé čtenáře, uplatňuje tzv. dětský aspekt (viz níže). Druhou skupinu tvoří díla označovaná jako neintencionální literatura pro děti a mládež. Neintencionální literatura pro děti a mládež zahrnuje všechny texty, které byly původně vytvořeny pro dospělého recipienta, ale staly se oblíbenými u dětí a mládeže, ty je přijaly za své a užívaly v původní podobě, nebo přepracované (zkrácené, zjednodušené). Je dobré si zde položit otázku, jak je možné, že texty, které autor psal pro dospělé čtenáře, se staly oblíbenými u dětských recipientů. Je možné, že autor zobrazil ve svém díle realitu takovým způsobem, který je pro děti blízký dětskému vnímání světa, vyhovuje jim vzhledem k tomu vhodných jazykových prostředkům, odpovídajícího vypravěčského postupu a tedy celkově dílo odpovídá potřebám dětského recipienta. Dalo by se říci, že autor nevědomě uplatnil již zmíněný dětský aspekt, jemuž bude věnována pozornost dále. Kromě intencionální a neintencionální literatury pro děti a mládež patří do této oblasti literatury také slovesný folklór (rozprávky, jazykolamy, hádanky, atd.), představující z historického hlediska počátky tvorby pro děti a mládež. Literaturu pro děti a mládež nedělíme jen podle původu, ale i podle dalších hledisek.

Další možnou užívanou klasifikací bývá třídění literatury podle věku čtenáře, kdy v každém vymezeném období jsou přiznány typické literární žánry, které jsou dětem daného věku vyhledávány a čteny nejvíce. Žánrově je tato oblast literatury velmi

bohatá, tená má na výber z širokého repertoáru fláner. Rozsah fláner k určitému v konkrétnom období je pouze orientačný, neznamená, že by si deti predškolského veku nemohly poslechnout pohádku, ktorá je píšena až k období mladšieho školského veku. Jedná sa o lenivú, ktorá teda píše k veku detí najfrekvencovanejšie flánry, ktoré sú dôležitými danými veku vyhľadávány.

Školnému veku (3-6) odpovedajú zvlášť kladka, leporela, omalovánky, prostorové knižky, jednoduché príhody z života, povídky se zviacím hrdinou, hádanky.

Mladšiemu školskému veku (6-11) odpovedajú zvlášť pohádky, rytmické verše s pointou, povesti, zviacím komiksy, krátke povídky z života detí, z prírody a historie.

Staršiemu školskému veku (11-15) odpovedá dobrodružná literatúra, próza s dôležitou hrdinkou, próza s chlapeckým hrdinou, kreslený seriál (komiks), televízny seriál pre mládež, umlecko národná beletrie.¹

flánry samy o sobe neurujú a neovlivujú tená v zájme, i keď píše postupuje tená práve po flánrech, má na jaký obľúbený fláner a to pouze ten. tená ovu pozornosť ovlivuje zároveň téma, ktorému sa dané dielo venuje, ktoré zobrazuje. Voľba tém, ktorá autor vyvoláva ve svojich dielach, je závislá na postavení detí ve spoločnosti a na vzájomnej reflexii detí a dospelých. Dôležitý pohľad je dán vnútornou schopnosťou tvoriť evokovať dôležitú vec a vstúpiť do komunikácie s dôležitým tená em.² Autor vychádza z postavení detí ve spoločnosti, ktoré sa ovšem v histórii menia. Deti v každom historickom období zaujímajú iné postavenie, je na nich pohliadeno z inej perspektivy, zároveň sa také menia i samotné deti, v každom období deti e-í iné problémy, má iné zájmy, vyjadruje sa trochu odlišným spôsobom, iný je i vzťah detí k rodine a vrstevníkom. Toto všetko sa promíta i do oblasti literatúry. Kópál sa zaoberá také porovnaním tém v literatúre pre dospelého recipienta a v literatúre určené detem a mládeži, zmienuje. Je šNení rozdielu medzi tematikou literatúry pre deti a literatúry pre dospelé. Vychádza sa zdieľaných a literárnych zručností, pretože detem je poteba písať o tom samom jako dospelým, ale jinak, pretože tematika literatúry je ten konkrétnejšie, určujúci ľudia, ty konkrétnejšie spoločenské problémy, osudy, city, zážitky jako v literatúre pre dospelé.³ Tudiž píše voľbu tém by pisateľ mal voliť ta samá

¹ PETERKA, J. *Teorie literatury pro učitelské*. s. 233

² E. KOVÁ, J. a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež* s. 13

³ KOPÁL, J. *Literatura pro děti a mládež* s. 16

témata, o kterých pojednávají knihy pro dospělé, ale zároveň by jeho volba měla být závislá i na vnímání postavení dítěte a na dítěti samotném. Dále je volba tématu ovlivněna historickými událostmi a souvislostmi dané doby, ve které dané dílo vzniká. Autor je ovlivněn určitými specifiky své doby, jelikož bude v rámci této práce v nověna pozornost dle dvou autorek, z nichž každá tvoří v odlišném historickém období, je dobré se krátce v nověna charakteristice literatury před rokem 1989, v období 1948-1989, a literatury po roce 1990, dle české literatury.

Stejně, jako literatura určená dospělému příjemci, byla i tato literatura, literatura pro děti a mládež, ovlivněna historickými událostmi naší země, a prošla jí dlouhou cestou, která s sebou přinesla mnoho proměn. V období 1948-1990 tvořila právě literatura pro děti a mládež dominantní oblast literatury celonárodní, jelikož se mnoho autorů, kteří nesměli tvořit, uchýlilo právě v této oblasti literární tvorby, zde uspěli. Tehdejší literární tvorba byla ovlivněna jednou dominantní filosofií, a tudíž všechny záležitosti, které se odlišovaly, neodpovídaly tehdejšímu předstávám, byly znefunkčníny, zastaveny, zmařeny. Díla nebyla v kontaktu s aktuální celostátní produkci, pozornost byla především v nověna pouze literatury východní. Centrem literárního života se stala ruská sdružení a svazy, které podléhaly centrální kontrole. Tyto a mnohé další aspekty negativně ovlivnily, na jaký způsob, i tvorbu pro děti a mládež, a to především do poloviny padesátých let. I přesto všechno se k této tvorbě uchýlilo mnoho autorů, jelikož literatura pro děti a mládež poskytovala spisovatelům v této době prostor pro vyjádření jejich fantazie, nejlépe literatura pro dospělé recipienty. Od poloviny padesátých let však docházelo, a až do roku 1970, k uvolnění některých zákazů, byla znovu vydávána některá díla katolických a ruralistických autorů, zvyšoval se zájem o literaturu faktu, o vědní problémy zobrazené v literárních textech, a také propukla nová vlna, docházelo ke sbližování literatury a filmu. Od roku 1970 až do roku 1989 se začala hojně rozrůstat především tvorba samizdatová a exilová. Po oficiální tvorbě se požadovalo, aby prosazovala kladný vztah k socialismu, což někteří autoři odmítali respektovat.⁴ Právě v tomto období započala svou spisovatelskou činnost Markéta Zinnerová, její tvorba pro děti, bude v nověna pozornost v dalších kapitolách.

⁴ Stručná charakteristika dle URBANOVÁ, S. *Metamorfózy české literatury*. s. 30-60

Zmny nejen ve společnosti, politice, ale i v literatuře se objevily na začátku devadesátých let, kdy propuknul masivní zájem o knihy. Nejprve byly hojně znovu vydávány knihy v padesátých desetiletých zakázané, pak také knihy patřící do tzv. zlatého fondu české literatury, a zároveň vycházela i díla, která na rozdíl od výše zmíněných, byla považována za jednoduchá, ať sentimentální. Velký zájem z pozice čtenářů o tuto literární produkci vydržel pouze do poloviny devadesátých let, kdy začala síliti poptávka především o příběhy filmové, divadelních her a televizních seriálů. Proto byla mnohá literární díla zpracována do podoby filmových scénářů a naopak filmové scénáře byly beletrizovány, převáděny do knižní podoby. Jak již bylo zřejmé, literatura a film se sblížily již od padesátých let dvacátého století, tudíž v devadesátých letech se nejednalo o nic nového, pouze byl o tuto tvorbu větší zájem. V devadesátých letech také sílila poptávka o západní literaturu, a z hlediska žánrového projeví spisovatelé i čtenářská i náklonnost hlavně k pohádkám, povídkám, legendám, a diváckým románům.⁵

Dnešní čtenář má možnost vybírat si z široké nabídky titulů od českých i zahraničních spisovatelů, například v rámci žánrů. Čtenář si vybere to, co se mu líbí, co je mu blízké, srozumitelné. Na pultech knihkupectví se objevuje nepřeberné množství knih, mezi nimiž nalezneme také díla, které je možné označit za brak, i díla kvalitní, a je ufil pouze na čtenářské i, co si vybere, co je mu blízké co se jemu šlíbí. Často se však dít s dílem seznámí nejprve prostřednictvím filmového zpracování a následně, ať kdy, ne vždy, sáhne po knižní verzi, která ho již nemusí, bohužel, tak upoutat jako film.

V současnosti se klade důraz především na otevřenost textu ve vztahu k recipientovi, což souvisí s celou tradicí literatury, mezi níž patří princip hry (hra je základním projevem české existence, vyulívá se hry se slovy, dramatizovaných textů atd.), ufilování různých jazykových kódů, intertextualita (hojně především vyprávění a úpravy již existujících textů, často inspirováno z mytologie) a otevřenost (dochází k prolínání žánrových struktur, funkčních stylů, motivů a detailů).⁶ Zároveň v dnešní době je také dochází u jednotlivých literárních produktů, vlivem masových médií, ške smívání hranic v kultuře,

⁵ URBANOVÁ, S. *Metamorfózy české literatury*. s. 30-60

⁶ URBANOVÁ, S. *Metamorfózy české literatury*. s. 123-126

vzdání, pohlaví, sociálního zazení atd.⁷, ale i přesto je stále potřeba vnímat určitá specifika, která tato literatura má.

2.1 Specifika literatury pro děti a mládež

V souvislosti s literaturou pro děti a mládež se hovoří o specifikách této tvorby, o specifikách literatury pro děti a mládež. V této kapitole tedy bude věnována pozornost tomu, co lze v těchto knihách označit za specifické. V odborných publikacích se v souvislosti s literaturou pro děti a mládež často uvádí termín dětský aspekt, nicméně by měla každá kniha určená dětem mít, respektovat, lze říci, že dětský aspekt je právě jedním ze specifik literatury pro děti a mládež. Dětskému aspektu, celkově systematickému studiu literatury pro děti a mládež, se detailně již věnovala slovenská stylistika a literární věda. F. Miko a Kabinet literárnej komunikácie v Nitre, a v tomto směru zejména J. Kopál⁸. Tito odborníci v analýze dětské literatury využívají jakožto samostatnému oboru se specifickou metodologií.⁹ Ján Kopál je označován za autora termínu dětský aspekt, špovazuje jej za určitý znak i hodnotící kritérium intencionální literatury pro děti a mládež.¹⁰

Dětský aspekt souvisí se zobrazováním reality, dětského světa, dítěte v dětských knihách. *Metamorfózy dětské literatury* se zabývají detailně postavením dítěte v literatuře, vztahem dětského světa a literatury, formováním dětského aspektu. Je zde, na několika stránkách, zmíněno následující. V padesátých letech dvacátého století se motiv dítěte stal častým v literatuře, a právě toto období nám předkládá dva různé, extrémní způsoby zobrazování dětského světa v literatuře pro děti a mládež. První pojetí dětského světa je pojata vesele, často se zde objevuje veselí, jaro, slunce, radost, pohyb, hra, jednoduché vnímání světa, naděje. Takovéto pojetí však odpovídá pouze představě předkoláka. Dítě bylo tehdy vnímáno pouze jako prostředek k vyjádření optimismu, dětský svět byl tedy považován za období velmi optimistické, bylo jakýmsi synonymem k optimismu, což není správně pojaté. Děti mají své starosti, problémy, které mohou z pohledu dospělého připadat malicherné, nicméně pro děti jsou velmi důležité. Druhým

⁷ URBANOVÁ, S. *Metamorfózy dětské literatury*. s. 123

⁸ MEJRKOVÁ, S. *Jazyk a styl pro dětskou literaturu*. In Naše děti. [online].

⁹ MEJRKOVÁ, S. *Jazyk a styl pro dětskou literaturu*. In Naše děti. [online].

¹⁰ KOPÁL, J. *Literatúra pre deti a mládež*. s. 48.

extrémem, který se objevuje v tvorbě pro děti, je opak výše zmíněného, a to v tom, že děti jsou považovány za nezkažené představiteli společnosti, od kterých by se dospělí mohli učit, dítě ale dříve reprezentuje moudrého představitel základních životních hodnot. Tímto postupy se auto i bohů vzdalovali dětskému aspektu. Se změnou postavení Ludvík Akenazy, který představil dítě vnímající okolní svět po svém, uplatnil zde dětskou fantazii a princip dětské hry, která pouze napodobuje svět dospělých a zároveň se shoduje s dětským vnímáním okolní reality.¹¹ Díky tomu došlo tedy k proměně vnímání dítěte, proměně dětského aspektu, proměně postupu, který spojuje v: špojetí dětského motivu, uplatnění obecných mechanismů dětského aspektu, ve schopnosti autora proniknout do dětské psychiky s přístupem k dospělosti.¹² Dětský aspekt se v tvorbě pro děti stal určujícím umleckým fenoménem. Přestal se uplatňovat pouze ve formě hry s dítětem, ale stal se základní konstitutivní silou, principem tvorby. Také jeho zásluhou se krystalizovala a formálně ustanovovala specifická literatura pro děti a utvářela se charakteristická poetika jednotlivých tvůrců.¹³

Co to tedy dětský aspekt je, jak jej vhodně vymezit, definovat. Dalo by se říci, že dětským aspektem rozumíme to, že by autor knih určených dětskému recipientovi měl zvolit vhodný způsob, kterým modeluje realitu ve své knize. Přitom by měl vycházet z předpokládaného věku čtenáře. Autor tedy předpokládá, že dítě určitého věku se vyjadřuje určitým způsobem a disponuje určitým způsobem vidění¹⁴ má určité osobní zkušenosti a zároveň i různé emotivní hodnotí literární díla. Dětský aspekt se uplatňuje v předem tu, koncepci, to znamená v zobrazovaném světě a ve věku dítěte, ve vztahu ke svému a věku dospělých a ve způsobu modelování tohoto světa v literárním díle.¹⁵ Dítě vnímá svět určitým způsobem, způsobem odlišným od vnímání dospělého autora, dle Kopála by se tyto dva způsoby vnímání světa měly propojit, protože v dětském vnímání je perspektiva dospělosti a v ní je smysl dětského vidění a hodnocení světa.¹⁶ Podle zmíněných kritérií by zobrazovaná realita v knize, ale i dětský aspekt měly být různé, odlišovat se na základě věku budoucího čtenáře, a v návaznosti na to by měla být rozdílně modelována skutečnost. Autor by také měl respektovat dětské čtenáře, jako

¹¹ URBANOVÁ, S. *Metamorfózy dětské literatury*. s. 24-29

¹² URBANOVÁ, S. *Metamorfózy dětské literatury*. s. 29.

¹³ Tamtéž

¹⁴ BRHOVÁ, D. *Dětský svět Markéty Pilátové*. České Budějovice, 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Mgr. Jana Skálová, Ph.D. s.23.

¹⁵ KOPÁL, J. *Literatura pro děti a mládež*. s.15

¹⁶ Tamtéž, s.14

samostatného, myslícího, svébytného recipienta vnímajícího okolní svět po svém. Neměl by dtského tená e podceňovat, ale ani přeceňovat a měl by se snažit k dítěti postupovat v určitých oblastech jako k dospělému recipientovi. Z uplatnění dtského aspektu v literární tvorbě pro děti vyplývá problematika témat, kompozice i jazyka, obsahu i formy literárního díla. Dítě má být respektováno se svými individuálními zvláštnostmi a potřebami a zároveň vnímáno jako rovnocenná součást společnosti¹⁷.

S dtským aspektem úzce souvisí další specifikum literatury pro děti a mládež, a tím je její tená , který bývá považován za specifického. Na dtského příjemce by měl autor brát zřetel, měl by respektovat jeho zvláštnosti. Dtský tená disponuje menším množstvím poznatků o okolním světě, šodli-n citov hodnotí skutečnost, má malou znalost literárních konvencí a jinak záměnou schopnost zobecnění vnímaných faktů, jak uvádí ve *Vybraných kapitolách z teorie dtské literatury I* Otakar Chaloupka a Vladimír Nezkusil¹⁸ Dítě je také velmi citlivé na jasné vymezení dobra a zla, chce vědět, jaké postavy jsou kladné, jaké záporné, co je pravda a co lež.¹⁹ Pro dtského recipienta je velmi důležitě přesné, kontrastní vymezení, jelikož dítě si šlépe osvojuje vztahy a jevy, které jsou vyjádřené pomocí kontrastů, hyperbolicky.²⁰ Zároveň ale dítě není schopno chápat celou složitost života, ani mnohotvárnost charakterů. Proto jsou v literatuře pro děti a mládež zobrazované postavy kontrastně odlišné. Jasně je zde vymezeno, kdo je postava kladná, kdo záporná, kdo je zlý a kdo hodný, atd.²¹ Což odpovídá dtským potřebám. Na literaturu pro děti a mládež je pohlíženo jako na specifickou také proto, že je od ní požadováno, aby vychovávala nové generace, a zároveň by měla být schopna brát ohled na věková hlediska tená e.

Budoucí recipient není jediným specifikem literatury pro děti a mládež, ale specifické postavení zde má také autor těchto děl, jehož hlavním úkolem šje vyrovnání na jedné straně tená ských potřeb dítěte, chápaných v plném rozsahu a naléhavosti, na druhé straně literárního kontextu v jeho úplnosti, tj. zejména faktu, že pro dítě tvoří dospělý autor s jiným zázemím životní a literární zkušeností, než jakou má jeho budoucí

¹⁷ CHALOUPKA, O. *Rozvoj dtského tená ství*

¹⁸ BRHOVÁ, D. *Dtský svět Markéty Pilátové*. České Budějovice, 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Mgr. Jana Skálová, Ph.D. s. 23.

¹⁹ KOPÁL, J. *Literatura pro děti a mládež*. s. 16

²⁰ Tamtéž, s. 17

²¹ Tamtéž, s. 16

tená .²² Spisovatel musí respektovat n kolik specifik, pot eb budoucího tená e, kterými jsou: rovnoprávnost dít te ve spole nosti, jeho švlá–tnosti²³ a zároveň by m l rozvíjet dít , jeho osobnost

Volba témat v literatu e pro d ti a mládeř je také považována za specifickou. Po autorovi se chce, aby p izp sobil dílo tená i, ale nepodbízet se mu, aby dílo neochudil a zvolit takové téma, které bude pro tená e srozumitelné, aktuální, p itaflivé, obohacující. Této problematice jifl byla v nována pozornost v p edchozí kapitole.

Dal–ím specifikem literatury pro d ti a mládeř je volba výrazových prost edk , jeřl je ovlivn na komunika ními schopnostmi dít te daného v ku. Nejen úrovní jazykového vyjad ování, ale také tím, co dít prost ednictvím jazyka zobrazuje, jelikoř nejprve dít vyjad uje pomocí jazyka své emoce, pozd ji pomocí jazyka n co zobrazuje a afl pozd ji pomocí jazyka ztvár uje mimojazykové skute nosti²³. Tato fakta je pot eba, aby autor nezapomínal p i výb ru vhodných jazykových prost edk . šP i analýze konkrétních výrazových prost edk musí být pozornost soust ed na na jejich funkci, p sobení na psychický sv t dít te a na v len ní do odpovídajících historicko-spole enských souvislostí.²⁴ U výrazových prost edk je t eba také neopominout dal–í zvlá–tnost literatury pro d ti a mládeř, kterou je m n ní v cí pomocí slova, ímř se odli–uje tato literatura od literatury pro dosp lé recipients. Pomocí škouzelných²⁵ slov se v textech, zejména pohádkových, m ní realita. P i zkoumání a hodnocení jazykových prost edk , které jsou obsařeny v dílech ur ených pro d ti a mládeř, dojdeme k tomu záv ru, ře se zde hojn vyskytují nová slova, na rozdíl od slov zastarávajících (archaism ²⁵ a historism ²⁶), p evařují zde výrazy a konstrukce hovorové e–tiny, výrazy slangové a v neposlední ad í slova nespisovná a zkomolená. Jazyková stránka tedy navazuje na e d tskou, na to, jak se d ti vyjad ují. Zároveň se v dílech ur ených d tem objevuje opakování a hromad ní slov, epizeuxis²⁷, anafora²⁸, epifora, která je opakem anafory a dal–í. Prost ednictvím opakování stejných slov autor zd razní význam, vyzdvihne

²² CHALOUPKA, O, NEZKUSIL, V. *Vybrané kapitoly z teorie literatury I.* s. 48-49

²³ CHALOUPKA, O, NEZKUSIL, V. *Vybrané kapitoly z teorie literatury III.* s.60-61

²⁴ TOMAN, J. *Vybrané kapitoly z teorie d tské literatury.* s. 62

²⁵ Archaismus je pojmenování, které ozna uje skute nost existující, ale bylo nahrazeno nov j–ím pojmenováním, které se stalo b řlným.

²⁶ Slova ozna ující skute nost, která jifl neexistuje.

²⁷ Opakování stejných slov za sebou.

²⁸ Opakování stejných slov na konci a na začátku dvou sousedních celk .

skutečnost, kterou považuje za důležitou a také umocní tím, aby si zdokonalily výslovnost obtížných slov. Věchny výše zmíněné prostředky autor ve svých dílech využívá proto, aby díla byla důstojná i přístupná, blízká a srozumitelná. S jazykovou stránkou díla souvisí i názvy knih a kapitol, které, jak zmíní Otakar Chaloupka a Vladimír Nezkusil (*Vybrané kapitoly z teorie české literatury III*) mají také specifickou povahu, jelikož šod titulu eká dít hlavní stru ně nazna ení vlastní nápln otevírané knihy, pop ípad základní řánrový klí nebo hodnotové doporu ení.²⁹ ŠNázev české knihy ó stejn jako v knize pro dospělé ó navodí o ekávání tená e, toto o ekávání v-ak po v t-in napl uje a rozvíjí, p ekvapuje pouze v mezích p edem nazna eného rámce.³⁰ Dle uvedených charakteristik lze íci, že specifika spojená s výrazovými prostředky, jazykem, slovy v daném díle jsou velmi obsáhlým tématem.

Za specifické jsou považovány i funkce literatury pro d t i a mládeř. Otakar Chaloupka a Vladimír Nezkusil uvád í ve své knize *vybrané kapitoly z teorie české literatury I*, že se nelí od funkcí, které má literatura pro dospělé, ale jejich specifí nost spo ívá ve vzájemné váze jednotlivých funkcí a v jejich obsahové náplni a odli-ném zam ení.³¹ Funkce by m ly p sobit na tená e, a tím pádem ovliv ovat komplexn jeho emoce, fantazii, osobnost, sociální cít ní a hodnotovou orientaci. Jaroslav Toman ve *Vybraných kapitolách z teorie české literatury* rozli-uje funkce literatury pro d t i a mládeř na funkce základní (estetická, poznávací a výchovná) a funkce mimoestetické (magická, fyziologická, estetická, společná)³². Ve *Vybraných kapitolách z teorie české literatury I* Otakara Chaloupky a Vladimíra Nezkusila jsou zmín ny trochu jiné funkce, dalo by se íci, že jsou jinak pojmenovány. Jedná se o funkce následující: praktická (procvi ení výslovnosti, získání základních poznatk o vn j-ím sv t), magická (specifická funkce literatury pro d t i a mládeř), formativní (literární dílo se podílí na formování identity dít e a na jeho v le ování do společnosti) a estetická. Estetická funkce zesiluje ú inek ostatních funkcí, p sobí nap í ostatními funkcemi. Je vázána na literární konvence a normy, které hrají v t-í roli v souvislosti se zvy-ujícím se v kem tená e. Tato funkce, také v souvislosti se zvy-ujícím se v kem tená e, se dotýká stále obecn j-í stránky mimoliterárních skute ností. Formativní funkce má velký význam b hem ontologického vývoje jedince, jak uvádí Chaloupka a Nezkusil. Literární dílo

²⁹ CHALOUPKA, O, NEZKUSIL, V. *Vybrané kapitoly z teorie literatury III*. s. 78

³⁰ tamtéř

³¹ CHALOUPKA, O, NEZKUSIL, V. *Vybrané kapitoly z teorie literatury I*. s. 41-43

³² TOMAN, J. *Vybrané kapitoly z teorie české literatury*. s. 47-48.

totiž pomáhá jedinci pojmenovat okolní svět, utvářet si vlastní osobnost (nejprve vidí sebe sama tak, jak má vidět ostatní, v období dospívání snaha najít svoji vlastní tvář), postoj, orientovat se v lidských vztazích, hodnoty a hodnotové systémy.

Specifické je také žánrové složení literatury pro děti a mládež, které je stabilnější, na rozdíl od literatury pro dospělé recipienty, ale jeho vývoj nestagnuje. Přomně, ke kterým zde dochází, jsou však v této oblasti vyvolány novými poznatky o dětech, které poskytuje v této oblasti vývojová psychologie.

2.2 Vývoj žánrů literatury pro děti a mládež

Recipient literatury pro děti a mládež, dítě, se vyvíjí, má, proto je literatura pro děti a mládež klasifikována do několika skupin právě podle věku žánru. Tato klasifikace se však někdy kryje s ontogenezí vývoje jedince, kterou se zabývá vývojová psychologie (tato etapizace však není shodná u všech psychologů). Vývojová psychologie považuje za dítě jedince až do dvanácti let, avšak literární teorie vnímá jako dítě pouze osoby do dvanácti let. Na přomně dtského žánru se pohlíží v souvislosti s poznatky z oblasti psychologie, které se pak vyuplatňují pro literární potřeby, jsou uplatňovány literárními teoretiky.

Ve výzkumech zabývajících se dětským žánrem se často objevují tyto aspekty setkání dítěte s knihou, které mají obecně dětský charakter: proces ztotožnění (identifikace) dítěte se žánrovým příběhem nebo s jeho hlavní postavou, procesy předjímání vlastní budoucnosti v ději knihy a v osudech jejích hrdinů, procesy vyrovnání a náhrady (kompenzace) podnětů, jež dítěti chybí v reálném životě, podněty jinými, které nalézá v knize apod.³³

Při zamýšlení se nad přomněmi dětským žánrem je tedy potřeba se opírat o poznatky vývojové psychologie, jelikož přomně psychických kvalit dítěte se projevují i na vztahu jedince k literatuře, na výběru textu, žánru a na vnímání literárního textu.

³³CHALOUPKA, O, NEZKUSIL, V. *Vybrané kapitoly z teorie literatury III.* s. 93

Není možné pominout kulturní a estetickou úroveň vztahu dítěte k literatuře a samozřejmě vztah dítěte ke četbě samotné, motivovanost ke četbě, z nichž některých jedinců se stávají pravidelní, válečníci, kteří však četbu vnímají jako pouze nutné zlo, které musejí přetpít. Pro získání kladného vztahu ke četbě je důležitá vstupní fáze, kdy dítě poprvé přete samo knihu, a jeho první setkání s knihou je pozitivní. Takové dítě si vytvoří ke četbě kladný vztah, i když pro zábavu než povinnost, což je jev velmi častý. ŠPostupným stárnutím dítěte se také rozlišuje četba dívek a chlapců, zatímco v prepubescentním období není ve výběru četby rozdíl mezi dívkou a chlapcem, v období pubescentním je tomu právě naopak.³⁴ Toto však nejsou jediné charakteristiky, které je možné říci o dětskému dítěti a jeho vývoji, zejména, existuje jich mnohem více.

Psychickým vývojem jedince se, jak již bylo zmíněno, zabývá vývojová psychologie, která zkoumá zejména způsob prožívání, uvažování a chování, typickou pro jednotlivé vývojové fáze od prenatální fáze až do dospívání (dosazení dvacátého roku). Avšak vývoj jedince nekončí jeho dvacátými narozeninami, vývojová psychologie jde ještě dál, zkoumá vývoj jedince až do jeho smrti. V rámci celého života jedince (od narození do smrti) vymezuje jedenáct vývojových období. ŠVývoj je chápán jako výsledek interakce biologických, tj. genetických a psychosociálních vlivů, které se uplatňují v různé míře, v závislosti na sledované funkci i vývojovém období.³⁵ Vývoj jedince je ovlivněn především dvěma faktory: dědičností a prostředím, v němž jedinec vyrůstá, hlavně rodinou a v pozdějším věku vrstevnickou skupinou. Prostředí a vrstevníci okolo daného jedince ovlivňují také jeho vztah ke četbě, literatuře.

ŠPsychický vývoj zahrnuje několik dílčích oblastí, které se rozvíjejí ve vzájemné interakci:

- **Biosociální vývoj** o zahrnuje tělesný vývoj a veškeré proměny s ním spojené, které mohou ovlivnit různé faktory

³⁴ BRHOVÁ, D. *Dětský svět Markéty Pilátové*. České Budějovice, 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Mgr. Jana Skálová, Ph.D. s. 23.

³⁵VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. s. 9.

- **Vývoj kognitivních funkcí** – zahrnuje psychické procesy, které se nejen jak spolupodílejí na poznávání a uchovávání získaných poznatků
- **Vývoj motivace a emoční složky** – zahrnuje vývojovou podmínkou pro emočního proflívání, emoční regulace a významu jednotlivých potřeb, i jejich závislosti na zrání a psychosociálních vnějších vlivů.
- **Psychosociální vývoj** – zahrnuje prostory osobnostní a sociálních charakteristik, rolí, mezilidských vztahů i působících způsobů chování.³⁶

Vývojová psychologie (Vágnerová) dělí psychický vývoj jedince do několika fází. Jelikož v rámci této práce budou analyzována literární díla určená především dětským a mládežnickým věkem, budou zde uvedena jen tato období, do nichž vývojová psychologie řadí tyto jedince. Vágnerová uvádí tuto klasifikaci:

- Batolecí věk (od jednoho roku do tří let)
- Předškolní období (od tří do šesti až sedmi let)
- Školní věk (od šesti/sedmi let do patnácti let)
 - Raný školní věk (od šesti do devíti let)
 - Střední školní věk (od devíti do jedenácti /dvanácti let)
 - Starší školní věk (od jedenácti/dvanácti do patnácti let)
- Dospívání (od deseti do dvaceti let)
 - Raná adolescence (od jedenácti do patnácti let)
 - Pozdní adolescence (od patnácti do dvaceti let)³⁷

Pro potřeby literární rozlišení odborníci dělí základní etapy ve vývoji jedince, a to etapu předškolní a školní. Toto dělení vychází z úplnosti, a nebo neúplnosti dispozic potřebných k individuální komunikaci s literárním textem. K dispozici úplnosti patří ovládnutí graficko-znakového systému, uchování informací v psané podobě textu. Jsou to především technické předpoklady, které si dítě postupně osvojuje na základní úrovni.³⁸ Do etapy předškolní jsou zařazeni jedinci předškolního věku, tj. děti od narození do šesti let. V rámci této etapy se rozlišuje mladší (1-3 roky věku dítěte) a starší předškolní věk (3-6 let). Nástup dítěte do školního věku znamená jeho posun do školní etapy, ve které zůstává po celý svůj život. Pro potřeby literární teorie

³⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie : dětství a dospívání*, s. 11.

³⁷ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie : dětství a dospívání*.

³⁸ KOPÁL, J. *Literatura pro děti a mládež*, s. 23

zabývající se studiem tená e dít te je do této etapy azen jedinec ve v ku od 6 do 15 let. Této etapa je dále je-t len na na mlad-í -kolní v k (6-8 let) a star-í -kolní v k (11-12 let).³⁹ P i porovnání t chto dvou uvedených klasifikací je vid t, že klasifikace psychologická je více stup ovitá. Jedinci, kte í spadají do tená ské fáze, jsou vývojovou psychologií azeni do dvou období, do období -kolního v ku a zárove í do fáze dospívání. Zde tedy vidíme ur ité neshody, v rámci klasifikace, ale ty nejsou podstatné, a proto je mořné konstatovat, že etapizace vývoje d tského tená ství vychází z teorie vývojové psychologie, cořl je d leřité, jelikořl tená volí v r zných etapách svého vývoje odli-né formy p ístupu k text m.

P ístup jedince k text m není totiřl ovlivn n jen recipientovou schopností íst, ale také jeho úrovní psychických funkcí. Co se týká p ístupu k text m, tak nejprve dít v p ed-kolním v ku volí synkretický p ístup, kdy řdít nerozli-uje celek a ást, ztotořl uje um lecké dílo se zobrazovanou skute ností a chápe je v této fiktivnosti ve smyslu řjakoby-skute néo reality, která má svou vlastní aktivitu, podobnou aktivit řlivých bytostí.⁴⁰ Synkterický p ístup je charakteristický řoflivováním p edm t a jev , slu ováním reality a fikce a preferováním mén náro ného kódu.⁴¹ Tento p ístup je v období prepubescence vyst řdán p ístupem ozna ovaným jako naivní realismus. řDít je řiřl schopno řít za celkový dojem, kterým na n j p edm t p sobí, provést jeho áste nou analýzu na slořky, p i emřl v-ak bezprost ední vjemový dojem z stává.⁴² Hranice mezi t mito p ístupy v-ak není jednozna n vymezena, uvádí se, že tyto p ístupy se navzájem prolínají, p ekrývají. řJiřl v dob prepubescence projevuje vedle t chto p ístup dít schopnost analyticko-syntetických my-lenkových operací, zprvu p edm tných, ale pom rn záhy znakových a posléze i vztahových.⁴³

Pro lep-í orientaci tená e v nep eberném mnořství text ur ených d tem a mládeřl se v knihách (v tirářli), ale i v recenzích objevuje doporu ený v k tená e. Doporu ený proto, že ne v-ichni jedinci jsou totořlní, d ti se li-í svými tená skými zájmy, kulturní vysp lostí, rozdřly jsou samoz eřm í mezi dívkami a chlapci, a také jsou individuální r znosti mezi jednotlivými d tmi. Tento v k tedy nem řleme brát závazn , doslova, ale

³⁹ Toto len ní uvádí Kopál v díle *Literatúra pre deti a mládeřl*

⁴⁰ CHALOUPKA, O. NEZKUSIL, V. *Vybrané kapitoly z teorie d tské literatury III.* s. 96

⁴¹ URBANOVÁ, S. *Metamorfózy d tské literatury.* s. 126

⁴² CHALOUPKA, O. NEZKUSIL, V. *Vybrané kapitoly z teorie d tské literatury III.* s. 97

⁴³ CHALOUPKA, O. NEZKUSIL, V. *Vybrané kapitoly z teorie d tské literatury III.* s. 97

pouze orientaci, každý z nás je individuum, nejsme všichni stejní, odlišujeme se od sebe, každé dítě štárneõ jinak rychle, každé disponuje jinými schopnostmi, a má i jiné zájmy, koníky. To vše se projevuje i ve vztahu k literatuře, ve vnímání literárních textů.

Dále bude v nována detailnější pozornost vývoji jedince v předkolním období a období kolního vku jedince, jejich přístupu k literatuře, jejich potřebám, jelikož právě takto starým dětem jsou určena díla Markéty Pilátové a Markéty Zinnerové, jejichž analýze a komparaci bude v nován prostor. Pozornost nebude v nována pouze pohledu na dítě o imá vývojové psychologie, ale také bude v nována pozornost tomu, jak dětského tená e předkolního a kolního vku vnímají literární teoretikové.

2.2.1 Předkolák, jeho psychický vývoj a vztah k literatuře

Předkolní období bývá označováno jako věk hry a příprav na školu. Jak již bylo uvedeno, toto období trvá od 3 let do 6 až 7 let, konec předkolního období je spojen s nástupem jedince do školy. Dítě v této etapě poznává svět, zjišťuje svou pozici ve světě a svůj vztah ke světu. K tomu všemu mu pomáhá jeho představitost, plodná fantazie, která, jak uvádí Marie Vágnerová ve své knize *Vývojová psychologie*, není omezena logikou, ale je intuitivní. Dítě své představy přizpůsobuje vlastním možnostem poznání i aktuálním potřebám. Přetrvávající egocentrismus ovlivňuje uvažování i komunikaci, dítě uplývá na svém pohledu, který pro něj představuje určitou jistotu.⁴⁴ Egocentrické nazírání dítěte na svět je také dělitelé z toho důvodu, že dítě posuzuje svět kolem sebe jen podle jednoho kritéria, není schopno hodnotit více hledisek. Při hodnocení světa kolem sebe zároveň dítě hodnotí to, jak věci vypadají, jejich viditelné znaky, klade tedy důraz pouze na vizuální vnímání světa. Takovéto hodnocení uplatňuje i při své činnosti, proto je dělitelé, aby si pisatel spolu s ilustrátorem tento fakt uvědomili a přizpůsobili tomu svou práci.

Vágnerová se také dále zabývá poznáváním dítěte, na co se dítě v tomto období soustředí. Zmíní uje, že při svém objevování nejprve dítě poznává především svůj

⁴⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie : dětství a dospívání*. s 177

nejblíží své tv, své okolí a snaží se pochopit pravidla, která v něm fungují. ŠPiaget (1966) označil tuto fázi kognitivního vývoje podle typického způsobu uvažování předškolních dětí jako období názorného, intuitivního myšlení. Myšlení předškolního dítěte je – nerespektuje zákony logiky a je tudíž nepřesné, má mnoho omezení.⁴⁵

Je vhodné podívat se také na to, co zaujme, během pozorování světa, jedince pozornost. Dítě zaujme nápadný znak, který považuje za podstatný, a tím pádem přehlídí znaky méně nápadné, ale mnohdy důležité. Při hodnocení světa kolem sebe zároveň dítě hodnotí to, jak věci vypadají, jejich viditelné znaky, klade tedy důraz pouze na vizuální vnímání světa. V tomto věku jsou děti přesvědčeny, že pokud něco vypadá špatně, musí to také takové být, chová se to tak a naopak, pokud je něco podle jejich mínění škaredé, tak se to také tak chová, chutná, jedná atd. To znamená, že je pro ně důležité vzhled není kvalita objektu. Zároveň je pro dítě atraktivní i syt barevný, křivý, výrazný objekt, není však, která je nenápadná.

Během zpracovávání informací získaných pozorováním okolního světa dítě nedokáže rozlišovat mezi skutečností a fikcí, při snaze vysvětlit si nějaké dění v reálném světě si pomáhá svou fantazií. Zároveň také dítě přisuzuje neživým objektům vlastnosti živých bytostí, takže je antropomorfizuje a podle vlastního zájmu mění fakta. Takovýto způsob vnímání, se označuje termínem synkretické vnímání. Synkretismus ovlivňuje i dětské vnímání metafor, antropomorfizací, personifikací atd. Děti totiž tato obrazná pojmenování chápou doslova, věří jim (označení šluníkojde spát dítě chápou jako skutečnost, že slunce se chová jako ostatní živé bytosti). ŠPímo k tomu, nezprostředkovanost v přijímání umleckého znaku je podporována i konkretismem dětského poznávání. Dítě přijímá každý podnět jako jedinečný, předmětný, tak, jak je nazírán, nikoliv v jeho obecných rysech.⁴⁶ Dítě vnímá vše kolem sebe, i děj knih právě a tady, což je pro vnímání literárního díla prospěšné, jelikož právě umlecké dílo by mohlo být vnímáno tady a teď.

⁴⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie : dětství a dospívání*. s. 177

⁴⁶ CHALOUPEK, O. *Rozvoj dětského vědomí*. s.82

Dítě v předškolním věku nejsou schopny rozeznávat mezi induktivním⁴⁷ a deduktivním⁴⁸ úsudkem. Předpokládají, že shodné znaky mají pouze objekty, které vypadají stejně. Leckterým jevům je to nerozumí, a proto si jevy, které nechápou, vysvětluje tak, jak se jim to hodí, jak umí. Tudiž lze jejich uvažování označit za nepřesné, mylné, někdy i lživé, jelikož dítě šinterpretuje realitu tak, aby pro něj byla srozumitelná a akceptovatelná.⁴⁹ Tohoto přístupu využívají i při interpretaci knih. Co se týká kauzálního uvažování⁵⁰ u dětí v tomto období, tak předškolní dítě chápe jednoduché kauzální vztahy i prostědky, které vedou k určité změně. Dítě v tomto věku často kladou otázku šproč, mají sklon hledat příčinu a jednoznačné příčiny ve kterém dítě.⁵¹ Někdy dochází k tomu, že si dítě spojí na základě asociací události, které spolu kauzálně nesouvisí, nebo zamění příčinu za následek.

Rozvíjí se myšlení, poznávání ale i komunikační schopnosti dítěte. Na začátku tohoto období je výslovnost, včetně stavba a schopnost naslouchat na nižší úrovni nepřerodnástupem do školky. Když dítě mají dokonalejší výslovnost, vymizí patlavost, u některých ovšem ne zcela, ale tyto jedinci se zlepšují během prvního roku školní docházky díky odborné logopedické pomoci. Zároveň se jedinci v tomto období začínají již vyjadřovat za pomoci složitějších vnitřních konstrukcí, využívají jak souvětí parataktická⁵², tak i hypotaktická⁵³. Je možné tedy říci, že přerodnástupem do školky, pokud probíhá vývoj úspěšně, je dítě velmi blízká projevu dospělých jedinců. V tomto období se dítě s literárním dílem seznamují především prostřednictvím naslouchání.

Jak již bylo zmíněno, dítě v tomto období je přerodnastupem do předškolní fáze, což znamená, že literární text vnímá pouze poslechem, je mu předčten a přednášen staršími zkušeními dětmi (rodiči). S tímto jevem by měli spisovatelé počítat při

⁴⁷ V psychologickém slovníku je indukce definována jako vyvozování obecného závěru na základě jednotlivých faktů.

⁴⁸ Dedukce je opakem indukce, jedná se o postup od obecného k zvláštnímu, vyvozování zvláštního případu z obecného.

⁴⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie : dítě a dospívání*. s. 184.

⁵⁰ Psychologický slovník se ke kauzalitě vyjadřuje následovně : Kauzalita je vztah příčinnosti a následku, existence tohoto vztahu, často vyjadřovaná časovou následností jevů.

⁵¹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie : dítě a dospívání*. s.183

⁵² Souvětí parataktické (souřadné) je souvětí, která se skládá ze dvou a více vět hlavních, a jedné i více vět vedlejších.

⁵³ Souvětí hypotaktické (podřadné) se skládá z jedné vět hlavní a jedné nebo více vět vedlejších.

tvorb svých děl, jelikož při naslouchání je obtížnější, pokud posluchač nepochopí nějakou část textu, se vracet není příliš samostatným čtením. Čtenbu, jako všechno kolem sebe, dítě hodnotí podle pocitu libosti, nelibosti, co se mu líbí, to si lépe pamatuje a chce poznávat, na rozdíl od toho, co se mu nelíbí. Při vnímání literárního textu pomáhají dítěti ilustrace doplňující text, které podnětují jeho fantazii, představitivost a specifikují, doplňují informace, které literární dílo přináší. Ilustrace jsou tedy velmi důležitou součástí knih pro takto staré děti, jelikož jim také pomáhají vnímat děj příběhu. Obrázky doplňující text v knihách totiž zvyšují kvalitu vnímání, dítě ve třech letech knihou listuje, prohlíží si hlavní obrázky, ve kterých vyhledává děj příběhu a snaží se samo popisovat děj na obrázcích.

Děti jsou schopny vnímat jednoduchý děj příběhu, zamyslet se nad ním a vybudovat si vlastní názor. O tom se zmíní i Chaloupka (*Rozvoj dítěte*), který zmíní, že příběhy by neměly být příliš rozvinuté, a také by se mělo jednat o příběhy, které respektují dětskou zránost, dítě si je dokáže představit. Zobrazovaný děj považují recipienti za skutečný, dítě nezná přírodní zákony, jak jindy bylo dříve, nerozlišuje mezi fikcí a realitou, a tak se u něj projevuje strach z nadpřirozených sil a bytostí. Drastické příběhy jsou pro děti tohoto období velmi nevhodné, jelikož by se při čtení po něm mohly dostat do úzkostného stavu. Ovšem co je drastické pro jednoho dítěte, nemusí být drastické pro recipienta druhého, o tom záleží na individuálních zvyklostech daného dítěte.

V knihách je také velmi důležitě vyobrazení literárních postav, jejich prostřednictvím vstupuje dítě do prostoru vyprávění, aby odtud přejal jeho myšlenkové a mravní poselství.⁵⁴ Literárním postavám, jejich charakteristice a kontrastnímu vyobrazení jí byla pozornost věnována, tudíž jim jí nebude v novém prostoru.

Jak bylo na začátku práce zmíněno, v rámci klasifikace literatury pro děti a mládež podle věku dítěte a charakteristických žánrů, které jsou děti tohoto věku přijímány, uvádí se, že jedinci v tomto období nejvíce vyhovují šikanky, leporela, omalovánky, prostorové knížky, jednoduché příběhy ze života, povídky se zvířecím hrdinou,

⁵⁴ CHALOUPKA, O. NEZKUSIL, V. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury III.* s 82

hádanky⁵⁵. Zároveň by neměly být opomenuty pohádky, jejichž dobrý konec odpovídá potřebám dítěte tohoto věku. Je tedy možno říci, že předkoláci jsou seznamováni s velmi pestrým repertoárem literárních žánrů. Dítě tedy nejsou v kontaktu pouze s díly veršovanými, díly poetickými, ale také s texty prozaickými, jelikož dítě je neustále vedeno k hledání nových informací, klade si otázky, je zvědavé, zajímá se neustále o něco nového, neznámého, neokoukaného, takže se próza pro nejmenší dítě překračovat okruh bezprostředních životních zkušeností dítěte, zároveň může nové obsahové podněty s jeho zkušenostmi vázat, navíc umožňuje, aby poznávací explorační a exploatační próza byla zpevněna a maximálně využita opakováním, což jak víme, dítě samy fládají.⁵⁶ S pohádkou i dalšími zde zmíněnými texty se setkává i dítě kolního věku.

2.2.2 Samostatný dítě kolního věku

Do období označovaného jako kolní věk jsou zařazeny dítěte navštěvující základní školu, což znamená dítěte ve věku od 6 do 15 let. Tato etapa u dítěte začíná nástupem do základní školy a končí ukončením povinné školní docházky. Nástup dítěte do školy se stává důležitým mezníkem v životě jedince. Dochází ke změně společenské role dítěte, což je velmi významná událost, na kterou musí být dítě připraveno. Dítě se stává více samostatné, začíná více samo rozhodovat a odpovídat za svůj život, samo si vybírá kamarády, postupem času si začíná vybírat i školní kroužky, aktivity, kterým se chce věnovat ve volném čase a v neposlední řadě i samo vybírá knihy, které bude číst. Volba knih mnohdy souvisí právě s jejich školními kroužky a také prostředím, ve kterém je dítě vychováváno, kamarády a jejich společnými zájmy i s jeho komunikačními kompetencemi.

V tomto období, jako i v předcházejícím, hraje velkou roli úroveň jazykových kompetencí a možnosti jejich využití v komunikaci, což je ovlivněno výchovou, situací v rodině dítěte. Pokud rodiče představují kvalitní vzor pro dítě (rozvíjí jeho slovní zásobu, povídají si s ním, čtou mu, chtějí poznat, aby jim něco vyprávělo), tak je poté jazyková kompetence dítěte na vyšší úrovni, než u dítěte vychovávaných v prostředí protikladném.

⁵⁵PETERKA, J. *Teorie literatury pro učitele*. s. 233

⁵⁶CHALOUPEK, O. *Rozvoj dítěte školního věku*. s.131

Takové děti pak neumí vyprávět ani převyprávět jednoduché příběhy, a nejsou schopny rozumět různým druhům sdělení, kolikrát ani tím nejjednodušším.

Stejně jako komunikační schopnosti se dále vyvíjí myšlení a způsob zpracování informací. Děti již opouští prelogické myšlení⁵⁷. Toto období je označováno termínem fáze konkrétních logických operací, dle Piageta. Jde o to, že šedesáté poznávání se stává flexibilnější, objektivnější a přesnější, nebylo v předchozím věku⁵⁸. Avšak důležitý je kontext, a také obtížnost úkolu, který má jedinec řešit. Pokud se jedná o úkol, který jedinec považuje za obtížný, volí většinou intuitivní způsob uvažování, což se projevuje tím, že problém bude zjednodušen a zkrácen. Zároveň je také důležitý kontext, který pokud jedinec zná, tak bude problém řešit pomocí logického myšlení a je schopen vyjít z předchozí zkušenosti s daným jevem. Toto není důležité jen ve vnímání světa kolem sebe, ale také při vnímání, zpracování informací, které tvoří i písemná literární díla. Poznávání mladšího školáka je zaměřeno na poznávání reálného světa, poznání pravidel, podle kterých tento svět funguje, tudíž jen postupně od nadměrného zapojení fantazie do výkladu díla a světa kolem sebe.

Vágnerová ve své knize *Vývojová psychologie, dětství a dospívání*, také zmíní uje typický rys myšlení dětí v mladší školní věku, kterým je schopnost hodnotit pozorovanou skutečnost již z více hledisek, která spojuje do různých vztahů a hledá různé souvislosti, právě na rozdíl od předškoláka. Školák již nelpí pouze na nápadných znacích, které nejsou důležité pro poznání a je schopen opustit od soustředění se pouze na jeden aspekt, bere v úvahu i více aspektů. Školní děti dovedou uvažovat komplexněji a flexibilněji a dovedou svoje poznatky kategorizovat.⁵⁹ Toto se projeví hlavně v úvahách o okolním světě, o ostatních lidech i v úvahách o sobě samém. Děti již schopno koukat se na svět i pohledem někoho jiného, hodnotit jeho pohled, a také si uvědomuje, že nevěchně hodnotí svět okolo sebe stejně, uvědomuje si rozdílnost názorů jednotlivých lidí. Zároveň již děti v děle jejich chování hodnotí ostatní lidé a dokážou odhadnout, jaké budou názory okolních lidí na jejich chování, názory

⁵⁷ Prelogické myšlení je myšlení, které je ovládáno zejména jasnými aktuálními pocity, potřebami, egocentrismem a fantazií.

⁵⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie : dětství a dospívání*. s.266

⁵⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie : dětství a dospívání*. s.268

a postoje. A s tím souvisí i v domí toho, že určité jevy, objekty se mohou za různých okolností zdát odlišné.

Ve školním věku začínají děti svoje úvahy kombinovat a užívat dedukce. Deduktivní uvažování může pomoci k řešení problému v případě, že nemají dostatek informací, protože vychází z předpokladu, který lze aplikovat na různé objekty, resp. situace. Jestliže je výchozí informace správná, lze z ní vyvodit i správný závěr.⁶⁰ V opačném případě však jsou úvahy často chybné (výchozí informace je špatná), k chybným závěrům však může docházet i v případech, kdy koláči se nejdí na jakým tvrzením, jelikož odporuje jeho poznatkům. Myšlení mladých školáků je konkrétní a realistické. Děti tohoto věku dovedou uvažovat o tom, co znají, ale přitom se nezabývají úvahami o jiných možnostech, s nimiž se nikdy nesetkaly. Úvaha o něčem takovém by jim připadala nesmyslná, protože když něco neexistuje, tak nemá smysl o tom přemýšlet.⁶¹

V tomto věku je také dítě schopno brát již v úvahu větší množství informací, které rozlišuje na významné a nevýznamné, nevýznamné poté postupně vyazuje. Díky tomu dovede interpretovat složitější příběhy s více zápletkami, více dějovými liniemi. Vágnerová (*Vývojová psychologie: dětství a dospívání*) uvádí, že až osmileté dítě je schopno sledovat dvě linie příběhu o osudy dvou postav.

Dochází také, jak již bylo zmíněno, k rozvoji jazykové kompetence dítěte. Rozvíjí se především slovní zásoba, která je obohacena o speciální výrazy, formy a schopnost chápat rozdíly mezi významy jednotlivých slov. Rozvíjí se také znalosti v oblasti struktury jazyka, jedinci jsou schopni porozumět složitějším sdělením. Samozřejmě se také zlepšuje úroveň v oblasti syntaktické. Jedná se především o vědomé, správné užívání složitějších syntaktických pravidel. Jazyková kompetence často se rozvíjí vlivem prostředí, ve kterém se dítě nachází (rodina, kolektiv, média, vrstevnická skupina).

Začátek školní docházky je spojen s tím, co je pro budoucího žáka nejdelší, se zvládnutím tohoto jazyka, se psaním. S nástupem dítěte do školy, dochází

⁶⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie : dětství a dospívání*. s.273

⁶¹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie : dětství a dospívání*. s.274-275

k posunu z období předtiché do období tiché, z dítěte se postupně stává samostatný čtenář. Čtení se dítě učí velmi pomalu, postupuje od hlasitého k tichému čtení. Pro začínající čtenáře je důležitá motivace, zájem o literaturu, a zároveň také vztah jeho okolí k literatuře. Dítě začíná být samostatným čtenářem, ale to však neznamená, že by rodiče měli svým potomkům předčítat, předčítání by mělo být zachováno. Vždyť právě na začátku, kdy dítě ještě techniku čtení tolik neovládá, čtení mu dle známých problémů, je potřeba, aby mu bylo předčítáno, právě proto, aby neztratil zájem o četbu, jelikož jeho výkony nejsou mnohdy uspokojivé, což by ho mohlo odradit od další čtení. Dle Vágnerové (*Vývojová psychologie: dětství a dospívání*) má vývoj čtenářství dvě fáze. První fáze je označena jako čtení bez porozumění. V této fázi, která trvá většinou v období první třídě, se dítě soustředí především na proces čtení a často mu uniká obsah. Druhou fází je čtení s porozuměním, zde je potřeba, aby dítě porozumělo kontextu, který je dán vztahem jednotlivých částí v textu. Aby dítě správně porozumělo čtenému, je potřeba, aby si nejen zapamatovalo čtené a to bylo schopno interpretovat.

Z posluchače, diváka se tedy stává samostatný čtenář, recipient grafických znaků. Při čtení textů již není závislé na jiné osobě, stává se individuální, což umožňuje vlastní výběr textů dle vkusu čtenáře, číst si kdy a kde chce, jak dlouho chce, přeskakovat, vracet se zpět v textu, atd. Tyto všechny faktory mají způsob apercepce⁶² sdělení a zároveň i interpretaci textu. Vždyť již samotné předčítání knih, například maminkou, je doplněno o zprostředkující interpretaci (maminka mu říká hlas, určité pasáže te potichu, jiné dle různých, atd.). Až při samostatném čtení, je čtenář v přímém kontaktu s dílem, sám si ve svých představách, bez pomoci prostředníka, interpretuje dané dílo. Čtenář si vytváří velmi bohatou, konkrétní představu, která mnohdy obsahuje i popis, charakteristiku uvedenou v textu, většinou si dle svých představ přidávají i něco navíc, něco co daný text neobsahuje, dle své vlastní fantazie, dle svých zkušeností. Záleží tedy na kreativitě samotného čtenáře, která se právě nejvíce projeví v rámci apercepce daného textu.

⁶² V rámci apercepce (jedna z fází recepce textu) si čtenář vytvoří svůj vlastní film, svou vlastní filmovou představu, dosadí si za dané popisované objekty své vlastní konkrétní představy.

Výbě bylo zmíneno, že právě v tomto období si děti již vybírají texty dle vlastního vkusu. Výběr knižních děl není ovlivněn pouze vkusem dítěte, ale i dalšími faktory, mezi ně patří doporučení kamaráda, jehož názor se stává pro jedince postupem času důležitější a důležitější, rodiče, kteří často doporučují a předkládají dětem právě tyto knihy, které oni sami kdysi četli, a také v neposlední řadě literární výchova na škole, která by měla v třídách budovat kladný vztah k vlastní četbě, vést děti k četbě.

Otakar Chaloupka se ve svém díle *Rozvoj dítěte* také zabývá tím, jak dítě přijímá sdělení, uvádí zde, že je třeba na počátku tohoto období dítě přijímá sdělení tak, jako by bylo skutečné, pravdivé, dokumentární povahy. Tento přístup dítěte k dílu je na jednu stranu prospěšný, š je velice upřímný a spontánní, nefalšovaný, nekamuflující a nepřestírající.⁶³ Na druhou stranu je však tento přístup neprospěšný tím, že dítě si nedokáže vytvořit odstup od vlastní četby, díky tomu není schopno adekvátně hodnotit, porovnávat, uvádět do souvislostí. Zároveň Chaloupka také zmíní, že dítě neví, jak kniha vzniká, plně tedy důvěřuje autorovi, že to co napsal, vytvořil je udrženo tak, jak má být, správně. Je tedy potřeba, aby autor dítětem v rukou nezneřčil tím, že dítě předloží text, kterým deformuje dítěte ovou orientaci vytvářející se právě v tomto období a ovlivňující jeho vlastní aktivity celoživotní. Prepubescent není ještě schopen teoreticky zpracované analýzy, hodnotit vhodnost vybraných jazykových prostředků, uspořádání díla, atd. Naopak je schopen posoudit, zda to, co je vytvořeno, na něj působí libě či nelibě, tento způsob hodnocení je v daném období nejdůležitější. Klíčový je tedy estetický zážitek, který si recipient odnese.⁶⁴ Dalo by se tedy říci, že právě na autorech literatury pro děti leží velká zodpovědnost, jejich tvorba určuje směr, kterým se děti i vydají. Zároveň mají vliv na to, co pro děti bude literatura znamenat, zda bude literatura v jejich životě hrát nějakou roli a jak významná ta role bude.

fiánry, které jsou dětmi tohoto věku, představují opět pestrou škálu. Prepubescenti jsou stále v rni pohádkám i próze z dětství, stejně tak jako v předchozím období. Mladší školák rád sáhne po pohádce se složitějšími ději, bajkách, příběh s dětským hrdinou (zobrazujících děti často ve věkových prostředích, které je pro dítě nové a potřebuje se v něm zorientovat). V období středního školního věku se začíná

⁶³ CHALOUPEK, O. *Rozvoj dítěte*. s.199

⁶⁴ Dle Otakara Chaloupky o *Rozvoj dítěte* s.198-203

projevovat zájem o populární naučnou literaturu, encyklopedie. Zaujímají se také formovat rozdíly mezi četbou chlapců a dívek. Dívky preferují příběhy zobrazující mezilidské vztahy, příběhy s dívčí hrdinkou, na rozdíl od chlapců, kteří čtou komiksy, detektivky, vědecko-fantastickou literaturu a dobrodružné romány. Zmíněné rozdíly četby na četbu pro dívky a pro chlapce zůstávají i v období staršího školního věku, kdy dívky čtou často příběhy citově založené, zobrazující mezilidské vztahy, vztahy mezi mužem a ženou, ale přesto si někdy i knihy z chlapeckého repertoáru, jako je například dobrodružná literatura, sci-fi a fantasy. Chlapci jsou naopak švábli a literaturu dívčí nečtou, přesto si rádi humoristickou literaturu, detektivku nebo také válečnou literaturu. Je tedy možné uvést, že v tomto období pokračují i v přijímání románů, které jim byly dříve v předškolním věku a zároveň ale přijímají i romány nové.

V rámci této práce, jak již bylo avizováno, bude věnována pozornost právě pohádkám a prózám s dětským hrdinou. Tvorbě těchto románů se na našem území věnuje mnoho autorů, pro potřeby této práce však byly vybrány dvě autorky, která se od sebe liší, ale zároveň mají něco společného, jedná se o Markétu Pilátovou a Markétu Zinnerovou, jejichž krátkému představení a následné analýze a komparaci, v kterých jejich díla bude věnována pozornost v následující kapitole.

3 Spisovatelky pí-ící pro d ti dvou r zných generací

Markéta Pilátová a Markéta Zinnerová jsou dv dámy, které krom k estního jména mají je-t společnou svou profesi, ob se zabývají literární tvorbou, pí-í, a to nejen pro d ti, ale i pro dosp lé tená e. Markéta Pilátová se ve své d tské tvorb zam uje p edev-ím na pohádky, moderní pohádky, není v-ak pouze pohádkovou autorkou, v nuje se i tvorb pro dosp lé, napsala i jednu sbírku poezie, op t ur enou dosp lým tená m, a velmi ráda cestuje. Na rozdíl od Markéty Pilátové se Markéta Zinnerová ve své tvorb soust edí p edev-ím na psaní d l ur ených d tem. Je také autorkou nejen pohádek, ale i básnických d l, próz ze flivota d tí a mládefle a v neposlední ad také scéná k televizním film m. Pohádky Markéty Zinnerové jsou téfl autorské, ale vyskytují se v nich, na rozdíl od Pilátové, více prvky pohádky lidové. Stejn jako Pilátová tvo í pro dosp lé, tak i Zinnerová napsala knihu ur enou dosp lému recipientovi. Pilátová jich v-ak napsala, pro dosp lé tená e, více. Zinnerová ale je zase autorkou více knih ur ených d tskému recipientovi.

Ob autorky se v nují, jak jifl bylo zmín no, literární tvorb pro d ti, Rozdíl je v období, kdy autorky zapo aly svou kariéru spisovatelek. Pilátová vstoupila do literárního flivota o pár desítek let pozd ji nefl Zinnerová, kafldá tedy pí-e pro tená e jiné generace, pro tená e s jinými zájmy, jelikofl sou asný tená se od tená e dít te p ed dvaceti lety li-í. Zinnerová v-ak svou literární kariéru neukon ila s nástupem nové generace, je-t na za átku tohoto století vydala n která svá díla, je tedy mofné íci, fle svou tvorbou oslovila n kolik generací tená . Pilátová svou první pohádkovou knihu vydala v roce 2009, tudífl je-t není mofné hodnotit, zda její tvorba oslovila d ti více generací. Ob autorky vyufflívají ve svých pohádkách fantastických prvk , nadp irozených bytostí a kouzelných jev . Zárove jsou ob autorky pisatelkami d l, které je mofné za adit pod prózu s d tským hrdinou.

Na následujících stranách budou ob spisovatelky p edstaveny a bude v nována pozornost analýze n kterých jejich d l s ohledem respektování individuálních pot eb d tského tená e v jejich dílech. Na první pohled se zdá, fle tyto autorky mají hodn společného, ale jsou v jejich tvorb , a nejen tam, i ur ité rozdíly. Nefl bude v nována

pozornost analýze a komparaci jednotlivých děl obou autorek je dobré si Markétu Pilátovou a Markétu Zinnerovou představit.

3.1 Markéta Pilátová

Jednou ze současných pisatelek děl pro dospělé tená e, ale i knih určených dětem je Markéta Pilátová. Tvorbu, kterou Pilátová adresovala dětskému recipientovi, by bylo možné zařadit mezi autorskou pohádku a prózu s dětským hrdinou. O Pilátové nelze říci, že je jen prozaička, ona je také novinářka, hispanistka a básnička.

Markéta Pilátová pochází z Kroměříže, kde se narodila v únoru roku 1973. Po studiích latiny a historie v Olomouci na Univerzitě Palackého zjistila, že více než studium mrtvého jazyka by jí zajímal nějaký jazyk živý. Nechtěla se ale na druhou stranu vzdát latiny, a proto se začala, po složení bakalářské zkoušky, v novém studiu romanistiky - portugalistiky a španilistiky, které mají právě k latině blízko. Během studií měla velké štěstí na setkání s vynikajícími odborníky, kteří ji motivovali a inspirovali, setkala se například s vynikajícím lingvistou profesorem Jiřím Černým a historikem Jiřím Chalupou. Po absolvování vysokoškolských studií se chtěla nově zapojit do publikační činnosti, proto se stala na univerzitě v Olomouci šest let, jako odborná asistentka, a také zde využívala především literární předklad. Kromě toho se samozřejmě věnovala i samostatné publikační činnosti, publikovala román *Věci od Normy Lazo*⁶⁵.

Nadání Markéty Pilátové na psaní se začalo projevovat nedlouho po absolvování vysoké školy. K novináři se dostala díky svému manželovi (Jiří Chalupa, redaktor týdeníku Respekt), s nímž pracovala na reportáži *O věčích neohipických*, které flíjí v granadských jeskyních. Po napsání první reportáže si uvědomila, že psaní reportáží, publicistika, je to, co chce dělat. Články, které publikuje v nejznámějších médiích, jsou velmi živé, hlavně pokud jde o reportáže, komentáře a povídky (*Divoká Hortenzie*, *Starý Nemeč*, atd.), ve kterých vyžívá svých zkušeností a zážitků z cest⁶⁶ Její literární

⁶⁵ Norma Lazo je mexická autorka povídkových knih, románů, televizních a filmových scénářů, absolventka klinické psychologie na Veracruzské univerzitě.

⁶⁶ BRHOVÁ, D. *Dětský svět Markéty Pilátové*. České Budějovice, 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Mgr. Jana Skálová, Ph.D. s

recenze, reportáže, autorské sloupky a povídky je možno nalézt na stránkách časopisu Respekt, Lidových novin, Hospodářských novin, literární přílohy Práva Salon, a také na internetovém portálu Novinky. cz.

Zalíbení našla také v cestování, cestuje ráda a hodně. Pobývala ve Třanlsku, zde studovala na univerzitě, působila jako lektorka slavistiky, a dostala se také k flurnalistice, Brazílii a Argentině. Do Brazílie jezdí stále. Zde učila československé emigranty a jejich děti. Pobývala také na Kubě, kam se dostala díky organizaci Freedom House, kterou byla oslovena, zda by sem mohla, spolu s dalšími lidmi, odvézt léky. Právě na svých cestách si uvědomila, že není možné zkombinovat činnost na akademické půdě s psaním, a proto se rozhodla naplno se věnovat pouze literární činnosti a oblíbenému cestování.

Román *Věcí* není jejím jediným překladatelským výtvozem, i nadále se věnuje této činnosti. Přeložila dříve knihu od argentinských tvůrců Alberta Peze a Roberta Cubillase *Tajný život blech* a zároveň je autorkou jazykového převodu k argentinskému komiksu *Macanudo*, jehož autorem je známý Argentinec Ricardo Liniers.

Markéta Pilátová se věnuje, jak již bylo také napsáno, i své vlastní tvorbě. Přes knihy jak pro dospělou veřejnost, tak pro dětského recipienta. První knihu určenou dospělému veřejnosti vydala roku 2007 a jednalo se o román *filuté o i vedou dom*, ve své románové tvorbě pokračovala knihou *Má nejmilejší kniha* (2009), dále následovalo vydání první knihy poezie *Zatýkání v trůně* (2011), v roce 2014 vyšla další kniha *Tsunami blues* a ve své tvorbě pokračuje i nadále, v roce 2015 se na knižním trhu objevila šknihá neobyčejných příběhů obyčejných lidí⁶⁷ *Kulaté rány slov*. Posledním dílem určeným dospělému recipientovi od Markéty Pilátové je *Hrdina od Madridu*, vydaný roku 2016. Pilátová je tvůrkyní také několika povídek do povídkových sbírek *Moje a pláň*, *A celý život budu – astný...*, *Miliónový asy*, *Povídky pro Adru*, *Dámská jízda*.

⁶⁷PILÁTOVÁ, M. *Kulaté rány slov* [online]. Dostupné z: <http://www.kosmas.cz/knihy/211510/kulate-ramy-slov/>

Mezi díla určená dtskému recipientovi patří knihy popisující neobvyklý svět vÍla *Víla Vivivíla a stíny zvířat* (2009) a *Víla Vivivíla a piráti Jifního moře*, dále napsala *Kiko a tajemství papírového motýla* (nominovaná na cenu Magnesia litera), *Jura a Lama*, *Gorilí táta* a letos v květnu vydala poslední dtskou knihu *Kiko a tulipán*, která navazuje na *Kiko a tajemství papírového motýla*.

V současné době žije Markéta Pilátová v Brazílii i v české republice, zde pobývá v Praze a ve Velkých Losinách. Jejím partnerem je Jiří Chalupa, redaktor týdeníku *Respekt*. Do Latinské Ameriky se velmi ráda vrací, jelikož je okouzlena tím, šjak je rozmanitá, rozlehlá, barevná a nepředvídatelná. A zároveň vlastně hodně evropská, protože ji kolonizovali Evropané. ⁶⁸ Hodně svého času v ní je také setkávání se svými přáteli, často se účastní autorských setkání spojených s autogramiádou a prodejem svých knih, na kterých se, podle dostupných fotografií, cítí velmi spokojen a kladně na ni reagují i účastníci.

3.2 Markéta Zinnerová

Česká prozaička, básnička, scenáristka a v poslední době hlavně autorka knih pro děti a mládež se narodila dvacátého prvního června roku 1942 v Brně. Její otec pracoval jako vedoucí výroby v továrně a matka jako dlelnice vystředala různé povolání. Markéta Zinnerová absolvovala střední školu v Liberci, kterou ukončila úspěšně složenou maturitní zkouškou, poté si dodělala přípravu na osvětovou školu v Praze, kterou dokončila roku 1961. Po dvaceti letech nastoupila na FAMU, kde dálkově studovala, mezi lety 1981-1985, dramaturgii a scenáristiku, zde získala titul MgA.

Osobní život Markéty Zinnerové byl plný zvratů a smutných událostí. Markéta Zinnerová je již potřetí vdaná, jejím prvním manželem byl publicista Rudolf Zeman. V tomto manželství se Markétě narodily dvě dcery – Pavlína a Petra a syn Pavel. Bohužel ji také postihlo neštěstí, její prvorozená dcera Pavlína zemřela. Tato událost velmi ovlivnila celý její další život. Zpočátku ztratila touhu dál žít, ale musela, byla zde

⁶⁸VLASÁK, Z. *Kuba je spí–blues neř salsa, říká spisovatelka Markéta Pilátová*. [online]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/kultura/salon/334143-kuba-je-spis-blues-nez-salsa-rika-spisovatelka-marketa-pilatova.html>

její druhá dcera, která ji potěbovala a později její syn, kterého pojmenovala po svém dědečce, Pavel. V důsledku toho musí být silná, kvůli dětem, které ji potěbovaly, a to nejen jako matku, aby si s nimi hrála, v novějším světě, ale také jako řídící rodiny. Prošla si i situací, kdy přemýšlela o tom, že spáchá sebevraždu, ale opakovala si jména svých dětí, které ji potěbovaly, a tím si dodávala sílu k dalšímu životu.

První manželství nevydrželo, rozvedla se a jejím druhým manželem se stal dramaturg Miloslav Vydra. Ani toto manželství však také nemělo dlouhého trvání. V současnosti spolupracuje s Milanem Jílkem, se kterým se seznámila při tvorbě televizního seriálu *Dlouhá míle*, kde Milan Jílek působil jako odborný poradce. Za Milana Jílka je Markéta Zinnerová provdaná již 30 let. Pracovní se se setkali na natáčení seriálu *Kde padají hvězdy*, právě podle scénáře Markéty Zinnerové, Milan Jílek zde ztvárnil roli primáře, pro kterou byl vybrán režisérem Janem Hřebejkem.

Markéta Zinnerová vystoupila během svého života i nadále povolání. Po absolvování osvětové školy v Praze roku 1961 působila v osvětových záležitostech v Liberci a Sokolov, poté pracovala jako pracovník. Následně začala působit jako redaktorka v časopisech *Kvůli*, *Mladý svět* a *Pionýr*. Po smrti své dcery Pavlinky začala psát pohádku, která byla zfilmována pod názvem *Za humny je drak*, po jejím zfilmování se stala dramaturgyní literární dramatické redakce pro děti a mládež Československé televize, a působila jako vedoucí redaktorka literární dramatické redakce pro děti a mládež Československého rozhlasu. Naplno se začala v novějším literatuře, stala se z ní spisovatelka na plný úvazek, a to roku 1976. Mezi lety 1991 - 1992 zastávala pozici metodiky pro literární výchovu dětí v karlínském Domově dětí. Od roku 2002 do roku 2004 působila v Centru tvorby pro děti a mládež České televize jako vedoucí dramaturgyně hrané tvorby a veškeré. V současnosti spolupracuje Markéta Zinnerová se svým manželem v Jindřichově Hradci, kam, jak sama říká, utekla před ruchem a shonem velkoměsta, Prahy.

Zinnerová se tedy podstatnou část svého života věnovala literární tvorbě. Její kladný vztah k literatuře mohl být ovlivněn také trochu postojem jejích rodičů, hlavně maminky, která malé Markétě četla pohádky, vedle jí četla. Hlavním důvodem, proč se Zinnerová začala naplno věnovat spisovatelství, bylo, že spisovatelka na-
la

v psaní vysvobození, zp sob jak vystoupit ze své reality, vytvo it si realitu jinou, p edev-ím po smrti své dcery Pavlíny. Av-ak Markéta Zinnerová za ala se svou tvorbou jifl jako dít , jelikofl šprvní báse a povídku jí otiskl asopis *Pionýr* jifl v jejích dvanácti letech.⁶⁹

V-e, co Zinnerová psala, bylo v souvislosti s d tmi, její tvorba se soust edí na d tského recipienta. Výjimku v-ak tvo í její první novela *Zbytky mlé né dráhy*, kterou vydala v roce 1965. V nuje se tvorb pro d ti r zných v kových kategoriích, a také r zným flánr m, literatury pro d ti a mládefl. šP edností a otev eností, optimismem a jasem se vyzna ují prózy Markéty Zinnnerové (1942). Nezap e, fle je autorkou mnoha televizních scéná , které jsou východiskem kniflního vydání. Takovou genezi má t eba *Tajemství prout ného ko-íku* (1978) nebo vypráv ní *Kde padají hv zdy* (1997). Zinnerová se nevyhýbá slofit j-ím rodinným vztah m (rozvodu, p íli-né zam stanosti rodi , flivotu v d tském domov), reflektuje zranitelnost d tí i touhu mít svá malá tajemství, av-ak íní tak z té sv tlej-í strany. Zinnerová má talent stylizovat aspekt sou asného dít te, p ítom n kterými komplementárními znaky se blíflí dosp losti.⁷⁰

Nejmen-ím tená m v novela básnická dílka *Jedeme k mo i, Housátko a pampeli-ka* (leporelo). Do její tvorby spadají také pohádky *Drak Mrak* (zfilmováno pod názvem *Za humny je drak*), *Princezna z t e-ového království*, *Hehe a Chichi*, *aravné prstýnky*, *Hejásek a Jujdásek* a dal-í. Významnou ást její pisatelské práce tvo í próza ze flivota d tí a mládefle. Do této kategorie je moflné za adit *D tí z Pa ízkova*, *Tajemství prout ného ko-íku*, *Indiáni z V trova*, *Kde padají hv zdy* nebo také *My v-ichni -kolou povinní*. Autorka se v novela i tvorb scéná k televizním seriál m, film m, pohádkám, které pozd ji poslouflily jako východisko pro kniflní zpracování t chto televizních verzí, jedná se nap íklad o tato díla *Tajemství prout ného ko-íku*, *My v-ichni -kolou povinní*, *Den pro mou lásku*, *Indiáni z V trova*, *O -evci Mat jovi*, *Pohádka o drakovi*, *Miluji T !*, *Nev sta*, a jiné. Zinnerová má na svém kont nespo et d l

⁶⁹ BLAÍÍ EK,P, TUBRTOVÁ,M. *Markéta Zinnerová*. In Slovník eské literatury po roce 1945[online]. Dostupné z: <http://www.slovnikeskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=666&hl=mark%C3%A9ta+zinnerov%C3%A1>

⁷⁰ URBANOVÁ,S,*flánry, osobnosti a díla* s.132

ur ených p íjemc m r zných v kových kategoriích, a také r zných forem zpracování.⁷¹ Kompletní bibliografie Markéty Zinnerové je uvedena v p íloze.

Její tvorba si vyslouffila také řadu ocen ění. Pro budou n která z nich uvedena. Televizní seriál *My v-ichni -kolou povinní* byl ocen ěn národní cenou SR, za seriál *Tajemství prout něho ko-řku* obdržela výro ní cenu ST, ocen ěn byl i scéná k filmu *Den pro mou lásku*. Nakladatelství Albatros ud lilo Markét Zinnerové, v roce 2002, také cenu za celofivotní p ínos d tské literatu e. *Hádanky a básni ky pro celý rok* dostaly, v roce 2003 v rámci ankety o nejoblíben ějí knihy pro d ti šSUK ó teme v-ichni 2003Ď, ocen ění za p ínos k rozvoji d tského tená ství. Cenu SUK obdržela tato autorka jifl n kolikrát.

Ve své tvorb ě dokáffe řautorka zachytit sv t nejmlad-ích d tí i t ch -kolou povinných, sv t dosp ělých, flíjících velkými ambicemi, i s moudrostí stá í doffívajících své dny, sv t venkova i m sta, prostých lidí i intelektuál í . A umí mluvit taky o problémech, strastech a smutku, i o radostech a vít zství. V-e podává s laskavým humorem, d tem srozumiteln ě a lidsky, nikdy nechybí podn ty k zamy-lení. M. Zinnerová ve své kuchyni umí p esn ě namíchat i ho ké ko ení flivotních proher a dochutit morálitou, ale vřdy v tom správném pom ru. Radost a d tský smích jsou jí nade v-e a ěsto paroduje klasika: řZa trochu legrace -la bych sv ta kraj!Ď⁷² Zinnerová je jednou z autorek, která svým stylem dokázala p ílákat nemálo d tských tená ě a hojn ě také obohatila ěskou literární tvorbu pro d ti a mládeffl nejen díly pohádkovými, ale i tvorbou, která se ozna uje jako próza s d tským hrdinou.

V následujících kapitolách bude v nována pozornost analýze a komparaci n kterých pohádkových d l obou autorek, a také nebudou opomenuta díla lí ící osudy d tských hrdin ě . Nejprve, nefl dojde ke studiu jednotlivých d l je pot eba si pohádku i prózu s d tským hrdinou teoreticky vymezit.

⁷¹ BLAĚÍ EK,P, TUBRTOVÁ,M. *Markéta Zinnerová*. In Slovník ěské literatury po roce 1945[online]. Dostupné z: <http://www.slovnikeskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=666&hl=mark%C3%A9ta+zinnerov%C3%A1>

⁷²Markéta Zinnerová. In Albatros [online]. Dostupné z: <http://www.albatros.cz/autori/autor/marketa-zinnerova/>

3.3 Pohádka jako fánr ur ený p ed-kolák m i mlad-ím -kolák m

Pohádka je velmi rozmanitý literární fánr s adou fánrových variant. Z tohoto d vodu je velmi obtíflné vymezit, co pohádka vlastn je. Každá odborná publikace uvádí jinou definici pohádky, nelze nalézt jednotnou charakteristiku pohádky. Jana eková se pokusila ve svém díle *Vývoj literatury pro d ti a mládefl* definovat pohádku, její definice zní: šPod název pohádka se za azují literární texty, které vznikly na základ rozmanité palety starodávných vypráv ní, vst ebávajících p i své pouti sv tem rozli né bájně p edstavy lidstva, nad asové flivotní pravdy, zejména v nou touhu po napln ní dobra a víru v kouzelnou moc slova⁷³. Pohádce se také detailn v nuje Old ich Syrovátka, který íká, fl špohádka by m la ve tená i vzbudit optimismus, proto každá pohádka kon í – astn ō⁷⁴. Pohádce je také v nována pozornost v *Encyklopedii literárních fánr*, kde se uvádí, fl pohádka je šzábavný, zpravidla prozaický fánr folklórního p vodu s fantastickým p íb hem⁷⁵. U pohádky jsou tedy d leflité tyto její rysy: zábavnost, fantasti nost a happy end, kdy dobro zví zí nad zlem.

Jelikofl je pohádka, jak jifl bylo zmín no, rozmanitý literární fánr, je rozmanitá i její klasifikace, existuje ada moflností, jak pohádky klasifikovat. Jednotlivé klasifikace se od sebe li-í výb rem klasifika ního kritéria. Pohádky jsou t ízeny podle t íd, syflet , podle délky i podle p vodu. Podle p vodu se pohádky d lí na pohádky lidové a autorské. Pohádka lidová, n kdy také ozna ována jako pohádka folklórní šnebyla p vodn ur ena d tem, ale dosp lým⁷⁶, v t-ínou není tato pohádka asov ani místn zakotvena, odehrává se kdesi a kdysi. Mezi pohádkami lidovými se rozli-ují pohádky kouzelné, zví ecí, legendární a novelistické. šSyflety kouzelných pohádek se odvozují z archaických rodových mýt a ob ad iniciace (zasv cení), spojených s bolestnou zkou-kou odolnosti, s p edstavou do asné symbolické smrti í , styku s duchy a znovuzrození (vysvobození princezny, s atek).⁷⁷ V pohádkách zví ecích jsou hlavními postavami zví ata, mnohé tyto pohádky je moflno ozna it za mravou né a špohádky legendární opírají d j o biblické postavy⁷⁸. V t chto pohádkách asto vystupují,

⁷³ E KOVÁ, J. *Vývoj literatury pro d ti a mládefl a její fánrové struktury*, s. 107

⁷⁴ SIROVÁTKA, O. *eská pohádka a pov st v lidové literární tradici a d tské literatu e*, s. 36

⁷⁵ MOCNÁ, D. PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních fánr*, s. 472

⁷⁶ MOCNÁ, D. PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních fánr*, s. 473

⁷⁷ tamtéfl

⁷⁸ tamtéfl

p edev-ím v pohádkách kouzelných, nadp irozené postavy, kouzelné postavy, ale i v ci. Hrdina je vřdy obdarován n jakou kouzelnou mocí i v cí, která mu pom fle vyhrát boj, získat to, co chce. Postavy i prost edí je zde charakterizováno jen velmi úsporn , ale je zde jasn vymezeno, jaké postavy jsou kladné a jaké záporné. Lidové pohádky jsou ve v t-ín p ípad ukon eny – astn , dobro zvíť zí nad zlem, zlo je potrestáno, takovýto konec je pro d tského tená e, p edev-ím recipienta p ed-kolního v ku nejlépe p íjatelny. I vý-e zmín né vyobrazení postav odpovídá jeho p edstavám.

Druhou skupinou pohádek, podle jejich vzniku, jsou pohádky autorské, n kdy ozna ované jako pohádky um lé nebo moderní, za jejichfl zakladatele je považován Hans Christian Andersen. Autorské pohádky jsou, na rozdíl od pohádek lidových, subjektivn j-í, odehrávají se jifl na konkrétním míst , v konkrétní dob , jsou zde více zastoupeny sociální problémy doby svého vzniku, autor v t chto pohádkách více vyjad uje sv j názor na aktuální situaci, kouzelné prvky se stávají sou ástí kařdodenní reality. Ukon ení autorských pohádek m fle být otev ené, cofl umofl uje v t-í zapojení fantazie tená e, jak asi daný p íb h m fle skon it. U autorské pohádky se rozli-ují pohádky, které jsou parodií na lidové pohádky, ozna ované jako pohádky naruby, parodické pohádky. Dále sem pat í pohádky navazující na lidovou pohádku, pohádky nonsensové, se zví ecími hrdiny, a také filmové pohádky i pohádkový televizní seriál.

Pohádka je, jak lze usoudit i z této velmi krátké charakteristiky, velmi r znorodým flánrem, který je v literatu e pro d ti a mládeřl jifl dlouhá léta, a tudířl díky své r znorodosti oslovuje p íjemce r zného v ku, je autory tvo ena pro r zn staré recipienty. Pro d ti v jakém v ku je pohádka nejvhodn j-í není jasn vymezeno, jelikofl o postavení pohádky v etb d tí se vedou mezi odborníky spory. N kte í jsou zastánci toho názoru, fle pohádky jsou p íjímány afl star-ími jedinci, -koláky, jiní tvrdí, fle práv v období p ed-kolním zastává pohádka významné postavení, jelikofl odpovídá práv pot ebám jedinc tohoto v ku. Pohádka je v-ak flánr velmi pestrý, zahrnuje pod sebe texty s r znou obsahovou, estetickou, um leckou i významovou strukturou, rozdily se také vyskytují, jak jifl bylo zmín no, i mezi pohádkou lidovou a autorskou, a proto je moflno íci, fle se jedná o flánr oblíbený a vhodný jak pro p ed-koláky, tak -koláky. Záleřl p edev-ím na flánrových formách a individuálních sympatiích dít te. V neposlední ad hraje roli také rodina, její vztah k literatu e, a to jaké flánry, texty

rodi e dít ti p edkládá. šZku-enost mnoha rodi a u itelek z mate ské -koly nap . ukazuje, fle n které d ti rády poslouchají pohádky klasického typu (K.J.Erbení), ale nemají v oblib tzv. pohádky moderní, zatím co jiné d ti jsou vd nými poslucha i t chto text .⁷⁹ Tato zku-enost jen potvrzuje vý-e uvedené.

Otakar Chaloupka se ve své práci *Rozvoj d tského tená ství* v nuje postavení pohádky u recipient p ed-kolního v ku. Zmi uje zde, fle pohádka, se kterou se p ed-kolák setkává, kterou je schopen pochopit, by se dala ozna it termínem pohádkové vypráv ní, i vypráv ní s pohádkovým lad ním. šPohádkové vypráv ní p edstavuje do jisté míry celý konglomerát nejz zn j-ích krat-ích text soust ed ných k jednomu motivu nebo kumulativní povahy, et zovít navazujících sémanticky osamostatn ných detail , p i emfl tematický záb r takovýchto vypráv ní m fle být velice -iroký- zahrnuje jak vypráv ní s prvky antropomorfizace p írody, a to nejen tzv. zví ecí pohádky, nýbrf i personifikující p íb hy zobrazující realitu p írody, tak vypráv ní s postavami dít ti blízkými, s d tmi v jejich flivot , ale i prvky fantazijní a se zd razn ným emo ním z etelem.⁸⁰

N kte í teoretikové tvrdí, fle pohádky jsou nejoblíben j-ím literárním flánrem pouze v p ed-kolním období, protofle šodpovídají typickému zp sobu uvaflování a proflívání p ed-kolních d tí. Pohádkový d j bývá zjednodu-ený, ídí se jednozna nými pravidly, dobro zví tí a zlo je potrestáno. Skute nost je zde prezentována jasn a srozumiteln , pop ípad i jako mén ohroflující. Pohádkový sv t má pořadovanou strukturu a ád. Takový sv t se dít ti jeví bezpe ný, protofle se v n m lze snadno orientovat a lze se na n j spolehnout.⁸¹

D leflitosti pohádek v flivot dít te, a p ed-kolního, i -koláka se v nuje také v jednom ze svých lánk Jaroslav Toman, který íká, fle funkci pohádky v d tském flivot postihl Michal erno-ek. šPodle n ho vná-í smysl a ád do sv ta, jemufi dít nerozumí, a to jasnými symboly se z etelnou polarizací dobra a zla, jednoduchou fabulí, explicitní zápletkou i ustálenou kompozi ní výstavbou, koreluje s jeho základními osobnostními

⁷⁹ CHALOUPKA, O. *Rozvoj d tského tená ství*. s.122

⁸⁰ CHALOUPKA, O. *Rozvoj d tského tená ství*. s.130

⁸¹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie : d tství a dospívání*. s.190-192

potřebami: potřebou lásky a harmonie, pocitu bezpečí a jistoty i v překonávání strachu a provokuje jeho emocionalitu, představitivost, obrazotvornost a fantazii, poskytuje mu modely mezilidských vztahů, konfliktních situací a způsobů jejich řešení, nabízí mu optimistické vidění skutečnosti a v identifikaci s kladným hrdinou i v připitání dobru v něm utvrzuje vládnoucí etické a mravní normy a hodnotové orientace.⁸²

Nejprve děti, jak jim bylo zmíněno, vnímají věc, co pohádky jim předkládají, jako reálný obraz světa, kolem devíti let v každém dítěti dochází k posunu a děti začínají pohádkový svět hodnotit, jako svět, kterému mohou věřit jen malé děti, začínají si uvědomovat jeho fantazijní strukturu a postupem času odsunou, odsoudí většinu pohádek s tím, že pohádky jsou pro malé děti. Ale pohádkové motivy úplně neopouští, ty jsou totiž obsaženy i v jiných textech, které dítě jako pohádku nehodnotí, například u Malého prince od A. de Saint-Exupéryho, který je ten především staršími koláky a rádi se k němu vracejí i dospělí.

Pohádka, její šobraznost, přináší pozitivní vliv na rozvoj myšlení dítěte, zejména na rozvoj jeho abstraktního myšlení, generalizace a ověření představitivosti⁸³, nejen u předkoláka, ale i u mladšího a staršího koláka. Díky své pestrosti, je hlavně dominantním jak u dětí předškolního věku, tak i u koláka, kteří postupem času ji odsoudí, jako většinu šmalých. Toto jest dáno, jak jim bylo také zmíněno, špohádkovou obsáhlostí, mnohostí, a vnitřní diferencovaností⁸⁴. Nelze tedy stanovit pouze jedno z vývojových období za období nejvhodnější pro řešení pohádek, ale je možné říci, že pohádku si rádi přečtou jedinci nejrozličnějších věkových kategorií.

Markéta Pilátová a Markéta Zinnerová jsou jedněmi z mnoha autorů na našem malém území, které se věnují psaní pohádek povětšinou určených dětem ve věku od čtyř do osmi let. Tedy tenáček předškolního věku a mladším koláčkům. V pohádkách těchto autorek se setkáváme s postavami patřícími do pohádek, s vílami, obrem, drakem, princeznou, ale každá z autorek tyto postavy zobrazuje jiným způsobem,

⁸² TOMAN, J. Obraz pohádky ve spontánní slovesné tvorbě dnešních prepubescentů.; *Současnost literatury pro děti a mládež*. Liberec: PedF TU, 2005, s. 21 [online].

⁸³ CHALOUPKA, O. *Rozvoj dítěte*. s. 222

⁸⁴ CHALOUPKA, O. *Rozvoj dítěte*. s. 228

v odlišných situacích, a r zném prostředí. V následující kapitole bude v nován prostor analýze a komparaci pohádek Pilátové a Zinnerové.

3.3.1 Sv t víl

Víly jsou velmi oblíbenými postavami vyskytujícími se v pohádkách. Do své tvorby je za adily i Markéta Pilátová a Markéta Zinnerová. Každá z autorek si v–ak sv t víl p edstavuje jiným zp sobem. Zinnerová z stává v rna tradi nímu pojetí víly, ale Pilátová je proti tomuto pojetí, zobrazuje vílu a její sv t zcela odlišn , má vlastní p edstavu toho, jak víly a jejich sv t vypadá. S vílou se u Markéty Pilátové tená setká v knihách *Víla Vivivíla a stíny zví at* a v jejím pokračování *Víla Vivivíla a piráti Jifního mo e*. Markéta Zinnerová vyuffila vílu nap íklad ve své pohádkové knize *aravné prstýnky*, tudífl v rámci této kapitoly bude v nována pozornost t mto t em knihám.

Markéta Pilátová oslovila d tské tená e neobvyklou pohádkovou knihou *Víla Vivivíla a stíny zví at*, ve které je seznámila s neot elým sv tem víl a švilák ō, jeffl propojila s lidským sv tem a starostmi dne–ních lidí. S vílou Vivivílou má tená možnost se setkat je–t jednou v knize *Víla Vivivíla a piráti Jifního mo e*, v nífl se d j odehrává v zim práv ve sv t víl, na rozdíl od *Víly Vivivíly a stín zví at*, která se odehrává v Praze b hem jednoho letního ve era. O neobvyklosti *Víly Vvivíly a stín zví at* sv d í jiffl samotná charakteristika spisovatelky, která svou pohádku ozna ila termínem punková pohádka. Co tímto ozna ením autorka myslela, je možné odvodit z definic punku a pohádky. ŠPunk je definován v *Novém akademickém slovníku cizích slov*, jako hnutí mládeffe formující se v 70. letech v USA a ve Velké Británii jako genera ní protest, vyzna ující se zám rnou primitivností, drsností a agresivitou.⁸⁵ Pohádka je nej ast ji definována, v nej r zn j–ích slovnících literární teorie, jako zábavný, zpravidla prozaický flánr folklórního pvodu s fantastickým p íb hem.⁸⁶ Pokud dojde ke spojení t chto dvou definic dohromady, vyjde nám z toho, fle punkovou pohádkou mohla Markéta Pilátová myslet pohádku, která je jakýmsi protestem v í tradi ní m zpracováním pohádek⁸⁷, ímfl opravdu tato kniha je. Pokračování víly Vivivíly jiffl

⁸⁵KRAUS, J. a kol. *Nový akademický slovník cizích slov*. s.671

⁸⁶MOCNÁ, D. PETERKA, J. *Encyklopedie literárních flánr* . s. 472

⁸⁷BR HOVÁ, D. *D tský sv t Markéty Pilátové*. eské Bud jovice, 2014. Bakalá ská práce. Jiho eská univerzita v eských Bu jovicích. Vedoucí práce Mgr. Jana Skálová, Ph.D. s 25

neprobí takovou drsností, jako první setkání s Vivi, ale přesto se jedná o příběh velmi napínavý, jednoduchý a zábavný.

Ve většině případů se tená v pohádkách setkává s vílami, které jsou krásné, jemné, citlivé, oblečené do krásných pestrobarevných šatů z volných materiálů. Ovšem tento svět, do kterého se díky Víle Vivivíle dostáváme, je zcela jiný, diametrálně odlišný. Švílácká země je studená, tmavá, vlhká, baflinatá, temná, sluneční paprsky, které by tento tmavý svět mohly ovlivnit, jsou pro víly nebezpečné, ohrožují jejich flivot. Proti tradičnímu světlu víl autorka protestuje světem temným, studeným. Samotné vyobrazení Vivivíly je také protestem, který je drsný, jelikož Vivi šnosila na rozdíl od jiných švíláckých holek pytlou kalhoty utkané z mechové bavlny. Měla na každé nohavici vyšitý jeden leknín. Kalhoty si oblékla pod krátké kostkované šaty. Na to všechno si pak ještě vřelou natáhla tlustý vílácký svetr. Vlasy měla na rozdíl od ostatních vílů zastřižené nakrátko. Její vlasy byly husté, černé a trčely jí do všech stran!⁸⁸ Autorka protestuje takto, proti štradičnímu, infantilnímu (jak sama Pilátová říká) vyobrazení víl, popsáním své vlastní představy víly, která je, jak to punk vyřaduje, drsná. Vivi probí drsně jen svým vzhledem, povahou autorka vílu charakterizovala jako citlivou bytost, ochotnou pomoci, vnímající starosti a strasti flivota jiných, ale zároveň bytost, která je pro každé dobrodružství. Na začátku knihy je Vivi charakterizována, jako neposlušné dítě, které vyplazuje jazyk, a proto je potrestána vyhoštěním z švílácké země. Vyskytují se zde i další prvky, které je možno označit za punkové, drsné. Jedná se o agresivitu vůči zvířatům i dětem⁸⁹, drsný vztah mezi rodičem a dítětem je zastoupen ve světě švílácké, kde šrodi mohou své dítě, pokud je neposlušné, vyhostit ze země. Pro milujícího rodiče musí být těžké, v domě poslat své dítě do neznáma. Dále je možné jako punkový prvek pohádky označit celoflivotní strach ze slunce, které může švíláky rozpustit.⁹⁰ Drsně také probí hojně se vyskytující ilustrace, jejich autorem je Jakub Zich⁹¹, jimiž bude v nověnována pozornost později.

⁸⁸ PILÁTOVÁ, M. *Víla Vivivíla a stíny zvířat*. s. 8

⁸⁹ BRHOVÁ, D. *Dětský svět Markéty Pilátové*. České Budějovice, 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Mgr. Jana Skálová, Ph.D. s. 25

⁹⁰ Tamtéž

⁹¹ Jakub Zich je výtvarník, animátor a scénograf. Vystudoval ateliér televizní a filmové tvorby na pražské VUTUP pod vedením Jiřího Bártý. Je autorem ilustrací ke knihám o víle Vivi a také ilustroval například knihu od Michala Šunderleho *Jak byla vosa Marcelka ráda, fl je i Aleny Kastnerové O nevydařeném dědečkovi*.

Na rozdíl od Markéty Pilátové Zinnerová ve své knize *Kouzelné prstýnky* zobrazuje vílu takovým způsobem, na který jsou zvyklí z jiných pohádek. Hlavní postavou této knihy je víla Zapomněnka, dcera hajného Rokyty a víly Sedmikrásky. Zapomněnka je po mamince víla, taní v noci na louce, přes den taní doma, jelikož taní velmi ráda. Víla Zinnerové je –tíhlá, bledá, oblečená do –at , dlouhovlasá, ráda taní zlehka na trávě tak, že si jí pod nohama tráva nelehne, přesně tak, jako u ostatních víl. Zapomněnka je velmi hodná, myslí na všechny ostatní, pomáhá všem okolo, je spravedlivá, stejně jako Vivi. Ale není jaký rozdíl zde nalezneme, a to rozdíl markantní, jedná se o odlišný popis víly. Dle výše zmíněného popisu lze říci, že vyobrazení víly Zinnerovou je přesně tím, proti čemu Pilátová protestuje svou Vivi. Každá autorka má svou vlastní představu víly, přes různé pohledy se tyto představy od sebe liší, ale charakterové mají mnoho společného. Víly však nejsou jedinými postavami, se kterými se setkáváme v těchto knihách.

Dle mého slovníku důležitými jsou postavy a jejich vyobrazení, charakteristika, zájmy, vlastnosti. Ve *Víle Vivivíle* jsou postavy velmi jednoduše vykreslené, bez nadbytečných detailů. Setkáme se zde s postavami obdařenými nadpřirozenou silou i s postavami reálnými. Vystupují zde jak postavy kladné (dobré postavy), tak i postavy záporné, které jsou reprezentovány tatínkem Pepíka a jeho kamarády, kteří obchodují nelegálně s dovezenými zvířaty, v knize první. V druhé knize o Vivi jsou záporné postavy reprezentovány magnátem a surfaři. Všechny tyto postavy jsou opět autorkou charakterizovány, krátce, ale výstižně. Autorino vyobrazení postav odpovídá zmíněným požadavkům, které jsou kladeny právě na postavy vyskytující se v dělech pro děti. Hlavní hrdinové jsou vyobrazeni přesně tak, jako dnešní děti. Jejich zájmy, problémy jsou totožné se zájmy dětí. Velmi pozitivně je hodnoceno zobrazení handicapovaného dítěte v obou knihách. Ema, jedna z hlavních postav obou knih, je nevidomá, a i přes svůj handicap zažívá s dětmi velká dobrodružství. Děti ji mezi sebe přijímají, neposmívají se jí, pomáhají jí, obdivují, jelikož v tanečnou zvládne vše sama. Zapojením této postavy autorka ukazuje dětem, že i s handicapovaným kamarádem mohou zažít spoustu zábavy, díky tomu posiluje vztah dětí k jejich integrovaným spolužákům ve školních třídách, a také přispívá i ke zlepšení postavení, vnímání postižených jedinců společností, děti jsou přesvědčeni, kdo v budoucnu bude řídit národnost, určovat společenská pravidla.

Vyjma postav je také velmi důležitá místo, kde se pohádka odehrává. Zda-li se jedná o místo reálné, vymyšlený svět i kombinaci obou možností. Díky *Víle Vivivíle a stínu* zvířát se odehrává v Praze, během jednoho večera. Autorka tedy vyutila reálného prostředí, prostředí velkoměsta, ve kterém se objevují postavy reálné spolu s kouzelnou Viví. S Vivívilou se setkáme také v knize *Víla Vivivíla a piráti Jifního moře*, kde se přesuneme do šviláckého světa. Opět se zde setkáváme se známými postavami, ale zároveň zde přibývá nový protagonista, který je vtažen do českého světa fantazie, babička Bóbla pocházející z Moravy. Díky jejímu vstřícnému moravskému přístupu, upřímnosti a dialektu je kniha obohacena novými, zajímavými prvky. Autorka zde jistě opustila realitu a vyutila pouze svět fantazijního, pohádkového.

aravné prstýnky se stejně jako *Víla Vivivíla a stíny zvířát* odehrávají v reálném prostředí, v Jizerských horách, které jsou v knize popsány hned na začátku. Autorka pro tuto pohádku vybrala Jizerské hory, jelikož je velmi dobře zná, o čemž se tenkrát přesvědčila v několika pasážích líčících chudý způsob života lidí v těchto horách (Štam na severu těch, kde tečou řeky Jizera a Nisa, stojí Jizerské hory. Jsou krásné, ale chleba nikdy mnoho nedaly. Přenici se tu nedají a z krásy je třeba nikdo chleba nenapekl. A tak tu odpradávná po chalupách brousili a navlékali korálky. Někde dělali i krejcarové prstýnky.⁹²), jelikož zde prožila část svého života.

Díky tomu, že se tato pohádka odehrává v reálném prostředí, mohou zde vystupovat i reálné postavy, hajný Rokyta, prstýnká Kuba, Martin a Hanička. Tyto postavy jsou kladné, mimo nich zde vystupují také postavy záporné, kterými jsou Lokaj Leopold a Hromous. V knihách pro děti je vyobrazení kladných a v opozici záporných postav nezbytné. Jedinou nadpřirozenou postavou, pohádkovou bytostí je víla Sedmikráska, která je zde popsána, tenkrát je seznámen s tím, jak vypadala, s jejím osudem, ale fyzicky se zde nevyskytuje. Postavou napolovic nadpřirozenou je víla Zapomněnka. Nelze je přičítat přímo k postavám nadpřirozeným, jelikož je z větší části postavou reálnou, flíje se svým otcem v hájovně, zamiluje se do prstýnkáře Kuby a její osud nepodléhá pravidlům vílího světa. Jak jistě bylo čteno, tak na druhou stranu je po mamince Sedmikrásce vílou. Sedmikráska svou kouzelnou mocí ovlivní osud Kuby a Zapomněnky, která pak díky oarovaným prstýnkám změní život, v dobrém slova

⁹² ZINNEROVÁ, M. *aravné prstýnky*. s. 7

smyslu, dalších jedinc , kteří si prstýnky koupí, jelikož Zapomněná svém vřím srdcem dobře poznala, komu co schází, kde by bylo třeba –tstí jako soli, a –ptala prstýnky m tichá pání na cestu. Aby láska byla stálej–í, smutné o i jasn j–í, nechyb lo na chleba, vrátilo se ztracené zdraví. Kde jisk i ku radosti ulévali hrnkem plá e, plakat zapomněli, nevlídnou chalupu zabydlel smích.⁹³ Postavy autorka charakterizovala jednodu–e, krátce, ale konkrétn . Je zde jednozna n vymezeno, jaké postavy jsou kladné, jaké záporné, a které disponují kouzelnou mocí. Autorka postupovala p esn tak, jak se od knih ur ených takto starým d tem o ekává.

Knihy pro d ti by také m ly zobrazovat postavy, se kterými se m fle tená identifikovat, od kterých se m fle n emu p iu it, které e–í problémy jako budoucí tená . Pilátová zobrazuje postavy a jejich problémy, které jsou dne–ním d tem blízké. Dotýká se zde hodn vztahu rodi k d tem. Vztah rodi k d tem zobrazeným ve *Víle Vivivíle a stínech zví at* je negativní, rodi e nemají na své d ti mnoho asu, proto se d ti potulují po ve erech samy po Praze. Autorka se tímto vyobrazením rodinného flivota dotkala jednoho ze sou asných problém rodinného flivota, velmi zam stnaní rodi e, pro které je práce a finan ní zabezpe ení rodiny d ležit j–í nefl as strávený s d tmi. Zárove jsou zde zmín ny i neadekvátní nároky rodi na d ti, což je také jeden ze sou asných problém . Rodi e asto nerespektují zájmy a schopnosti svých ratolestí a snaží se je sm rovat tím sm rem, kterým by se oni sami rádi vydali, ale nem li k tomu p ílefitost a nepodporují své potomky v aktivitách, které je baví. P i p ed ítání knih d tem, se n kte í rodi e mohou také t eba pou it, a uv domít si, fle je velmi d lefité v novat se svým d tem, v d t co d lají, nenechat je ve er samotné toulat se velkom stem, zajímat se o to, co je baví a ím by cht li být. Pro n které d ti m fle být také zde vyobrazovaný vztah rodi –dít nepochopitelný, smutný a drsný zárove . Což lze op t ozna it za punkový rys, za prvek drsnosti.

Zinnerová ve své knize *aravné prstýnky* zobrazuje p edev–ím reálné postavy. Prost ednictvím reálných postav se autorka snaží vyobrazit vlastnosti lidí, které tená potká v flivot . Ne v–ichni, s nimiž se d ti v flivot setkají, jsou hodní, milí, ochotní pomoci, krom takovýchto lidí potkají i lidi, kte í jsou zlí, myslící jen na sebe, sobe tí, závistiví, touflící mít to nejlep–í, nejkrásn j–í a nehledí p i tom na sv t kolem sebe. Tací

⁹³ ZINNEROVÁ, M. *aravné prstýnky*. s. 63

jsou pesně Lokaj Leopold a Hromous. Tím, že postavy flující v horách, v místech odkud Zapomněnka, Kuba, Martin a Hajný Rokyta pocházeli, byli kladnými postavami a postavy, které se objevily ve městě, daleko od domova byly postavami zápornými, chtěla autorka tená naznačit, že by si měly dávat pozor na lidi, se kterými se setkávají, neměly by vřít každému, koho potkají a neznají ho, jelikož něvichni jsou tací, jako lidé z našeho nejbližšího okolí, které dobře známe, jako naši rodiče a dobří kamarádi. Při odchodu z vesnice do města Kuba se Zapomněnkou opouštěly svůj domov a vydávali se do neznámého světa. Stejně tak, jako dříve s nástupem do školy, se za útkem školní docházky opouštěly prostředí jim dobře známé a dostávají se do švelké školy, kde je jifi vřinou vě pouze v jejich rukách. Je tedy možno říci, že pomocí takto vyobrazených postav, a komentáře hajného Rokyty k jejich cestě, chce autorka tená upozornit na to, že v životě není možné věchny a vě soudit pouze zkušeností, které máme s naším nejbližším prostředím. A toto vysvětlení koresponduje i s předpokládaným věkem budoucích tená, kniha je totiž určena dětem od 8 let, tedy dětem nastupujícím do školy, kdy je dobré, aby si děti uvědomily, že mezi lidmi se vyskytují i jedinci zlí a dali si pozor na to, s kým se kamarádí, komu d věují.

U knih určených předškolákům, což lze o knihách o Vivivile od Markéty Pilátové říci, jsou dělefité, jak jifi bylo zmíněno, ilustrace, které povzbuzují fantazii recipienta. Ilustracemi jsou tyto knihy vybaveny hojně, tená na ně narazí při každém otočení stránky, což je velmi dobře, dětem ilustrace pomáhají při vnímání textu, jak jifi bylo zmíněno. Jakub Zich zvolil ve své práci velmi efektivní a výstifnou techniku. Jedná se o obrázky, které jsou na černém podkladě (někdy majícím tvar černé, nerovnoměrné skvrny, jindy zabírající plochu celé stránky) namalované bílou konturou, tato barevná kompozice vhodně doplňuje celý děj příběhu, který se odehrává ve městě v Praze, a zároveň koresponduje i s handicapem, kterým trpí jedna z hlavních postav Ema. Ema je, jak jifi bylo napsáno, nevidomá osmiletá holčička, jejíž zrak se zlepšuje (rozpoznává alespoň obrysy postav a věci kolem sebe), díky kouzelné síle unikající ze svetru Vivi. Zároveň takto provedené ilustrace dodávají knize další tajemný, ponurý aspekt. Psychologové sice uvádějí, že pro dítě předškolního věku je atraktivnější představa křiklavě barevné než mdlé. Zde však máme vidět pravý opak, obálka knihy je sice sytě flutá, ale tím její barevná atraktivita končí, a i přesto je tato kniha u dětí velmi oblíbená. Dělefitým aspektem je zde totiž dokreslení příběhu ilustracemi, což se ilustrátorovi podařilo. Pomocí obrázků se dítě také snaží samo popisovat děj příběhu,

cofi obrázky v této knize umofní, jelikofi, se vyskytují na kařké stran a dít p i listování knihou m fle pomocí obrázk samo vypráv t p íb h. Jakub Zich je také autorem ilustrací k *Víle Vvivíle a pirát m Jifního mo e*. Tyto ilustrace jsou ale odli-né, jelikofi se d j knihy jifi neodehrává v noci, mohl autor vyuffít barev. Ilustrace jsou barevné, jsou pouffity syté, výrazné barvy, veselej-í a etné, op t se vyskytují skoro na kařké stran .

*aravné prstýnky*⁹⁴ jsou knihou ur enou, jak bylo zmín no, pro d ti od -esti let, tedy pro d ti mlad-ího -kolního v ku. U t chto knih jifi nejsou tak d leffité ilustrace, jako u knih pro d ti p ed-kolního v ku, ale p esto zde mají svou nezastupitelnou úlohu, pomáhají tená i s vytvá ením jeho vlastních p edstav. Toho i je v doma i Markéta Zinnerová, která si zvolila za ilustrátora této knihy Pavla Sivko. Jeho ilustrace jsou veselé, výtvarn ztvárnil kařdou postavu vystupující v *aravných prstýnkách* na samostatnou stránku v knize, ímfi vhodn doplnil popis postav Zinnerové. šObrázky jsou n flné, jemné, p esto v nich lze vystopovat n kdy stopy melancholie a záhadného dosud nevy eného tajemství. Pro kníffku s p íb hem z hor a nádechem starých pohádkových as , to jsou ilustrace jako d lané.šIlustrací se zde nevyskytuje mnoho, ale jsou dosta ující. Ukázky ilustrací zmín ných knih je mofno si prohlédnout v p íloze.

P ed-kolní d ti jsou schopné vnímat jednoduchý, nerozvinutý d j p íb hu, kterým disponuje i *Víla Vivivíla a stíny zví at*. D j je zde opravdu jednoduchý, vystav n na jedná d jové linii, lineárn vypráv ný, postavený na velmi jednoduché zápletce, u v t-íny pasáffí je jifi od po átku zjevné, jak tato ást p íb hu skon í. Vyskytují se zde i napínav j-í ásti, ale nejedná se o fládné šdrastickyšp sobící scény. K tomuto tématu se vyjád íla i Milena Ťubrtová ve své recenzi: ŠÚtlá kníffka *Víla Vivivíla a stíny zví at* v-ak objektivn zajisk í svébytnou imaginací pouze na n kolika místech a jinak p edstavuje banální moralitu s lehce p edvídatelnou pointou.š⁹⁶. I *Víla Vivivíla a piráti Jifního mo e* disponuje op t jednoduchým d jem, který je vypráv n lineárn a op t je vystav n na jedné d jové linii, sleduje osud a cestu party kamarád . D j *Víly Vivivíly a*

⁹⁴ Pro pot eby této práce bylo vyuffito vydání z roku 2001. Dle recenzí na první vydání *aravných prstýnk* byla ilustrátorkou tohoto díla J. Lysková, jejífi ilustrace dobová kritika hodnotila kladn .

⁹⁵ Pet íková, R. *Markéta Zinnerová: aravné prstýnky*. [online]. Dostupné z: <http://www.svetdetskefantazie.cz/clanky/marketa-zinnerova-carovne-prstynky>

⁹⁶ ŤUBRTOVÁ, M. *Pilátová Markéta: Víla Vivivíla a stíny zví at*. [online]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/25705/pilatova-marketa-vila-vivivila-a-stiny-zvirat>>.

pirát Jifního moře navazuje na *Vílu Vivivílu a stíny zvířat*, kde na konci dějů zachránil zvířata ze zverimexu Pepíkova tatínka. Druhá kniha na tuto skutečnost navazuje, úkolem dějů je tentokrát najít místo, kde by se zvířata mohla dobře filovat, proto se vypraví do švilácké země, kde budou hledat moře. Autorka zde pokračuje s tím, čtenář zná první knihu o punkerské Vivi. Místa, která v této zemi navštíví autorka velmi detailně a jednoznačně popisuje, což podporuje dětskou představitivost. Děti si podle popisu dovedou dobře představit oblasti, místa kudy výprava prochází. Obě knihy jsou, tak jak se od pohádek očekává, zakoněny kladně, šťastně, na konci jsou všichni spokojeni.

Děj *aravných prstýnků* je na rozdíl od děje *Víly Vivivíly* o trochu složitější, jelikož Víla Vivivíla sleduje osud, party kamarádů jeden po druhém, ale *aravné prstýnky* se zabývají více liniemi děje, pokračují hem dvěma páry, víly Zapomněnkou s Kubou a kuchtičky Haničkou s Martinem. Tyto dva pokračování se vzájemně propojí a ovlivní. Zapomněnka pomůže ke štěstí Haničce a Martinovi a následně vysvobodí Haničku Zapomněnku z Hromousova ševců. Je tedy vidět, že Zinnerová pokračuje se staršími čtenáři, který je schopný vnímat více složitý, rozvíjený děj, osudy dvou postav. Teoretikové tvrdí, že osudy dvou postav je schopno vnímat a sledovat od osmi let, ale tato kniha je určena čtenářům od deseti let a určitě nejiní recipienti mají problémy orientovat se v ději, jelikož se jedná opravdu o děj velice jednoduchý.

Obvykle jsou čtenáři pohádek zvyklí, že zachráncem uvažně princezny, či jiné osoby je muflská postava. V *aravných prstýnkách* je tomu naopak, záchránkyní je postava flenská, Zapomněnka a Hanička. Flény jsou zde zobrazeny jako statečné, nebojácné, se smyslem pro spravedlnost. Takovýmto vyobrazením flenských postav, jejich zazením do pozice vysvoboditelek autorka ustoupila od tradičně zobrazovaných zachránců, čímž pokračování ovlivnila. Zapomněnka s Kubou i Hanička s Martinou nakonec budou svoji, jejich pokračování skončí kladně, ale malým zklamáním může pro čtenáře být, že láska hajného k víle Sedmikrásce neskonečí tradičně společně, tyto dvě postavy se k sobě nevrátí. Čtenář lze oproti pozitivně hodnotit, protože tím autorka trochu ustoupila od tradičního pohádkového zakonění.

Pro knihy určené dětskému čtenáři, zvláště pohádkové knihy, je charakteristický výskyt nadpřirozených bytostí, prvků fantastiky, což opřít nechybí ani v těchto knihách.

Fantasti no v knihách Markéty Pilátové zastupuje kouzelná síla vyskytující se ve švilácké baffin ō a také vycházející ze svetru Vivi. Tato kouzelná síla umohl uje Em lépe vid t, dále ve *Víle Vivivíle a stínech zví at* také vystupuje Obr s velkou hlavou, jenfl pom fle d tem v samém záv ru knihy, díky jeho ú asti skon í celý p íb h – astn , tak jak se od pohádky o ekává. V jejím pokračování jsou d ti obda eny schopností porozum t e i zví at, vystupují zde antropomorfizovaná zví ata a v neposlední ad lenové lidské í-e jsou schopni se p emístit do švilácké zem ō. Tedy ani na fantastické prvky, které jsou pro pohádky tak typické Pilátová nezapomn la.

Zinnerové *aravné prstýnky* nejsou také o prvky fantastiky ochuzené, není jich zde mnoho, ale vyskytují se zde. Kouzelnou mocí jsou zde obdarované prstýnky, které vyrobil Kuba a Zapomn nka je omyla v Jize e, kde byly o arovány Sedmikráskou, maminkou Zapomn nky. Pomocí kouzla, kterým prstýnky disponují, dopadne – astn nejeden lidský p íb h, ale i celá kniha. Dobrý konec pohádek, to je to, co tená o ekává, fle dobro zví t zí nad zlem za pomocí ar a kouzel, cofl tato kniha spl uje.

U knih ur ených d tem je také velmi d leflité, fle p ed-koláci a mlad-í -koláci je-t nedovedou rozli-ít mezi fikcí a realitou, ehofl vhodn autorky v t chto knihách vyuffily. Propojily kaflodenní realitu d tského sv ta se sv tem fantazie. Problémy d tí v knihách Markéty Pilátové jim pom fle vy e-ít kouzelná Vivi a její nadp irozená síla a moc. Ve *Víle Vivivíle a stínech zví at* má Pepík starosti s tím, co d lá jeho tatínek, který nelegáln dováflí exotická zví ata na eský trh. S tímto problémem a nápravou tatínka pom fle Pepíkovi Vivi a kouzelný Obr s velkou hlavou. Ve *Víle Vivivíle a pirátech Jifního mo e* dop ejí d ti spole n s Vivi babi Bófle výlet k mo i, kam se touflí babi podívat, a zároveň najdou zachrán ným zví at m vhodné místo k bydlení. Op t je zde vyuffito d tské fantazie. Babi ka chce k mo i, d ti také, pom fle jim jejich kouzelná p ítelkyn Vivi. V knihách Markéty Zinnerové zase pom flou k vy e-ení kaflodenních strastí aravné prstýnky. *aravné prstýnky* na rozdíl od knih Pilátové se neodehrávají v dne-ní dob , ale v dob dne-nímu tená i pon kud vzdálené, ale reálné, cofl nevadí, jelikofl tená je zvyklý na to, fle pohádky pojednávají o dobách asov vzdálen j-ích.

Odborná literatura také zmi uje jazykovou stránku knih pro d ti a mládefl. Jak jifl bylo napsáno, d ti se jifl v tomto období vyjad ují i ve sloflit j-ích souv tích, souv tích

parataktických i hypotaktických. Samozřejmě jejich jazykové schopnosti nejsou je-
 plně vyvinuté, což je nutné si uvědomovat. Pisatelka ve své *Víle Vivivíle* s tímto
 omezením dle českého tená e po itá. Složitost jejich v t a souv t í je jednoduchá,
 neobjevují se zde fládná složitá souv t í. Pilátová se zde projevila i jako autorka nových
 slov, především slov odvozených od slova víla: švíláciō, švíláký sv tō, štatíci víláciō,
 švílákō a dal-í. Tato slova nejsou obtížná na výslovnost, jen se tená mnohdy zamotá
 do toho velkého množství švílō v jedné v t . Ve *Víle Vivivíle a pirátech Jifního mo e* se
 objevují dal-í nová pojmenování nových postav, neobvyklá pojmenování. Jedná se o
 jména sk ítk TOTO, NOTO, NOTOTO, Cai-cai (had). Jména sk ítk se mohou
 n kterým men-ím recipient m plést, ale jsou velmi jednoduchá na výslovnost i
 zapamatování. Autorka ani v jedné švílákēō knize nevyužívá cizích slov, zastaralých
 výraz , výraz náro ných na výslovnost ani složitých souv t í. Při hodnocení lexikální
 stránky její práce by bylo vhodné ocenit to, že využívá i výraz nespisovných, ímfi
 vytvá í text zajímav j-í, lákav j-í pro dne-ní d tské tená e, pro které je mnohdy
 spisovný jazyk jazykem obtížným, nesrozumitelným, jelikož se s ním setkávají jen
 velmi málo. Ve *Víle Vivivíle a pirátech Jifního mo e* Pilátová využila i dialekt, používá
 zde slova dialektická, i celé v ty. Vyufitím ná e í oživila autorka jazykovou stránku
 této knihy a zároveň také pou íla tená e, d tského, o existenci takového útvaru
 jazyka. Zároveň je zde i zobrazena jazyková bariéra, men-í, ale i ta se objeví v rámci
 jednoho jazyka. Jazykových nedorozum ní je zde n kolik, vždy je v-ak v-e napraveno,
 význam slova je vysv tlen, a díky tomu se osv tlí význam neznámého i tená i. Jsou
 zde využity i celé v ty, nejen náhodná slova (šCo tak u ijó?ō⁹⁷, šTofi a kde ste sa tu
 vzali co, chlape jeden pistolnická?!ō⁹⁸). Autorka ani v jedné knize o víle Vivivíle
 nevyužívá zbyte n mnoho zdobných slov, což lze hodnotit jako její velké
 pozitivum. I když se zde v-ak objevují nespisovné tvary sloves i p ídavných jmen typu
 šsoust e ovatō⁹⁹, švelikánkouō, šPepíkovo mo e¹⁰⁰ō. Jazyk *Víly Vivivíly a stín zví at*
 vystihla ve své recenzi Barbora Majerová, která pí-e, že šjazyk je v n kterých pasáfiích
 zjednodu-en natolik, že m že vyvolat dojem jisté verbální t íkopádnostiō.¹⁰¹ Kladn
 komentovala jazykovou stránku *Víli Vivivíli a pirát Jifního mo e* i Jovanka Třetová ve
 své recenzi. ŠP íjemné je, že nemá pot ebu vnucovat se d tskému tená i zbyte ným
 užíváním zdobných výraz a podobných prvk , které jazyku d tí spí- podsouvají

⁹⁷ PILÁTOVÁ, Markéta. *Víla Vivivíla a piráti Jifního mo e*. s 40

⁹⁸ PILÁTOVÁ, Markéta. *Víla Vivivíla a piráti Jifního mo e*. s 66

⁹⁹ PILÁTOVÁ, Markéta. *Víla Vivivíla a piráti Jifního mo e*. s 78

¹⁰⁰ PILÁTOVÁ, Markéta. *Víla Vivivíla a piráti Jifního mo e*. s 75

¹⁰¹ MAJEROVÁ, B. *Vivi a smaflák*. [online]. Dostupné z : <http://www.litenky.cz/clanek.php/id-2626>>.

dospívá. Naopak se zdá, že chce své publikum nenápadně vzdlat v jazykové problematice, když například zmíní uje rozdíl ve vyjádření pražském a hanáckém případně zdá se, že pakliže se hadí holka snaží co nejrozumitelněji mluvit švečice spisovně.¹⁰²

arované *prstýnky* jsou psány také ve velmi jednoduchých větách. Objeví se zde i souvětí, ale ne příliš – obsáhlá, dlouhá a složitá. Autorka si je v domě toho, že tuto knihu si budou číst za jinými, kterým dlouhá souvětí jiné problémy. Zinnerová, na rozdíl od Pilátové, vyvolává ve své knize daleko více deminutiv, rýmovaných vět, se kterými se tená víly Vivivily neseťká, (šmarcipánem zdobené pro panenky milené¹⁰³ „Kuchti ka Hanka taky jeden měla a za fádnu cenu ho z ruky nesudala.“¹⁰⁴), prozaický text také doplní uje zpěvnými veršy. Autorka zde vyvolává dialogu a zobrazuje i vnitřní monolog postav. Na konci každé kapitoly se nachází kurzívou, dole na stránce napsaná otázka, na níž nalezneme tená odpověď na začátku kapitoly následující. Touto otázkou vzbudí autorka zájem tená a pokračovat dál v textu. Zinnerová je ve svém vyjádření, na rozdíl od Pilátové v určitých pasážích méně konkrétní, směřuje více k tomu, aby se tená musel při přijímání textu zamyslet nad tím, co autorka napsala, například šeden jim k flivobytí nestačil, a tak nastavuje noc.¹⁰⁵ K jazykovému zpracování *arovaných prstýnků* se vyjádřila ve své recenzi i Růžena Hamanová, která jazykovou stránku díla kritizuje, nelíbí se jí autorin jazykový projev, označuje jej za strojený, zároveň také kritizuje uflívání rýmovaných vět, jež hodnotí takto: „Navíc se ve vyprávění objevují občas rýmované větě (v každé kapitole tak 2x až 5x), které v ústním lidovém vyprávění mají své opodstatněné místo, ale v tomto umělém celku působí lacině a vlastně neústrojně.“¹⁰⁶ Celkově je jazykové zpracování tohoto díla hodnoceno negativně, kritizováno.

Při porovnání stylu Pilátové a Zinnerové je možné říci, že šjazyk Pilátové je dnešnímu tená i přístupnější, než šjazyk Zinnerové, ale na druhou stranu Zinnerová se snažila

¹⁰² TOTOLOVÁ, J. *Markéta Pilátová: Vila Vivivila a piráti Jižního moře*. [online]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/27651/pilatova-marketa-vila-vivivila-a-pirati-jizniho-more>.

¹⁰³ ZINNEROVÁ, M. *arované prstýnky*, s. 65

¹⁰⁴ ZINNEROVÁ, M. *arované prstýnky*, s. 92

¹⁰⁵ ZINNEROVÁ, M. *arované prstýnky*, s. 14

¹⁰⁶ HAMANOVÁ, R. *řena*. *arované prstýnky*. In *Zlatý máj*, 1980, ro. 23, . 8, s. 504.

v *aravných prstýnkách* vyuffít co nejvíce mořnosti, která e-tina má, snaffila se prozaický text offívit rýmem, rytmovanými v tami, deminutivy, hovorovými výrazy, spojeními poetickými. Ov-em místy je její dílo dne-nímu tená , díky nekonkrétnosti, nejasné, nesrozumitelné, více tedy mořná vyhledávané tená i star-ími, na rozdíl od knih Pilátové, která je konkrétní, p ímo vyjad uje to, co je my-leno. Ov-em ukazuje recipient m jak bohatý je ná-jazyk a co v-e je mořné s ním vytvo it. Prost ednictvím písní ek offívila celý p íb h. Jazyková stránka díla má odpovídat tomu, jak se dít vyjad uje, cofl se v tomto p ípad poda ilo Pilátové, ale Zinnerová je d tskému vyjad ování vzdálen j-í, d ti ve svém vyjad ování nejsou tolik abstraktní ani poetické. Blízke jim m fle být vyuffítí zdrobn lin. V jazykovém zpracování pohádek s vílou jsou tedy rozdíly mezi jednotlivými autorkami, cofl není na -kodu, jelikof i v reálném flivot se kařdý vyjad ujeme také odli-ným zp sobem. S jazykovou stránkou díla souvisí i názvy knih a kapitol, jak bylo zmín no, od názv tená o ekává nazna ení, o em kniha bude, cofl se ve v-ech t ech p ípadech autorkám povedlo a to nejen volbou názv knih, ale i názvy kapitol spl ují tená ovy pot eby.

Víla Vivivíla upoutá pozornost tená , nejen t ch p ed-kolních, ale i malí, za ínající samostatní tená i si se zájmem, velmi rádi tyto knihy p e tou. ōVílíõ sv t a jeho pravidla jsou pro tená e nová, neokoukaná a p itařlivá. Autorka si p í psaní byla v doma toho, pro koho knihu pí-e, zájmu d tí, jejich starostí, pohledu na sv t, zku-eností i jejich vyjad ovacích schopností, volila velmi zajímavé vyjad ovací prost edky a zároveň dokázala zobrazit aktuální problémy. Nevyhnula se ani vyuffítí nadp írozených prvku , jimífl nep esytila p íb h. Díky výstířným ilustracím u inila p íb h je-t zajímav j-í. Je tedy mořné po p edchozí analýze konstatovat, fle knihy, jejichř hlavní postavou je Víla Vivivíla respektují d tského tená e a uplat ují d tský aspekt. Mají tedy -anci najít své pevné místo v etb d tí nejen p ed-kolních, ale i mlad-ích -kolák a mořná budou teny d tmi mnoha dal-ích generací.

aravné prstýnky zaujmou ty tená e, kte í si rádi p e tou tradi ní pohádku, s obvyklým d jem, obvyklými postavami. Bohuřel tato kniha není obda ena řádným prvku, který by bylo mořno ozna it za inovátorský, d j je jednoduchý, dop edu lehkou p edvídatelný, postavy jsou zobrazovány tradi n , tak jak je tená zvyklý z ostatních pohádek. P í hodnocení této pohádky nezbyvá, neř souhlasit s názorem R řeny

Hamanové: ší pohádce chybí situa ní i jazyková komika (humor v bec)í chybí zde nap tí, v t-í dávka fantazie, nadsázky a vtipu ... A navíc - pohádka, aby byla dobrou pohádkou, pot ebuje výraznou atmosféru, klima, které by vypráv ný p íb h obklopilo a dalo mu p ídech jedine nosti.¹⁰⁷Knihu si dne-ní tená i p e tou, ale nezanechá v nich takový záflitek jako pohádky o malé Vivi, jelikofl ty jsou protkány adou zajímavých prvk , nap tím a zmi ovaným protestem. Kdyby v-ak v-echny knihy byly takové, nebylo by to dobré, proto je vhod, fle Zinnerová je tradi n j-í.

3.3.2 Pohádkový sv t Markéty Zinnerové

Markéta Zinnerová je autorkou mnoha dal-ích pohádek *Drak Mrak, Hehe a Chichi, dva u-atí kamarádi, Princezna z t e-ového království, Linda ko ka zahradní, Princezna rozmarýnka a Hejásek a Jujdásek*. Detailní pozornost, která byla v nována arovným prstýnk , zmín ným pohádkám v rámci této práce nebude v nována, jelikofl tyto pohádky nelze porovnat s fládnou knihou Markéty Pilátové, protofle dal-í knihy Pilátové jsou jifl více blízke próze s d tským hrdinou nefl pohádce. Zde tedy bude v nován jen malý prostor t mto pohádkám Markéty Zinnerové: *Princezna z t e-ového království, Hehe a Chichi dva u-atí kamarádi, Hejásek a Jujdásek a Za humny je drak*.

První pohádkou, které bude v nován prostor je *Princezna z t e-ového království*. Tato pohádka by se dala v tvorb Zinnerové ozna it za nejvíce abstraktní, hlavním motivem a tématem knihy je smrt. Autorka psala tuto knihu proto, aby se vyrovnala se smrtí své dcery Pavlínky. Uvádí se, fle špro Markétu Zinnerovou bylo psaní knihy zp sobem terapie. Podn t k n mu dala ztráta vlastního dít e, d v átka, které se stalo hrdinou p íb hu:¹⁰⁸šV té knífce jsou dokonce n které její autentické hry. Záv r, kdy se d v átka ptá, jak vznikne t e-ový strom, fle vznikne z pecky, fle maminka a hol i ka zasadí pecku a dívají se, jak vyroste t e-ový strom, to byla na-e skute ná hra a výklad flivota. Trochu se mi ulevilo, kdyfl jsem tu knífku napsala. Psala jsem ji nesmírn dlouho.¹⁰⁹ Tato kniha pomohla autorce vyrovnat se se smrtí dcery, cofl je velmi t flká flivotní zkou-ka, mohla by tedy pomoci i d tskému recipientovi vyrovnat se se smrtí.

¹⁰⁷ ¹⁰⁷ HAMANOVÁ, R. *arovné prstýnky*. In *Zlatý máj*, 1980, ro . 23, . 8, s. 504.

¹⁰⁸ KUBECZKOVÁ, O. Literatura jako prost edek výchovy k v domí smrtelnosti, In *Slovo o slove*, 2005, s. 167

¹⁰⁹ .PON ÁKOVÁ, N. Dít a smrt. In *Zlatý máj*, 1991, ro .35, .3, s. 167-168.

Díky tomu jsou často konfrontovány se smrtí a nevadí si s ní rady, pokládají sobě i ostatním lidem kolem sebe otázky týkající se smrti, dívají se do vody, pro kterou musí slovit k zemi, a hlavně otázky ohledně toho, co se děje po smrti. Tato kniha je určena ženám od čtrnácti let, takto malý počet nedocení hloubku celého příběhu, zvláště pokud se bude jednat o ženu, který se ještě ve svém životě nesetkal se smrtí nikoho, komu byl velice rád. Ale i přesto je dobré číst tuto knihu předložit, popovídat si s nimi o smrti a zodpovědět jejich otázky. Je možné, že se i k této knize někdy navrátí, poté co do jejich života vstoupí smrt a ony budou hledat utěšení.

Při pohledu na jazykové zpracování, nás nejprve zaujme opovrhlé prokládání prozaického textu veršemi, vyufňování rýmovaných vět, což by se dalo označit za typické znaky tvorby Zinnerové. Zároveň zde autorka vyufňuje přirovnání (škrk tmavý jako chlebová kůrka¹¹⁰, deminutiv (špejska¹¹¹, šcibulka¹¹²). Stejně jako v předchozí knize, jífl byla věnována pozornost. Díky jazykovému ztvárnění učinila toto téma přístupnější, zajímavější a méně smutné. Opět je možné říci, že Zinnerová je ve svém vyjádření hodně abstraktní, vyhýbá se konkrétnosti.

Místem děje pohádky je šjíný svět, kam chodívají holčičky a kluci, kteří mají rádi pohádky¹¹³, tímto světem je myšlen svět fantazie, který pohádky vyufňují a rozvíjejí. Celý příběh je vystaven na principu cesty, cesty za poznáním a pochopením smyslu života, cesty, která šodkrývá tajemství života a smrti¹¹⁴. Jedná se o cestu malé Pavlínky, která hledá své vysněné království, během své pouti se potká se psem Mňudlíkem a tulipánem, kteří jí dají doprovod. Autorka zde také zmíní, v souvislosti s cestou, kterou absolvují, že každá cesta je jinak dlouhá, ale každá cesta má svůj konec. Koncem každé cesty je myšlena smrt, cestou života slovit. Pavlínka nakonec dorazí se svým doprovodem do tohoto světa království, kde se Pavlínka i Mňudlík cítí být šťastní, jejich pocit štěstí však vystídá smutek spojený se smrtí tulipánu. Ženy i děti jsou v této knize tedy seznamovány se smrtí, jako s nedílnou součástí života, nejlépe se ale autorka dostala k setkání Pavlínky se smrtí, zmíní se nejprve o setkání Pavlínky se

¹¹⁰ ZINNEROVÁ, M. *Princezna z třešňového království*. s. 15

¹¹¹ ZINNEROVÁ, M. *Princezna z třešňového království*. s. 28

¹¹² ZINNEROVÁ, M. *Princezna z třešňového království*. s. 27

¹¹³ ZINNEROVÁ, M. *Princezna z třešňového království*. s. 1

¹¹⁴ KUBECZKOVÁ, O. Literatura jako prostředek výchovy k vnitřní smrtelnosti, In *Slovo o slove*, 2005. s.167

stá ím, které reprezentuje její babičky, následně Pavlínka pozoruje venkovský pohled a ahl v t e- ovém království se osobně setkává se smrtí. Zároveň je zde propojena smrt s narozením, v souvislosti s tulipánem a jeho uvadnutím, na příkladu uvadnutí tulipánu vysvětluje autorka smrt člověka a to, že smrt neznamená konec věcho, jelikož rostliny i lidé nám tu po sobě něco zanechávají, tudíž není potřeba tolik smutnit. „Země? Co je to?“ „To je úplný konec. Konec naděje a tepla. Už nepokvete a nebude si hrát. Neucítíte jeho vůni a nic ti nepoví.“ „On už nikdy nebude?“ zesmutnělá Pavlínka. „Chci, aby byl se mnou. Mám ho ráda.“ „Vykvete jiný. V zemi, kde vyrostl, zůstala malá cibulka. Zahradník ji uschová a na podzim zasadí znovu. Zjara rozkvete jiný tulipán, tulipán tvého tulipánu.“ „A co naě babička?“ zeptala se, „stá jí, strome, máká tvá. Ahl ji zmačká docela, co bude? Kdepak má babička svou cibulku?“ „Dokud byla mladá a silná, vypravoval strom a malá Pavla mu naslouchala, „narodila se jí tvoje maminka. A to byla její cibulka, z které nakonec vyrostla velká květina. A cibulka tvé maminky jsou ty. A jednou bude mít malé dítě, postará se o něj a to je flivot, princezna, teplo, tlukot srdce, naděje a vln.“¹¹⁵ Smrt je pro děti něm tajemným, něm co je zajímavé, a často se ostýchají na to zeptat, nebo nevědí jak se zeptat, i rodiě se s dětmi nechtějí na toto téma bavit, autorka velmi vhodně se se sebou zaadila dané téma do své pohádky. Význam této knihy ocení i dospělí čtenáři. Autorka se šve vztahu k dětským čtenářům úspěšně vypořádala s formou i výrazem, jejich prostědnictvím by děti přirozeně akceptovaly citlivé téma, bez nadbytečné melancholie a propadání bezbřehé bolesti. Dospělým v roli rodiě a vychovatelů ukázala možný přístup, v dialogích dospělého (a ověm stromu), které tvoří podstatnou část textu, ztvárnila model komunikace, jehož námět si v zájmu dítěte fládá otevřeně¹¹⁶.

Další pohádkovou knihou, patřící mezi díla Markéty Zinnerové je *Hehe a Chichi dva uatí kamarádi*. Tato kniha je velmi podobná knize, dala by se říci, že i totožná, v určitých místech s knihou *Hejásek a Jujdásek*. Obě tyto knihy jsou na rozdíl od výše zmíněné humorné, protkané vtipem, přínášejí čtenáři i hlavně pobavení. V obou knihách je zobrazován stejný děj, vystupují zde stejně charakterizované postavy, které akorát nesou jiná jména. V knize *Hejásek a Jujdásek* autorka pouze rozšířila syflet, který vyuffila v knize první *Hehe a Chichi dva uatí kamarádi*. *Hejásek a Jujdásek* jsou

¹¹⁵ ZINNEROVÁ, Markéta. *Princezna z t e- ového království*. Praha: Albatros, 1989. s. 22.

⁵⁷ PONÁKOVÁ, Natálie. *Dítě a smrt. Zlatý máj*, 1991, . 3, s. 165.

¹¹⁶ KUBECZKOVÁ, O. Literatura jako prostředek výchovy k v domě smrtelnosti, In *Slovo o slove*, 2005. s.167.

postavy zvířecí, Hejásek je zajíček, Jujdásek je kráček, na rozdíl od Hehe a Chichi, kteří jsou zobrazováni jako stvoření, není zde tedy uvedeno, o jaké konkrétní stvoření se jedná, záleží tedy pouze na tenáči a jeho fantazii. Ilustrace vyobrazující Hehe a Chichi připomínají postavy z *Pohádek z mechu a kapradí*, Kamílka a Vochomrku (viz přílohy).

Obě knihy jsou určené nejmenším dětem, čemuž také odpovídá jejich kompozice, jazyková výstavba (Zinnerová zde vyvolává, stejně jako ve svých pohádkových dítčích, rýmovaných vět, hojného repertoáru citoslovců a často, někdy i několikrát, opakuje některé charakteristiky, znaky), a také děj, který je velmi jednoduchý. Je zde sledována jen jedna dějová linie, která se odehrává jen kolem těchto dvou výše zmíněných postav, které chtějí být přáteli. Přátelství je hlavním motivem obou knih. Autorka zde zobrazuje, že i mezi přáteli mohou existovat neshody, ty k přátelství patří, každý jsme jiný, tudíž se svým přítelem na ně neshodneme, což je normální a děním není ukončení přátelství, nýbrž ustoupení ze svých potřeb a snaha pochopit toho druhého. Zinnerová u *Hejáška a Jujdáška* nechala závěr knihy otevřený, aby si děti sami domysleli, podle vlastní fantazie a zkušeností, které mají s vlastními přáteli, jak asi nakonec dopadlo toto přátelství. V knize *Hehe a Chichi dva u-atí kamarádi* je však děj uzavřen. Kamarádi se rozloučí a každý si opět flíje sám, ve svém vlastním domku.

Hehe a Chichi dva u-atí kamarádi a *Hejásek a Jujdásek* jsou určeny těm nejmenším příjemcům, čemuž odpovídá i doplnění textu ilustracemi. *Hehe a Chichidva u-atí kamarádi* obsahuje více obrázků, nežli textu, což je u knih určených těmto dětem normální. *Hejásek a Jujdásek* také obsahují dostatek ilustrací, které jsou jemné, milé, zábavné a vhodně doplňují text.

U těchto dvou knih je znát, že autorka ví, pro koho knihy píše, zná malé děti, jejich šládky o lopatky na písku, rozpory o tom, kdo z nich je lepší a co má lepší, a těmto svým znalostem vyvolává ve svých knihách určených nejmenším dětem. Je možné, že autorka vyvolává také vlastní zkušenosti s dětmi, jelikož je sama matkou a má možnost pozorovat navazování a udržování přátelství mezi malými dětmi. Při psaní těchto dvou knih se Zinnerová projevila jako opravdový znalec dětského světa.

Poslední knihou, které bude v nována jen krátká zmínka je pohádka, jifl m fleme v knihovnách najít pod ozna ení *Drak Mrak* nebo také pod názvem *Za humny je drak*. Tato publikace je op t ur ena recipient m p ed-kolního v ku, d tem od p ti let. Jelikoř se jedná o pohádkovou knihu, tak její za átek nebyl ochuzen o známou úvodní v tu: šBylo- nebylo, ale já myslím, fle bylo, p ed dávnými asy, za sedmdesáti horami a ekami, za sedmerými mo i sedmihlavá dra ice vyses la drá e.š¹¹⁷ Dle této v ty je jasné, fle pohádka se odehrává kdysi a kdesi, kdesi není tak úplnou pravdou, jelikoř na následujících stránkách se tená dozví, fle místem d je je královský les Bambálek, tedy n jaké vymy-lené místo, ne jako u *aravných prstýnk* Jizerské hory, hory, které m fle tená nav-tívit a prohlédnout si místa v knize popsaná, snařit se je nalézt.

V knihách ur ených d tem nesmí chybt ilustrace, ilustrátorkou knihy, jeř byla pro tuto práci vyuffita, je Petra Jelenová, dcera Markéty Zinnerové. Ilustrace jsou veselé, hravé, vyuffívají jasných n kdy aflk iklavých barev.

Velmi d leřlitou slořku literárního díla tvo í postavy. V pohádce *Za humny je drak* se recipient setká s postavami pohádkovými i reálnými. Jsou zde vyobrazeni p íslu-níci královského rodu, král a jeho d ti (princezna Viola a princ Jan), král, princ, princezna to jsou typické postavy pohádkové, ale v dávných dobách p eci flily na na-em území královské rody, tudřil se v ur ítém smyslu jedná i o postavy reálné. Dále zde vystupuje rodina uhlí e Pato ky, který má osm d tí, dceru a sedm syn , v chalup s nimi flije je-t d de ek. Vyjma t chto reálných lidských postav zde vystupuje je-t typická pohádková postava, drak. Drak, kterého vyuffila Zinnerová ve své pohádce je v-ak odli-ný od drak , které tená zná z jiných pohádek, p edev-ím charakterov . Drá e je šhrozn -karedé;m lo krabatou k ffi zelené barvy, ocas jako bambusovou h lku a k idélka plouhalo po zemi. Z hubi ky mu ucházel tenounký prouflek dýmu a bylo slepé jako jednodenní kot . A m lo jen jednu hlavu.š¹¹⁸ Nejen jedna hlava, ale i jeho hravost, radost jej odli-ují od ostatních drak vystupujících v pohádkách. Ostatní postavy jsou v knize také charakterizovány a to velmi podrobn . S postavami souvisí i d j pohádky.

¹¹⁷ ZINNEROVÁ, M. *Za humny je drak* .s.7.

¹¹⁸ ZINNEROVÁ, M. *Za humny je drak* .s.7.

Děj pohádky je totožný s mnoha dalšími pohádkami, chudý chlapec se zamiluje do královské dcery, královský syn se zamiluje do dcerky z chudé rodiny, královští rodiče nesouhlasí s láskou, princezna je šunesena drakem, její milý ji vysvobodí a dostane ji nakonec za ženu, jelikož pouze on jediný byl dostatek statečný. Výjimkou je zde pouze postavení draka, který nechce princeznu ublížit, situace kdy se odvážlivý záchránce snaží vysvobodit princeznu, jsou pojety humorně, nejsou plny strachu, napětí, dramatických prvků, jak tomu bývá u jiných pohádek. Špatně ho zaloven na osvětleném parodijním posunu pohádkových funkcí, který se realizuje v karikатурním vykreslení postav i zápletek. Spádový děj plný groteskních situací ovlivují svifné a vtipné dialogy.¹¹⁹ Za humny je drak opotkoní – astn, zamilovaným bylo dopáno to – stí, fle spolu mohli zstat po zbytek flivota. Opat se zde tená setkává s ukoněním, které u ekává.

Z tohoto krátkého náhledu do pohádkové tvorby Markéty Zinnerové je možné uinit následující závěr. Zinnerová jest autorkou, která ve své tvorbě dokáže respektovat jakkoli starého tená, je si v domě jeho potěb. Zinnerové pohádková tvorba osloví tená, r zného v ku, jelikož vyuffívá r zných postav, r zného prost edí a témat. Její pohádky s typickými pohádkovými postavami (víly, draci, princezny) jsou pohádkami méně nápaditými, napínavými, zkuěný tená, znalý eských pohádek, dokáže pop e tení prvních pár stránek dop edur it, jak se celý p íb h bude vyvíjet a jak skon í. Pouze místy m fle být p ekvapen. Jedná se o situace, kdy za vysvoboditele je místo mu fle dosazena žena, i neobvyklé zobrazení draka, drak hodný, jednohlavý, dobrácký, takovouto charakteristiku draka tená neo ekává, je p ekvapen. P ekvapení by v knihách ale mohlo být vyuffito více. P í pohledu na jazykovou stránku jejích pohádek vidíme stále stejné postupy, které uplat uje. Prozaický text dopl uje ver–ovanými pop vky, básni kami a ver–ovanými v tami v rámci never–ovaného textu. Hojn vyuffívá deminutiv a citoslovcí. Její jazyk je blízký jazyku mlad–ích d tí, d tí p ed–kolního v ku. Na druhou stranu autorka asto vyuffívá i nekonkrétních ozna ení, abstraktních vyjád ení, v t, jejichfl smysl tená objeví, afl po zamy–lení se nad daným obsahem. Je velmi dobré, fle autorka není vřdy konkrétní a vyfladuje aktivní ú ast tená na recepci textu. Jak jífl bylo zmín no o n kolik odstavc v ý–e, Zinnerová zná d tský sv t, zná d tskou fantazii, pocity a pot eby a ne iní jí potífle tyto své znalosti

¹¹⁹ ZÍTKOVÁ, J. Dobrácký drak, králík a zajíc. *Lad ní*, 2000, .4, s. 15.

uplatnit ve své práci, v jednotlivých pohádkových dílech, ale jak bude zmíneno i na následujících stránkách, tak nejen tam, ale i ve svých prózách s dtským hrdinou.

3.3.3 Kouzelný svět origami

Po autorských pohádkách o víle Vivivíle usiluje o prózu vystavěnou na reálném základu, nicméně prvek fantastiky na se nevzdává.¹²⁰ V dalších knihách Markéty Pilátové se setkáváme s punkerkou Vivi, s desíťletou japonskou holí Kiko, o níž Pilátová napsala již dvě knihy *Kiko a tajemství papírového motýla* a *Kiko a tulipán*, poslední, nejnovější kniha Markéty Pilátové pro děti, která vyšla letos v květnu. Tyto knihy stojí na pomezí mezi pohádkou a prózou s dtským hrdinou, autorka zde totiž kombinuje prvky obou literárních žánrů. V těchto knihách se opět setkáváme s určitými neobvyklostmi, tajemnem a záhadami, nechybí zde ani kouzelné prvky, například jaké jsou pro tenáe. Dlehlitou roli zde hrají papírové skládačky. Pilátová vytváří zcela neobvyklý, exotický pohádkový příběh, dílo, které stojí na pomezí mezi pohádkou a prózou s dtským hrdinou.

Knihy jsou opět, jak tomu u knih pro děti bývá, doplněny ilustracemi, jejichž autorem je eskobud jovický rodák Daniel Michalík a ukázkou jeho díla je možno si prohlédnout v příloze této práce. Ilustrace zde se vyskytující nejsou již tak četné, jako tomu bylo u knih pojednávajících o světě víl. Daniel Michalík velmi vhodně, realisticky dokázal vyobrazit nejen japonskou holíku, origami, jenž hrají v těchto knihách dlehlitou roli, ale i ostatní postavy a události, které vhodně doplňují celý děj, ladějí knihy. Ilustrací zde není příliš, ale pro doplnění tenáovy fantazie jsou dostačující. Jejich barevné ladění odpovídá době, ve které se daná událost odehrává. Pokud se jedná o události v noci, za dehlivého odpoledne, jsou ilustrace laděné do tmavých barev, na rozdíl od ilustrací zobrazujících události odehrávající se ve dne. Je velmi vhodné, že v těchto knihách, které zaujmou tenáe mladšího školního věku, je méně ilustrací, než tomu bylo u knih o víle Vivivíle.

¹²⁰ KUBECZKOVÁ, O. *Pilátová, Markéta: Kiko a tajemství papírového motýla*. [online]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/27825/pilatova-marketa-kiko-a-tajemsvi-papiroveho-motyla>.

Díj obou knih je vyprávěn lineárně, což je u knih pro děti takovéto řešení, za jiných okolností, velmi vhodné. Díky tohoto vku vnímají šasi ve vztahu k uritému dění a k sobě samému jako k subjektu, který něco dělá nebo prožívá.¹²¹ Vnímání času se zpěs uje až ke konci mladšího školního vku. V tomto období chápou již dříve a později a dovedou přidat události podle časového sledu, emufl práv odpovídá lineární vyprávění příběhu. Autorka vypráví, jak jí bylo léeno, příběh lineárně, ale zároveň je tento hlavní děj doplněn vyprávěním událostí, které se odehrály v dávné minulosti, což vyžaduje větší pozornost, musí si uvědomit, co se odehrává v současnosti a co líčí dávnou minulost, což u těchto knih nedělá jená problémy, jelikož je zde velmi jasné znát, co se odehrává v minulosti a co v současnosti. Sledujeme zde tedy dvě linie děje, jednu kolem Kiko a její rodiny a druhou kolem postav z minulosti. Díky ale jí ve školním vku dokážou vnímat příběhy s více zápletkami, jsou schopny vnímat dvě linie děje, tudíž jim nedělá problémy, nemělo by dělat, vnímat děj těchto knih o Kiko.

Postavy, které se v těchto knihách vyskytují, jsou jak reálné, tak nadpřirozené. V obou knihách se setkáváme s Kiko, jejím tatínkem a maminkou. Tyto postavy jsou charakterizovány v první knize, kde šcharakteristice postav není v nováno příliš místa, ale přesto i to málo, co autorka o postavách píše, je dostá uující k tomu, aby si tená udělala představu o jednotlivých postavách. Ve vyobrazení postav rodi Kiko upouští autorka od stereotypního popisu flenských a muflských postav.¹²² O Kiko se totiž stará tatínek, který je hodně úzkostlivý, lpí na své dce i a maminka je vyobrazována jako postava dobrodružná, hodně cestu na motorce a na základ svých zážitků z cest píše knihy. Maminka netráví se svou dcerou mnoho času, vnuje hlavně své práci. Dalšími reálnými postavami vystupujícími v *Kiko a tajemství papírového motýla* je Eva Zázvorková, Lukáš, Maata, kamarádi a spolufláci Kiko. Vyjma těchto reálných postav se zde vyskytují i postavy nadpřirozené. Mezi nadpřirozené postavy patří postava Frantíky, vlka Zlobiska a Zrzavého rytíře. Frantíka byla kdysi dávnou princeznou obývající kromě flský hrad, dnes zde stráží. Ostatní nadpřirozené postavy jsou jejími

¹²¹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie : dětství a dospívání*. s.275

¹²² BRHOVÁ, D. *Dětský svět Markéty Pilátové*. České Budějovice, 2014. Bakalářská práce. Jihoeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Mgr. Jana Skálová, Ph.D. s 37

příbuznými, Zrzavý rytíř je jejím otcem a vlk Zlobisko bratrancem její matky. Mezi postavy s nadpřirozenou mocí patří také pavoucí sínci a červené ryby.¹²³

Pokračování *Kiko a tulipán* není co do počtu postav tak bohaté, jako první kniha. Tená se zde setká s již známými reálnými postavami – Kiko, maminka, tatínek, ale postavy nadpřirozené jsou nové, jedná se o archivářku, kouzelníka a kamenné trpaslíky u kaňky. Vystupuje zde i jedna postava záhadná, kterou nejprve tená zařadí mezi postavy záporné, reálné a ke konci knihy zjistí, že se jedná o postavu kladnou, postavu z minulosti která se celou dobu snažila Kiko pomoci. Stejně jako v *Kiko a tajemství papírového motýla*, kde tená nejprve považoval Lukáše za zápornou postavu a až na konci knihy poznal, že Lukáš je postavou kladnou. Což je velmi dobré, jelikož prostřednictvím tohoto si dětský tená uvědomí, že nevěchno a věchní jsou takoví, jací se nám na první pohled zdají být. Zároveň si tuto knihu přečte i starší tená i, ne již tená i předkolního věku, ale mladší koláci a pro ty je výhodnější, když se postavy vyvíjejí. Opět jsou zde postavy charakterizovány velmi skromně, ale přesto je to dost ujmou, aby si tená i uvedli jasnou představu.

Děj obou knih se odehrává na známých českých zámcích, v Kroměříži a ve Velkých Losinách. Autorka umístila děj těchto pohádek na tyto dva zámky, jelikož jejich prostředí a okolí velmi dobře zná. V Kroměříži se autorka narodila a ve Velkých Losinách v současnosti žije, pokud není zrovna na cestách, v Brazílii či jinde po světě. Oba tyto zámky a jejich okolí zná tedy autorka velmi dobře, což tená pozná například jednotlivých knih, pokud sám zámky zná. Na každém zámku má tatínek za úkol šoprovit nějakou starou knihu. Bohužel vždy se vyskytnou určité problémy, které zneplátní jeho práci. Kobma knihám se vále o jaký příběh z historie, který nedovoluje tatínkovi knihy opravit. Úkolem Kiko je tento problém z dávných dob vyřešit, rozluštit, a tím dovést celý děj knih do pozitivního zakončení. V obou knihách tedy nakonec dojde k rozluštění tajemství, vysvobození zakletých postav a úspěšnému dokončení restaurátorských prací na knihách, na čemž se podílí právě Kiko a její odvaha, fantazie a kouzelná moc origami.

¹²³ BRHOVÁ, D. *Dětský svět Markéty Pilátové*. České Budějovice, 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Mgr. Jana Skálová, Ph.D. s. 38.

S origami se tená setkává jifl na prvních stránkách *Kiko a tajemství papírového motýla*. Zde je tená m vysv tlen význam slova origami, ale nejen to, také se zde tená dozví, jak se takové skláda ky skládají, na posledních stránkách knihy mají tená i k dispozici i návod, jak sloffit hv zdi ku a motýla. Papírové skláda ky jsou obdarované kouzelnou mocí, pokud n kdo sloflí tisíc origami, m fle si n co p át a p ání se mu vyplní. Této kouzelné moci vyuffila Kiko v první knize, kde pomocí origami vysvobodila zakletou princeznu Franti-ku s její rodinou a zároveň pomohla tatínkovi vy e-ít záhadu s knihou, kterou restauroval. V druhé knize op t pro vysvobození zakletých postav, arod j a arod jnic, je vyuffito origami. Zde jich v-ak Kiko neposkládala tisíc, ale vyuffila jiné vlastnosti kouzelných skláda ek, a to toho, fle ke skládání origami pot ebuje lov k trp livost, cofl zlý arod j, který byl iniciátorem v-eho zla, zakletí, a kterého musela Kiko v n jaké aktivit porazit, aby zakleté vysvobodila. Díky tomu op t zvít zilo dobro nad zlem, zakleté postavy byly osvobozeny a tatínek vy e-íl sv j problém s p ekladem knihy, kterou opravoval. Origami tedy v t chto knihách zastupují kouzelné p edm ty, hrají zde d leflitou roli, a také tená i se po p e tení knih dají do jejich skládání, propadnou jejich kouzlu. Dalo by se tedy íci, fle tyto knihy nejen, fle rozvíjejí d tskou fantazii svým p íb hem, ale také p íspívají k rozvoji trp livosti a zru nosti u tená , kte í se cht jí, stejn jako Kiko, v novat skládání kouzelných skláda ek a v í, fle i jim p ínesou -t stí.

Oba p íb hy jsou plné záhad, tajemna a sv ta fantazie, který je spojen s no ním sn ním. Sny a fantazie jsou zde zobrazovány jako dva jevy navzájem spolu související. Do minulosti, sv ta zakletých postav, se Kiko dostává práv díky svým sn m a díky tomu, fle je nám sí ná. Sny jsou i pro d ti oblastí, kde se uplat uje jejich fantazie, v noci se jim zdají tajemné, nevysv tlitelné v ci a práv toto zaflívá také Kiko. Noc je sama o sob jifl pro d ti plná strachu, tajemství a záhad, ehofl autorka vyuffila pro dokreslení atmosféry. Tím podpo ila tajemnou, záhadnou atmosféru celého p íb hu. Postupn se v-ak bytosti nadp irozené objevují i ve dne, cofl odkazuje op t k bohaté d tské fantazii. D ti je-t na za átku mlad-ího -kolního v ku nerozeznávají, jak jifl bylo n kolikrát napsáno, mezi fantazií a realitou, jejich p edstavy se stávají sou ástí reality, myslí si, fle vid ly and la, potkaly princeznu. Sv t fantazie se stává sou ástí reality i u Kiko, cofl íní celý p íb h pro tená e p íjateln j-í, i atraktivn j-í. Kiko si ve svých snech vysv tluje a e-í záhady kolem starých, záhadných p íb h , jimifl se její tatínek zabývá. Toto koresponduje s vnímáním d tí, které také vyuffívají svou fantazii pro vysv tlení

událostí ze světa dospělých, kterým nerozumí. Fantazii více vyuffívají předkoláci, ale i mladší koláci se jí nevyhnou.

Děti berou vážně a doslova vě, co jim jejich rodiče, okolí sdělí, co se v knihách dozví. Stejně tak i Kiko bere vážně vě ohledně origami, co jí řekla její maminka. Origami jsou kouzelné, tomu také Kiko věří, a díky její víře v kouzelnou moc skládá věci se jí podaří vyvést z hád, vysvobodit zakletou princeznu a v dalším díle zakleté zločiny a zločiny, víra v něco nadpozemského, kouzelného pomáhá uklidnit dětský strach, který Kiko mohl být vzbuzován flivotem na tajemném zámku s bohatou historií. Právě silná víra v něco, co je dítěti nápomocno, mu pomůže dosáhnout cíle, zvládnout náročné úkoly. Stejně jako Kiko i děťátko věří v kouzelné bytosti a jevy, pomocí nichž se ve vypjatých situacích uklidní. Díky Kiko věří její děťátko i také v kouzelnou moc origami a začíná je dle jejího návodu skládat. Pilátová zde vyuffila velmi vhodně dětského pohledu na svět kolem sebe, propojila fantazii s realitou, kouzelné postavy s postavami reálnými, přesně tak, jako to činí děťátko recipienti.

Na svět dospělých a jejich starosti je zde nahlíženo dětskýma očima. Děti mnohdy nechápou a nedokáží si vysvětlit chování dospělých, zdá se jim, že dospělí na ně neberou ohled, že koukají jen na sebe, na své vlastní zájmy a nerespektují práva a potřeby dětí. Stejně tak vidí chování a jednání svého tatínka i Kiko. Vidí pouze, že tatínek je zabrán svou prací, stěhuje se z místa na místo, jen proto, aby měl možnost restaurovat další novou knihu, jelikož ho tato práce nesmírně baví, ale jistě nehledí na to, co stěhování říká Kiko, které se nejprve nelíbí, že nemůže chodit do školy, tak za ně v první knize navštívit základní školu v Kroměříži, kde se naučí česky, a také si zde najde kamarády, kteří jí pomohou v nouzi. V druhé knize se Kiko nechce stěhovat z Kroměříže, jelikož si zde našel kamarády, po kterých se jí bude stýskat a nechápe, pro tento fakt nedokáže její tatínek pochopit a nebere na ni ohled. Toto hodnocení Kiko, koresponduje s tím, jak by tuto situaci vnímal i dětský děťátko, tudíž Kiko najde u svých děťátek pochopení pro své rozhodnutí a může dojít i k identifikaci děťátek s hlavním hrdinou, jelikož dnes se mnoho rodin stěhuje za prací.

U knih určených dětem je potřeba, aby situace, ve kterých se hlavní hrdinové ocitají, odpovídaly situacím, které znají dnešní děti. Aby si děťátko i mohli představit, který tou

vztáhnout ke svému flivotu, ke svým vlastním zku-enostem, a tím pádem jej lépe chápali. Ani tento fakt zde autorka neopominula. Kiko je sice japonská hol i ka, kterých mezi tená kami asi není mnoho, ale ocitá se v situacích, do kterých se mnohé d ti v dne-ní dob dostávají. asté st hování rodi za prací není nic neobvyklého a d ti musí b hem svého d tství i n kolikrát m nit -kolu, hledat si nové kamarády, nebo jsou vyu ovány doma, což je dnes velmi roz-í eným trendem, stejn jako byla i Kiko, neř si prosadila, fle bude nav-t vovat -kolu. Po nástupu do -koly se musela vypo ádat s jazykovou bariérou a nau it se esky, s ímfl jí pomohla její nová spoluřka Eva. I p es to, fle Kiko ovládala angli tinu a Eva pouze e-tinu, se tyto dv dívenky spolu dokázaly domluvit, což sv d í o tom, fle není zapot ebí ovládat stejný jazyk k tomu, aby se lidé, kte í se cht jí spolu na n em domluvit, byli schopni domluvit. Autorka mofná tímto cht la d tem ukázat, jak jednodu-e se dá skamarádit s novými spoluřáky ze vzdálených zemí, a fle i toto kamarádství m fle být pro d ti prosp -né, m fle jim p inést nové poznatky o sv t , mohou se n emu p iu it. Apeluje tím na řáky, aby nezavrhovali své spoluřáky jiných národností, ale spí- aby je p ijali mezi sebe, skamarádili se s nimi. Kiko řije p evářn s tatínkem, jelikoř její maminka hodn cestuje, poznává sv t a poté o tom pí-e knihy. ímfl je nabourán tradi ní model rodiny otec, matka a d ti, naopak je zde zobrazen model, se kterým se d ti v dne-ním sv t setkávají, kde pouze jeden rodi vychovává dít . I díky tomu je Kiko dne-ním tená m také velmi blízká. Tatínek je ale velmi zaneprázdn ný, mnohdy nechápe Kiko a její starosti, nebere je vářn . Stejn tak jako rodi e asto nechápou starosti svých ratolestí a zjednodu-ují je, nemají as na to, aby si vyslechli své d ti. S t mito problémy se potýkají v dne-ní dob i tená i, tudíř je kniha a celý p řb h d tem velmi blízký.

D leřitou roli v knihách pro d ti hraje jazykové zpracování celého díla, které by m lo odpovídat jazykovým schopnostem budoucího tená e. Pilátová v obou knihách vyuffívá p evářn jednoduchých v t, objevují se zde i souv tí, n kolikrát zde tená narazí také na souv tí slořité. Ale je mofné íci, fle autorka vyuffívá velmi jednoduchých konstrukcí, kterým d tský tená porozumí bez v t-ích problém . Nechybí zde ani p ímá e p idávající p řb hu na autenti nosti, iní jej více tivým. Autorka zde vyuffila i cizí slova, slova, kterým nemusí tená rozum t. U n kterých slov význam vysv tčila, n která nechala bez vysv tlení a je jen na tená i, zda se po významu slova bude pídít. Vysv tlen je nap íklad význam slova origami, kde autorka zmínila i p vod slova, *Ori*

znamená japonsky skládat a gami zase papír¹²⁴. astá jsou zde obrazná pojmenování (šhory s epicí sn huō¹²⁵, šnádvo í kralovala stará ka-naō¹²⁶) zdrobn liny (špapírkyō¹²⁷, lodi ek¹²⁸, dceru-ku¹²⁹) i slova nespisovná, která jsou dne-ním d tským tená m velmi blížká, jelikofl nespisovnou e-tinu uflívají a sly-í neustále. V *Kiko a tulipán* Pilátová vyuffila i latinské šmoudroō: š asy se m ní a my se m níme s nimi.ō¹³⁰. Objevují se zde i výroky které by se daly ozna it za filosofující, nutící tená e k filosofickému uvařlování o flivot . Nap íklad šVřdycky bychom m li v d t, pro chceme v d t to, co chceme v d t.ō¹³¹ ōCo nás nau í ostatní, není tak cenné, jako to, na co p íjdeme sami.ō¹³². Autorka t chto výrok vyuffila, aby p im la tená e více p emý-let o tom, co v flivot d láme a pro to d láme. Je mořné dle t chto výrok také usoudit, fl autorka jifl po ítala se tená em star-ím, ne s p íjemcem p ed-kolního v ku, který by tyto my-lenky nedokázal ocenit, poradit si s nimi. Je tedy mořné íci, fl v knize *Kiko a tajemství papírového motýla* je autorka více konkrétní neřl v *Kiko a tulipá*, zde sm ũje více k nejednozna nosti, k p emý-lení. Je mořné, fl autorka p edpokládá, fl si *Kiko a tulipán* p e tou ty d ti, které jifl etly *Kiko a tajemství papírového motýla* a od doby, kdy ji etly jifl uplynul n jaký as a d ti zmoud ely, zestárly a budou šhocpny tyto citáty pochopit a pou ít se z nich.

Knihy jsou propleteny adou napínavých scén, které nedovolí tená i, aby knihu na del-í as odloffil. O emfl sv d í i reakce tená na ob knihy na internetu, kde si tená i d j knih, napínavý p řb h chválí, uvádí se zde, fl kniha zaujala, jak dosp lé tená e, kte í p ed ítají svým d tem, tak i za ínající malé samostatné tená e. O nap tí v t chto knihách opravdu není nouze, dosp lí, mnohdy pozná, jak daná situace asi dopadne, ale dít se nechá vtáhnout do sv ta sn , fantazie a s nap tím o ekává, jak kniha nakonec dopadne. Zda se tatínkovi poda í dokon ít úsp -n jeho práci, zda Kiko vy e-í záhady se zakletými lidmi, arod ji, a zda dokáfl osvobodit svého tatínka. O napínavé scény v t chto knihách není nouze a nap tí je to, co dne-ní tená od knih o ekává.

¹²⁴ PILÁTOVÁ, M. *Kiko a tajemství papírového motýla*. s. 9

¹²⁵ PILÁTOVÁ, M. *Kiko tulipán*, s.8

¹²⁶PILÁTOVÁ, M. *Kiko tulipán*, s.8

¹²⁷ PILÁTOVÁ, M. *Kiko tulipán*, s. 43

¹²⁸ PILÁTOVÁ, M. *Kiko a tajemství papírového motýla*. s. 9

¹²⁹ PILÁTOVÁ, M. *Kiko a tajemství papírového motýla*. s. 18

¹³⁰ PILÁTOVÁ, M. *Kiko tulipán*, s 44

¹³¹ PILÁTOVÁ, M. *Kiko tulipán*, s 23

¹³² PILÁTOVÁ, M. *Kiko tulipán*, s 50

Op t je možno konstatovat, že i v t chto knihách si Pilátová byla pln v doma toho, pro koho knihy pí-e. tená i se nepodbízí, ale nabízí mu takový sv t, který d tský recipient rád nav-tíví a to nejen jednou, ale i opakovan , sv t tajemný, kouzelný ale i v ur itých pasáffích reálný. Respektuje d tského tená e, jeho pot eby, i jeho problémy, které sou asný d tský tená e-í, s nimifl se potýká. Zárove zobrazila ve svém díle trochu exotiky. ŤZde se exoti nost projevuje v motivu setkání dvou odli-ných kultur, dále v motivu setkání dvou as a v motivu st etávání prvku reálného a fantazijního. Za tak íkajíc exoti nost na druhou stranu by bylo možno v kníffce ozna it pohled cizinky na flivotní prostor eského tená e.õ¹³³ Pilátová napsala knihy, které nejen tená e pobaví, rozvinou jeho fantazii, ale také ho pou í a inspirují k výletu na dva z na-ích zámek , jelikož d ti budou ur it zv davé, kde pesn v té zahrad se odehrála jaká scéna. *Kiko a tajemství papírového motýla* i *Kiko a tulipán* jsou knihami, které p iná-í op t n co nového neobvyklého, zajímavého a aktuálního. Autorka vyuffívá d tského pohledu na sv t kolem sebe, propojování sv ta fantazie s realitou, cofl sv d í o její znalosti budoucího tená e a také o tom, že si své knihy pí-e s konkrétní p edstavou, kdo bude budoucím p íjemcem t chto d l.

3.4 Próza s d tským hrdinou

Próza s d tským hrdinou p edstavuje dal-í oblast literatury, kterou p íjímají jak p ed-kolní recipienti, tak d ti -kolního v ku. V této próze má dominující postavení dít . Díla, ve kterých má úst ední postavení d tský hrdina, jsou v odborné literatu e ozna ována r znými termíny, jako jsou próza po mládefl, próza s tematikou d tského flivota nebo p íb hová próza ze flivota d tí. Práv postavení dít te v t chto p íb zích bylo inspirací pro ozna ení této oblasti literatury termíny, v nichfl se vffdy slovo dít vyskytuje.

Jedná se o tvorbu velmi obsáhlou a u tená také oblíbenou. Do této oblasti literatury se adí texty, které by bylo možno charakterizovat jako šprózou zachycený pravd podobný p ípad, jehož cílem je seznámit d tského tená e se základními modely

¹³³ KUBECZKOVÁ, O. *Pilátová, Markéta: Kiko a tajemství papírového motýla*. [online]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/27825/pilatova-marketa-kiko-a-tajemstvi-papiroveho-motyla>

lidských vztahů ve společnosti, a tak napomáhat k jeho orientaci ve světě.¹³⁴ Uvádí se, že tato próza se ve velkém začala objevovat ve dvacátých letech dvacátého století a postupem času zaujala významné místo v etice dětí a mládeže, jelikož šprochází prakticky všemi fázemi dětské ontogeneze, v každé z nich má jinou váhu, jiné pozadí a tvarové modifikace, do její podoby se promítá zvláště silně i obecný vývoj literatury, proměny společnosti, proměny v sociálním postavení dítěte, v chápání jeho duševního založení, jeho rolí, práv a povinností.¹³⁵

V próze s dětským hrdinou hraje důležitou roli charakteristika hlavního hrdiny, který by měl odpovídat představám budoucího čtenáře, majícího možnost identifikace s hlavním hrdinou. Hlavní hrdina, by měl řešit ideálně stejné problémy jako budoucí recipient, proto můžeme vidět rozdíly v charakteristice hrdin, problémů a prostředí v knihách napsaných v dřívějších dobách a v knihách, které jsou vydávány v posledních deseti letech. Proměnil se čtenář, proměnil se i hlavní hrdina, prostředí, motivy a témata. Toto jest možná jeden z důvodů, proč knihy vydávané v dřívějších dobách, pojednávající o životě dětí v té době, nejsou dnešními dětmi vyhledávány a čteny. Problémy a situace, ve kterých se ocitaly děti předtím a více lety, mohou být dnešním čtenářem vzdálené, ale také nemusí, může se jednat o problémy, témata, která jsou blízká i dnešním čtenářům. Zároveň jim umožní poznat švábů, ve kterém vyrůstali jejich rodiče. Rozdíl se může také objevovat v charakteristice, zobrazení hlavního hrdiny, postav a témat v prózách určených dětem předkolního věku a v prózách psaných pro čtenáře školáky. Jelikož se mění i jejich pohled na svět, jejich myšlení, vnímání a dochází ke změnám situací, ve kterých se sami čtenáři ocitají. Toto všechno by se mohlo projevit také právě v literatuře určené, literatuře kde hlavním hrdinou je dítě.

S díly, která by bylo možné zařadit do této oblasti literatury, se recipient setkává již v předkolním věku, tato díla slouží dítěti k poznání, proto je zde důležité, aby dílo bylo velmi blízké skutečnému životu dítěte, a také aby obsahovalo některé prvky fantastické, které umožní takto starému recipientovi vysvětlit si jevy, které jsou pro něj v tomto věku těžko pochopitelné. Tuto prózu vyhledávají i starší čtenáři, kdy v období mezi prepubertou a pubescencí, si jedinec rozšiřuje své poznání o literární fikci,

¹³⁴ CHALOUPKA, O. NEZKUSIL, V. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury III.* s. 10

¹³⁵ CHALOUPKA, O. *Rozvoj dětského čtenářství.* s. 231

uv domuje si, že postavy by mohly existovat, mohly by být takovým životem, jaký je v knihách popisovaný, ale to neznamená, že opravdu žily. Na začátku mladého kolního v ku, však tená není ještě schopen tohoto poznání, a tak postavy přijímá jako reálné. Tudíž si myslí, že tyto postavy opravdu žily, přičemž vnímá jako dokument, popisující reálnou situaci, vycházející ze skutečných událostí, jak uvádí Otakar Chaloupka v *Rozvoji dětského čtenáře*.¹³⁶

Při recepci literárního díla propojuje čtenář své zkušenosti, přání, představy s tím, co je obsaženo v díle, a tím aktivně pracuje se sdělením. Jak již bylo řečeno, dětský je zde dětský hrdina, s nímž se čtenář má identifikovat, srovnávat nebo se má pokoušet jej v něm napodobovat. Tento hrdina bývá v čtenářské sféře dětského čtenáře, což se zde odehrává, je ovlivováno dětským hrdinou, dítě rozhoduje, dítě vládne svému, dítě vyřeší problémy, záhady, dopadne zločince, usmíví nepřátele, atd. Uvádí se, že toto šládnutí dítě v knihách může vést ke zkrácení socializačního procesu dítěte, dle Otakara Chaloupky¹³⁷. Tyto knihy jsou totiž právě ty, které utvářejí pro dítě obraz jejich života, překládají jim odpovědi na otázky, které si samy kladou, nebo které kladou svým nejbližším. Je tedy možné považovat prózu s dětským hrdinou, za dětský aspekt při procesu formování osobnosti dítěte, dítě přijímá určité hodnoty, postoje, názory svého oblíbeného literárního hrdiny. Literární hrdina se v historii mění, rozdíly se objevují hlavně v charakteristice hlavních hrdin, které jsou primárně zpodobeny zmloukou dítěte, vnímání dítěte společností a zájmy dítěte. Je tedy dětské znát dobře dítě, pro které autor své knihy píše, musí promítovat svého hrdinu v souvislosti s proměnou čtenáře.

Psaní knih, které by bylo možné zařadit pod prózu s dětským hrdinou se, vnuje Markéta Zinnerová, která napsala několik takovýchto děl. V rámci této práce bude vnována pozornost jen na některý z nich, pouze *Tajemství proutěného kukuřičku* a *Indiáni z Vtrova*. Dále, pro byla vybrána právě tato dvě díla, bude vnován prostor v následující kapitole. Zároveň se také podíváme na poslední dílo od autorky Markéty Pilátové a to na *Juru a lamu*. Tato zmíněná díla mají totiž něco společného a nejedná se pouze o ten fakt, že lze tyto knihy zařadit mezi prózu s dětským hrdinou.

¹³⁶ CHALOUPKA, O. *Rozvoj dětského čtenáře*. s. 232-233.

¹³⁷ CHALOUPKA, O. *Rozvoj dětského čtenáře*. s. 234

3.4.1 Rodinný život

V rámci této kapitoly bude v nována pozornost analýze a komparaci knih Markéty Pilátové a Markéty Zinnerové, které jsou azeny pod prózu s d tským hrdinou. Analyzované a komparované knihy mají společný jeden rys, zobrazují šnetradi níů prostředí, ve kterém je hlavní hrdina vychováván, ve kterém vyr stá. Z tvorby Markéty Pilátové lze do této kapitoly za adit její dílo ur ené d tem p ed-kolního v ku, v n mfl zobrazuje život chlapce v horách, v rodin se dv ma maminkami, toto dílo nese pojmenování *Jura a lama*. I Markéta Zinnerová se ve své tvorb v novala netradi nímu prostředí, v n mfl d ti vyr stají a jsou vychovávány, prostředí, které je odli-né od štradi níů rodiny¹³⁸. Z tvorby Markéty Zinnerové byla pro tuto ást práce vybrána dv díla, zobrazující d ti, které neflíjí se svými rodi i, jejich p íb hy, pocity, my-lení. V první knize *Tajemství prout ného ko-íku* hlavní protagonistka flíje se svou babí kou, rodi e flíjí v Praze a nemají ás v novat se své dce i, jsou p íli- zam stnaní, zvládají pouze výchovu jejího mlad-ího bratra Vojty. Druhá kniha Markéty Zinnerové, které bude v nována pozornost, nese název *Indiáni z V trova*, zobrazuje život d tí v d tském domov , bez rodi , kte í pouze ás od asu po-lou svému potomkovi pohled, nebo dopis. Ob autorky se tedy ve své tvorb snažily zobrazit prostředí odli-ující se od tradi ního rodinného života. Ukázat tená m, fle jsou mezi d tmi i tací jedinci, kte í neflíjí se svými rodi i, vychovávají je nap íklad prarodi e, dv maminky, jiní p íbuzní nebo vyr stají v d tských domovech a tím zd raznit, fle se nejedná o nic neobvyklého. Snažily se i p íblílit budoucím tená m, kte í z takovéhoho prostředí pocházejí, tená m e-ící obdobné problémy, mající stejné pocity, my-lenky. Jak konkrétn autorky tedy ve své tvorb tuto tematiku zobrazily, jakých prost edk vyuffily, a jak vnímají d tský i dosp lý sv t d tskýma o ima, tomu bude v nován prostor na následujících stranách.

Poslední kniha, jejífl autorkou je Markéta Pilátová, a které bude v nována pozornost v této práci, nese název *Jura a lama*. *Jura a lama* jako jediná kniha pro d ti od Pilátové má v tiráflí zaznamenaný doporu ený v k, pro jak staré tená e je tato kniha ur ena, jedná se o tená e od 4 let, tudífl p ed-kolní d ti. Av-ak z reakcí recipient je možné u init záv r, fle i p esto, fle je kniha ur ena p ed-kolák m, tak si ji p e tou i d ti

¹³⁸ V rámci této práce je tradi ní rodinou mín na rodina, kdy d ti flíjí a jsou vychovávány svými rodi i, otcem a matkou.

nav-ť vující základní -kolu, mlad-í -koláci, kte í tuto knihu za azují i do svých tená ských deník . Na rozdíl od knih Markéty Pilátové mají knihy Markéty Zinnerové vřdy v tirářfi uvedený doporu ený v k. Poslední dv jifi avizované knihy, kterým bude v nován prostor, jsou ur ené star-ím tená m, nefi *Jura a lama*, jedná se o tená e mlad-ího -kolního v ku, recipienty od osmi let. Zde pozorujeme rozdíl, ob autorky zobrazují n jaké neobvyklé prost edí, ve kterém jsou d ti vychovávány, ale kařdá z nich ur uje svou tvorbu jinak starému dít ti. Zam íme se tedy na to, zda lze mezi t mito knihami nalézt i jiné shody a rozdíly, nefi jifi zmín né.

Jura a lama seznamuje tená e s neobvyklým typem rodiny. Jura, chlapec p ed-kolního v ku, tedy chlapec svým v kem blízký v ku tená e, je vychováván dv ma matkami v horách Jest ábníkách, na statku, kde chovají lamy. Chlapec vychováván dv ma matkami, to je nový typ rodiny, rodina, kde dít vychovává homosexuální pár. Takovýto typ rodiny je pro v t-ínu eských tená neobvyklý, stejn jako je neobvyklé chovat v na-em prost edí lamy. Tato dv neobvyklá témata spojila tedy autorka dohromady. Pro zvolila zrovna téma homosexuality a lamy v eských horách do své d tské knihy, zd vod uje Pilátová následovn : ŠNedávno jsem se p est hovala do Jeseník a tohle byla skv lá p ílefitost, jak popsat své první pocity z horského řivota. Snadno se tady narazí na svéhlové, nekonven ní lidi, p edstavit si tady dv ostré farmá ky v nákla áku je stejn snadné jako pasoucí se stádo exotických lam. Ty ostatn opravdu potkávám, kdykoliv se vypravím do sousední vesnice, kde je chovají na farm . Bavilo m p edstavovat si, ře farmá ky jsou t eba dv prima flenské. Kdyfi mi pak na podzim za al zahradu kolonizovat krtek, byla na sv t celá pohádka,¹³⁹ Zárove jí byl inspirací i osobní p íb h Markéty Navrátilové¹⁴⁰, která vychovává se svou p ítelkyní syna. Autorka cht la d tem ukázat, ře i takovýto model rodiny je b řlný a není pot eba se nad ním pozastavovat.

Homosexualitu ve svých knihách zmi uje ve sv t mnoho autor , nejedná se o nic neobvyklého. *Jura a lama* není jedinou d tskou knihou v nující se tomuto tématu, v knihkupectvích je moflné také narazit na pohádku, ve které se do sebe zamilují dva

¹³⁹ *Jura a jeho dv maminky*. [online]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1162493-jura-a-jeho-dve-maminky>

¹⁴⁰ Markéta Navrátilová vlastní nakladatelství LePress, ve kterém vydává p edev-ím díla ur ená lesbám a vydávaná řenami, a to z toho dvodu, protoře ji p ijde, ře jsou u nás lesby neviditelné, jak sama řká v rozhovoru pro Salon. Autorkou tohoto rozhovoru je Markéta Pilátová.

princové, *Princ a princ*¹⁴¹, jejíž autorkou je Linda de Haan¹⁴². Zobrazování homosexuality v knihách pro děti je ve ejností p ijímáno r zn , n kte í jsou pro, aby byly d ti takovouto nenásilnou formou seznamovány s tím, že spolu mohou flít a mít se rádi i dva lidé stejného pohlaví, ale na druhou stranu jsou zde zastánci opa ného názoru, že d ti by nem ly být obeznamovány v p ed-kolním v ku s takovýmto partnerským flivotem, nem l by být d tem p edstavován jiný model rodiny nefl ten štradi níõ. Kolik ale d tí v dne-ní dob vyr stá v õtradi níõ rodin otec ó matka - dít ? Je vhodné, že knihy p edstavují d tem také jiné uspo ádání rodin, vldy dnes d ti vyr stají pouze s maminkou, tatínkem nebo t eba jenom s babi kou, i prarodi i a nikomu to nep ijde zvlá-tní, tak pro neseznámit d ti s tím, že jsou mezi námi d ti, které mají dva tatínky nebo dv maminky. Jifl v p ede-lých letech byly v knihách zobrazovány jiné modely rodiny nefl je model štradi níõ, tak je vhodné v této problematice postoupit dál a ukázat d tem dal-í moflnosti, v jakých rodinách mohou vyr stat jejich spolufáci, vrstevníci, kamarádi. Pokud n kte í z rodi necht jí d ti s tímto tématem seznamovat, mají tuto moflnost, nikdo jim ne íká, musíte své d ti uvést do problematiky homosexuálního partnerství. Rodi e nemusí d tem *Jura a lama* po izovat do jejich vlastní knihovny a tím mohou šzabránitõ tomu, aby jejich malé ratolesti byly s homosexualitou konfrontovány. Autorka ve své knize v-ak nijak podrobn nerozebírá problematiku homosexuálních manflství, tento fakt je zde zmín n jen mimochodem. D ti s tímto tématem nemají problém, v diskusích k této knize rodi e asto uvád jí, že d ti se jich pouze zeptají, proč má Jura dv maminky. Na cofl jim rodi e odpov dí, že proto, že se mají rádi a to jim sta í, jelikofl v dí, že jeho rodi e se také mají rádi, a proto spolu jsou. Uplat uje se zde zmín né analogického uvaflování. P ed-kolní tená i si v tomto období vysta í s jednoduchým vysv tlením, které odpovídá jejich zku-enosti, proto si vysta í pouze s takto jednoduchým od vodn ním. *Jura a lama* byla v roce 2013 ocen na cenou bePROUD práv za to, že se jedná o knihu, která v roce 2013 nejvíce p isp la ke zlep-ení flivota sexuálních men-in v esku.

Takto oflehavým tématem, z dne-ního pohledu, se sice Zinnerová ve své próze nezabývá, ale také ve svých prózách vyobrazuje šnetradi níõ rodinný flivot, ukazuje tená m šproblémy tzv. oflehavé, mén populární, které v-ak vytvá ejí mezi d tmi a

¹⁴¹ Tato pohádka je ozna ována jako gay pohádka ur ená pro d ti ufl od 364 let. Stejn jako eská *Jura a lama*.

¹⁴² Linda de Haan pochází z Nizozemí a vyjma psaní je také autorkou nespo tu ilustrací v d tských knihách i kreslí pro jednu nizozemskou televizní stanici.

v d tech samých konflikty.¹⁴³ Nejprve se podíváme na prózu *Tajemství prout něho ko-řku*, její hlavní postavou, je Klárka Vavruková, která flije se svou babi kou v Janovicích. S babi kou neflije proto, fle by nem la rodi e, její rodi e flijí v Praze a starají se o jejího bratra Vojtí-ka, který do Janovic jezdí za Klárkou na prázdniny. Klárka flije u babi ky z toho d vodu, fle její rodi e jsou velmi zam stnaní, dle jejich vlastního pohledu. Myslí si, fle by výchovu a pé i o dv d ti nezvládli. U babi ky Klárce, zdá se, nic nechybí, babi ka ji má ráda, stará se o ni velmi pe liv , ale to není v-echo, po em Klárka touflí, p eci jí n co chybí. Babi ka nedokáfle Klárce nahradit fungující rodinu, b flný rodinný flivot s mámou, tátou a bratrem. Na za átku knihy flije Klárka v p esv d ení, fle letos na konci prázdnin odjede s rodi i do Prahy, na jednu stranu se t -í, fle bude kone n flít s mámou a tátou, ale na stranu druhou se jí bude stýskat po babi ce a kamarádech, které zde má. Nakonec v-ak op t v zá í nastoupí do -koly v Janovicích, jelikofl rodi e by na ni v Praze tento rok op t nem li as. Klárka je smutná, myslí si, fle ji rodi e necht jí, ale má zde babi ku, která ji má ráda, ochotn se o ni postará. Sama Klárka se n kolikrát v knize vyjád ila, fle má blífle k babi ce nefl k vlastním rodi m. Svému nejblifl-ímu kamarádovi Vlá ovi, který také e-í rodinné trable, ekla, fle je u babi ky, protofle ji rodi e necht jí, ale babi ka ano. Jiným p íkladem m fle být Klár ina odpov na otázku, kterou ji polofil tatínek šTak í jsi hol i ka, Klárko? Tátova, nebo mam in a?¹⁴⁴ Klárka bez rozmy-lení tatínkovi odpov d la: šJá jsem hlavn babi ina¹⁴⁵ Z této krátké odpov di dít te m fle dosp lý poslucha , tená mnoho vyvodit. Je zde jasn ukázáno, ke komu má dít nejblifle. Není d leflité, kdo je rodi em dít te, d leflité je, kdo se mu v nuje, kdo mu ob tuje kousek svého asu, pé i. K takovému lov ku cítí dít mnohem víc, nefl k vlastním rodi m, u Klárky byla takovým lov kem práv babi ka. Vidíme zde tedy, jak Zinnerová dokázala velmi výstifln popsat city a pocity dít te, které flije s babi kou, i p esto, fle má oba rodi e.

Klárka a její rodinný flivot není jediným problémem rodinného souflití, který je v knize zaznamenám. Dále autorka zobrazuje pocity a problémy nejen d tí, ale i rodi spojené s rozvodem a flivotem bez otce, a na druhé stran nový flivot s otcem, nová pravidla, která toto souflití p iná-í. Dal-í postavou, se kterou se zde tená m fle setkat a kolem

¹⁴³ HORÁKOVÁ, M. Markéta Zinnerová: Indiáni z V trova. *Komenský*, 1983, . 2, s. 128

¹⁴⁴ ZINNEROVÁ, M. *Tajemství prout něho ko-řku*. s. 122-

¹⁴⁵ ZINNEROVÁ, M. *Tajemství prout něho ko-řku*. s. 123

nífl se odehrává dal-í d jová linie, p íb h neúplné rodiny, je Vl-á a, jehofl rodi e se rozvedli, otec se odst hoval k jiné flen a Vl-á ovi nic ne ekli, lhali mu, fle tatínek se st huje kv li práci. Chlapec v-ak n co tu-il, a kdyfl se dozv d l pravdu, byl zklamáný, na-tvaný, fle mu jeho rodi e nev íli, ned v ovali a nesd lili pravdu. Autorka pomocí Vl-ádi zobrazuje pocity dít te, jehofl rodi e se rozvedli, dít na tento fakt nijak neupozornili, nep ípravili v domn ní, fle to je pro dít to nejlep-í, co pro n j mohou ud lat. Ov-em opak je pravdou. Rozvod rodi je spojen í s Vl-á ovými problémy ve -kole, jelikofl do t ídy p íjdou noví spolufláci, jeden z nich, Zden k, je Vl-á ovým šnovýmõ nevlastním bratrem. Mezi hochy tak vzniknou rozpory, vyvád jí nejz zn j-í klukoviny, Vl-á a se nedokáfle smít s tím, fle Zden k je jeho bratr, je tím, kdo má jeho tátu je pro sebe. Autorka opravdu výstifn vyobrazila pocity, my-lenky, starosti dít te, jehofl rodi e se rozvedli. A také dít te, jehofl maminka šp ivedlaõ dom šõnovéhoõ tatínka. šVadilo mu, fle zmizelo, co tu bylo odjakflivaõ¹⁴⁶šKampak si sedne? Vedle maminky nebo vedle n ho? Po ád se nemohl rozhodnout.õ¹⁴⁷ Nový len domácnosti s sebou p íná-í zm ny a nová pravidla, na která si n kte í jen velmi t flko zvykají, ani d ti, jejichfl rodi za ne flít s novým partnerem, se neocitají v jednoduché situaci. Jejich pocity, my-lenky a hodnocení takového situace se autorka op t snaflila v *Tajemství prout ného ko-flku* zaznamenat.

Zinnerová zobrazila v jedné knize, velmi detailn , objektivn a poutav t i rozdílné rodinné flivoty, a s tím spojené problémy. V nuje pozornost témat m, která jsou práv v dne-ní dob velmi roz-í ená, tudífl í blízká dne-ním d tem. Nehodnotila a nezobrazovala flivoty t í rodin, jejich problémy jen d tskýma o ima, ale snaflila se na problémy pohlédnout i zrakem dosp lého jedince, rodi e, který e-í, jak své dít o nov nastalé situaci informovovat, aby ho neranil, nejmén mu ublíflil, snaflí se volit pro své dít , ze svého pohledu, to nejlep-í e-ení. Zárove také vyuffívá i pohledu ostatních lidí kolem, kte í dané rozhodnutí, danou situaci hodnotí ze své perspektivy pozorovatele, n kdy i p ímého ú astníka. *Tajemství prout ného ko-flku* ukáfle d tem, které vyr stají ve fungující štradi níõ rodin , do jakých situací se dostávají jejich kamarádi, pokud e-í stejné trable jako hrdinové knihy, a na druhou stranu d tem, jejichfl rodi e se rozvád jí, rozvedli, jeden z rodi si na-el nového partnera, se kterým flije, d tem vyr stajícím u svých prarodi í jiných p íbuzných ukazuje, fle nejsou jedinými, které se ocitly v této

¹⁴⁶ ZINNEROVÁ, M. *Tajemství prout ného ko-flku*. s 24

¹⁴⁷ ZINNEROVÁ, M. *Tajemství prout ného ko-flku*. s 26

situaci, kdo e-í rodinné trable, ímfl jim m fle pomoci. Zárove jim kniha dává jakýsi šnávodě jak se zachovat, co d lat a emu se v t chto situacích rad ji vyvarovat. Zinnerová zde dokázala opravdu mistrn vyobrazit d tský sv t ve spojení se sv tem dosp lých.

V dal-í knize *Indiáni z V trova* opou-tí rodinné prost edí úpln a umis uje d j do prost edí d tského domova, místy vyuffívá i kojeneckého ústavu. Indiáni jsou d tmi, které jejich rodi e nevychoávají, d tmi flujícími v d tském domov , ve V trov na jifní Morav . Jedná se o d ti, za kterými jejich rodi e p ijedou t eba jen v ned li na náv-t vu, nebo jim po-lou jednou za rok pohled, i se o n v bec nezajímají. Tyto d ti vyr stají jen pod vedením tet. Zinnerová op t detailn , p edpokládaným tená m p ístupn , popisuje flivot d tí v d tských domovech, jejich pocity, reflim i vztah okolí, lidí z vesnice, k t mto d tem.

Zinnerová se zde v nuje velmi váflnému společenskému tématu, které je aktuální i dnes, stejn jako u p ede-lé knihy. S tématem i prost edím knihy souvisí i v nování na za átku knihy, autorka tuto knihu v nuje šLéka m a pracovník m d tských domov a kojeneckých ústav , kte í se ob tavou prací snaflí o lep-í osud sv ených d tí.¹⁴⁸ Jifl z tohoto v nování je jasné, jak se autorka staví k dané problematice, ví, fle d ti zde vyr stající nemají mnohdy lehký flivot, okolí na n kouká jako na ty, kte í mohou za kafldou -patnost, klukovinu, která se ve vesnici stane. O d ti z d tských domov se mohou starat, snaflit se je vést nebo se jich zastat práv jen pracovníci t chto za ízení, na nich leflí velký a t flký úkol, snaflit se co nejvíce d tí umístit do milujících náhradních rodin a ty, které nelze adoptovat, co nejlépe vychovat, jako by byli jejich vlastní. Autorka ukazuje tená m flivot v domov , ur íté pasáfle lí í velmi dobrodruflné p íhody Indián z V trova, které by tená dobrodruh cht l zaflít sám osobn , ale v jiných ástech knihy, kde autorka ústy d tí popisuje vztah k rodi m, nenapl nou touhu po rodin , flivotu s rodi i, by nikdo necht l zastávat jejich postavení.

Indiány z V trova i *Tajemství prout něho ko-íku* dobové recenze za adily mezi romány, ozna ení šp íb h ze flivota d tíů nahrazují ozna ením p esn j-ím a to psychologickou

¹⁴⁸ ZINNEROVÁ, M. *Indiáni z V trova* s.5.

prózou, v níž jsou šjeho hrdiny souasní kluci a d v ata¹⁴⁹. Tato díla vyobrazují švelice vážné životní problémy dětí i dospělých¹⁵⁰. *Juru a lamu* od Markéty Pilátové lze také charakterizovat jako prózu s dětským hrdinou, tentokrát však s pohádkovými prvky, prvky fantastiky, jelikož toto dílo je, na rozdíl do zmíněných dvou knih Zinnerové, určené velmi malým recipientům, pro které je fantastika v literatuře dělejší. Vystupují zde personifikovaná zvířata, umí jí mluvit, se svými chovatelkami (matkami Jury, Julou a Jolou) se dorozumívají. Chovatelky i Jura si se zvířaty povídají, rozumí se i zvířata a naopak zvířata ovládají děti. Zvířata reprezentují lidské vlastnosti jako závist, nespokojenost lidí, pomlouvání. Dále je zde nereálnost zastoupena například v situaci, kdy do nory krtka se vejde lama. O nereálnost a fantazii zde opět není nouze, což předpokládá i ocenění.

Dělejší slovkou každé knihy jsou postavy, jejich charakteristika, vyobrazení, využití postav reálných, kouzelných, nadpřirozených bytostí, zvířecích hrdinů a dalších. V knihách určených předškolním dětem se vyskytují často kromě postav přirozených také postavy fantastické, nadpřirozené, antropomorfizované. Fantastické postavy pomáhají dětem s vysvětlením jevů, jim je těžkopochopitelných, jak jim bylo dříve, dětem v tomto věku mají málo zkušeností, v cíli pro ně nepochopitelné vysvětlují pomocí nadpřirozených jevů, které jim napomáhají právě postavy nadpřirozené.

Předškolním recipientům je určeno dílo Markéty Pilátové *Jura a lama*, kde se vyskytují postavy přirozené (Jura, Jula, Jola) a s nimi postavy zvířecí, které jsou personifikované. Pilátová zmiňuje vzhled jednotlivých postav i jejich vlastnosti, jednoduše, krátce a přitom to stačí k tomu, aby si děti vytvořily jasnou představu. Zvířecích postav se zde vyskytuje daleko více, než těch lidských. Děti se setká s kocourem Micifu, beránkem Julkem, který je zvědavý, zbrklý, nedomýšlel sledky svého jednání, stejně jako malé děti. Dále zde vystupují ovce s českými jmény Majda, Katka, Berta a Jeník, naproti českým pojmenovaným ovčím autorka vyutila lamy, kterým dala exotická jména, neobvyklá pro českého čtenáře, jedná se o jména Lena, Suri, Vikua, Alpaka, Guanako a Titi a posledním zvířetem, který se zde objeví je Krtka Brtka. Zvířecí postavy Pilátová vyutila k tomu, aby dětem nastínila své tě dospělých, vztahy mezi dospělými leny

¹⁴⁹ PROROVAZNÍK, J. Indiáni z Vtrova. *Zlatý máj* 1980, . 3, s.184.

¹⁵⁰ Tamtéž

společnosti, a tím je uvnitř dle tempestivní, zvěšující postavy jsou dle tempestivní. Ovce jsou reprezentanty lidských vlastností negativních, jako je závist, šíření pomluvy, jelikož o lamách mají nedostatek informací (stejně jako mnohdy lidé) a lamy jsou novými členy společnosti, kteří jsou ním zvláštní, tajemné, pro ovce představují jakési soupeřící. Prostřednictvím ovce a lamy ukazuje dle tempestivní, jak se často chovají lidé, kteří nechtějí vyzkoušet nic nového, i lidé, kteří závidí jiným, pokud vlastní nic, co oni sami nemají. Ukázala dle tempestivní, co se může stát, když si budou vymýšlet, jako si vymýšleli ovce, i co se dle tempestivní může stát, když se samy vydají za dobrodružství, stejně jako se Julek vydal hledat poklad.

Markéta Zinnerová psala *Tajemství prout něho kořku a Indiány z V trova* pro dle tempestivní od osmi let, proto zde vyuffila pouze reálných postav, postav kladných i záporných, které se ke konci polepí (například Zdeněk v *Tajemství prout něho kořku*). Spisovatelka seznamuje tená s *Tajemství prout něho kořku* postupně s jednotlivými aktéry daného příběhu, charakterizuje je nepřímo za pomoci vyprávěných situací, ve kterých se aktéři ocitli a jak se zachovali. Postavy románu nejsou jen nositeli dle tempestivní, ale příběhy, které se jich dotýkají, především pozorují, prožívají, hodnotí anebo se v nich snaží orientovat, vytvářejí si o nich své představy a názory. To vše je tedy stavebním materiálem pro charakteristiky hlavních postav a pro budování jejich světa, i¹⁵¹ Postavy, které v těchto prózách vystupují, jsou blízké dle tempestivní tená m i dnešní doby, jelikož řeší obdobné problémy jako dle tempestivní dnes. Nezachycuje zde příběhy spojené s tehdejšími reflexemi, i když dle tempestivní chodí do Pionýra, tak tato aktivita zde není příběhy rozebírána a není součástí vteřiny příběhů, které dle tempestivní zažívají. Pionýr a aktivity s ním spojené pouze dokreslují volnočasové aktivity dle tempestivní hřící v době, kdy byla kniha vydána, což je potěšitelné. Dnešní tená je díky tomu seznámena s tím, co dle tempestivní jejich rodiče, jakých příběhů se museli účastnit, co bylo náplní jejich volného času. V *Indiánech z V trova* se tená s Pionýrem neseťká, dle tempestivní, zde vystupující mají jinou náplň volného času, hrají si na indiány a bojují s partou kluků z vesnice. Opět zde vystupují pouze reálné postavy, dospělí i dle tempestivní a s každou postavou je tená seznámena postupně vřdy prostřednictvím různých situací, ve kterých se ocitá. Každá centrální postava se tená i odhaluje a obohacuje o další charakteristiky vřdy v interakci s ostatními postavami. Každá není osamocena, každá je exponována vřdhem k okolnímu

¹⁵¹PROVAZNÍK, J. *Tajemství prout něho kořku*. *Zlatý máj* 1979. . 2. s.104.

sv tu.õ¹⁵² Hlavní chlapecké postavy jsou sou částí party kluk , kteří si říkají Indiáni z V trova, mají mezi sebou velmi dobré vztahy, je možná říci, že tato skupina dle tem nahrazuje to, co jim vládný dle tský domo neposkytne, rodinu. Dle kazem toho je i posledních pár stránek knihy, v nichž si náhradní rodi e p ijedou pro jednoho lena špartyõ, pro Fandu, zeptají se ho, zda s nimi pojedou. Než se Fanda rozhodne, zda opustí dle tský domov, jde se zeptat svého kamaráda, velitele, indián z V trova, P emka, který je starší, zda má odjet i ne. Pro Fandu je dle leflité, co mu P emek ekne, pokud by nesouhlasil, Fanda by neodjel, vřdy P emek to je jeho souasná rodina, P emka poslouchá na slovo. P emek souhlasí, tudíž Fanda mže domov opustit. A právě tato scéna ukazuje velmi blízké, aš skoro sourozenecké vztahy mezi dle tmi v dle tském domov . Autorka v-e vykreslila velmi realisticky, a tím umožnila budoucím tená m identifikaci s n kterou z postav.

Vyjma postav a jejich vyobrazení jsou v knihách pro dle ti a mládež také dle leflité ilustrace, a to p edev-ím v knihách ur ených p ed-kolním dle tem takovou knihou je právě *Jura a lama*. Ilustrace zde tedy nechybí, jejich autorem je Dora Dutková¹⁵³. V knize *Jura a lama* jsou ilustrace provedené v sytých, tmavých barvách, v t-inou zapl ují celou stránku, n které nejsou bohufel na první pohled rozeznatelné, je pot eba, aby se tená více soust edil na obraz, nap íklad když se ilustrátorka pokusila zobrazit sn hovou vánici v lese. Syté barvy jsou voleny proto, aby zaujaly dle tskou pozornost, dle ti p ed-kolního v ku totiž zaujmou takové jevy, které jsou barevné, výrazné a syté, což tyto ilustrace spl ují. Obrázky jsou jednoduché, ale výstižné, Dora Dutková velmi mile zobrazila v-echny zví ečí postavy, které zde vystupují (lamy, ovce, krtek i kocoura), ímž je podpo en kladný vztah ke zví at m. Zárove také dle ti v p ed-kolním v ku hodnotí skute nosti kolem sebe podle toho, jak jevy, v ci vypadají, jak jíš bylo zmín no. Tudíž, když jsou v-echna zví ata, zvlá-t lamy, ke kterým je zde p istupováno z pohledu ovcí jako k vet elc m, zobrazeny hezky, mile, tak je tedy budou vnímat i dle t-tí tená i, jako hodná, milá zví ata. Lidské postavy, které zde vystupují, jsou také výtvarn ztvárn éné, jedná se o jednodu-e vykreslené postavy, odpovídající popisu Pilátové, ímž je dokreslována, podporována dle tská p edstavivost, vytvá ení vlastního audiovizuálního filmu tená e. Ukázkou ilustrací je možná si prohlédnout v p íloze práce.

¹⁵² PROVAZNÍK, J. Indiáni z V trova *Zlatý máj* 1980, . 3 s.185.

¹⁵³ Dora Dutková je absolventkou Filosofické fakulty Karlovy univerzity, po absolvování t chto studií se za ala v novat výtvarnému um ní. Je autorkou ilustrací k moha knihám, spolupracuje na trnáctidenníku A2 a zárove vytvá í i vlastní díla knižní.

Tajemství prout něho ko-řku a Indiáni z V trova jsou určené starším dětem, od osmi let. Je tedy samozřejmé, že tyto knihy budou doplněny množstvím ilustrací, není je tomu u *Jury a lamy*. Ilustrátorem *Tajemství prout něho ko-řku* je Zdeňka Krejčová, která knihu obohatila o obrázky černobílé i barevné, což vhodné doplní celou knihu. Barevné jsou pouze ilustrace vyskytující se před samotným textem, ilustrace doplňující text jsou však pouze černobílé. S černobílými i barevnými ilustracemi se děti setká i u další knihy Markéty Zinnerové, u *Indián z V trova*, v nichž barevné obrázky se nevyskytují jen před samotným textem, ale tentokrát doplňují i text. Ilustrátorkou této knihy je Denisa Wágnerová, její práce, ilustrace špln dokreslují atmosféru příběhu dětí z detských domovů i jejich protivník z d diny.¹⁵⁴

U knih pro dětského recipienta je velmi důležitá i jazyková stránka díla. Z hlediska jazykového autorka *Jury a lamy* volila velmi neobvyklá jména postav, která se mohou malým posluchačem plést, Jula, Jola, Jura. Tato pojmenování se od sebe liší pouze písmenkem, které je jiné, a zároveň jsou i neobvyklá, což by bylo ale vhodné hodnotit kladně. Autorka zde opět využila svou tvůrčí schopnost, vytvořením neobvyklých jmen. Z hlediska vrstev slovní zásoby autorka ufilu vrstvu spisovnou i nespisovnou, v e i jednotlivých postav se objevují slova nespisovná jako například špru aso¹⁵⁵, šhubourky¹⁵⁶ P i pohledu na v tné celky je možné konstatovat, že Pilátová využívá v t jednoduchých, ale zároveň se zde ve v t-í mí e není u předchozích jejích knih, objevují souv t-í, složitá souv t-í složená ze t í a více v t. I p esto je ale možné říci, že po jazykové stránce je kniha před-koelním píjenc m pístupná, jelikož v ty a slova, která se zde objevují, nejsou obtížná, odpovídají schopnostem, kterými jsou děti tohoto věku vybaveny.

Jazykové zpracování próz Markéty Zinnerové (*Tajemství prout něho ko-řku*, *Indiáni z V trova*) odpovídá potřebám budoucích dětí. e vyprávě je psána spisovnou e-tnou v obou případech. V *Tajemství prout něho ko-řku* se v e i jednotlivých postav objevují deminutiva (šhadíky a ply-ová zvíátka¹⁵⁷, škalhotky¹⁵⁸, šhodinko¹⁵⁹),

¹⁵⁴ HORÁKOVÁ, M. Markéta Zinnerová: *Indiáni z V trova*. Komenský, 1983, . 2, s. 126

¹⁵⁵ PILÁTOVÁ, M. *Jura a lama* s. 6

¹⁵⁶ PILÁTOVÁ, M. *Jura a lama* s. 10

¹⁵⁷ ZINNEROVÁ, M. *Tajemství prout něho ko-řku*. s 10

¹⁵⁸ ZINNEROVÁ, M. *Tajemství prout něho ko-řku*. s 69

¹⁵⁹ ZINNEROVÁ, M. *Tajemství prout něho ko-řku*. s 71

slova zastaralá (šsv tnice¹⁶⁰, šroucho¹⁶¹). Zároveň autorka také vyufila nespisovných tvar slov, také op t v e i postav (šTaky jsi p estal bejt klidnej, co t to bodloí ō¹⁶², šVlá o jde–s náma?ō¹⁶³). M ěme tedy konstatovat, ě autorka dokázala ve svém díle vystihnout e d tí, která je blízká i dne–nímu tená i, i p esto, ě se zde vyskytují n která slova, kterým dne–ní dít nemusí rozum t (viz p íklady u slov zastaralých). *Indiány z V trova* autorka offivila, na rozdíl od *Tajemství prout ného ko–íku*, vyufitím dialektism v e i postav. D j knihy se odehrává ve vesnici na jifní Morav , tudífl i v e i postav se vyskytují dialektismy, stejn jako je tomu v mluv babi Bóffi u Markéty Pilátové. Tím u inila Zinnerová knihu je–t atraktivn j–í a e jednotlivých postav autenti t j–í. Objevují se zde výrazy jako šv ilō¹⁶⁴, ōtoflō¹⁶⁵, šz d cekō¹⁶⁶ a dal–í. Zinnerová dialektismy text nep esytila, vyufila je vhodn , pomocí nich dokreslila prost edí, ve kterém se d j odehrává, jelikofl kdyby tená na samém zeza átku knihy nepost ehl zmínku o tom, ě V trov se nachází na jifní Morav , tak b hem etby si to n kolikrát uv domí. Zároveň jejich vyufitím také dodává na autenti nosti vlastní mluv jednotlivých postav. Je mořné také íci, ě ufítím dialektism tená e pou uje o ná e ní diferenciaci eského jazyka. P i hodnocení slořitosti v tných celk je mořné íci, ě autorka vyufívá, op t v e i postav, v ty, které odpovídají mluvenému projevu d tí, v ty jsou krátké, jedná se asto o v ty jednoduché, i souv tí slořená ze dvou v t. Zinnerová dokázala v obou prózách zachytit d tskou mluvu, jazykové pot eby budoucích tená . Dobová kritika hodnotila jazykovou stránku *Tajemství prout ného ko–íku* výstifn : šA tak je zdánliv nezú astn ná autorská e offivována hojnými hovorovými prost edky, emociáln zbarveným jazykem, slovníkovými i syntaktickými prost edky adekvátními té postav , která je v dané chvíli pozorovatelem.ō¹⁶⁷ Nejinak tomu je i u recenze na *Indiány z V trova* šSvifný a kultivovaný jazyk vyprav škého partu je na první pohled ó zejména ve srovnání s *Tajemstvím prout ného ko–íku* ó neutrální. Ve skute nosti v–ak odkazuje i on (nejen tedy decentn a s mírou pouřité

¹⁶⁰ ZINNEROVÁ, M. *Tajemství prout ného ko–íku*. s 10

¹⁶¹ ZINNEROVÁ, M. *Tajemství prout ného ko–íku*. s 20

¹⁶² ZINNEROVÁ, M. *Tajemství prout ného ko–íku*. s 151

¹⁶³ ZINNEROVÁ, M. *Tajemství prout ného ko–íku*. s 152

¹⁶⁴ ZINNEROVÁ, M. *Indiáni z V trova*. s. 45

¹⁶⁵ ZINNEROVÁ, M. *Indiáni z V trova*. s 114

¹⁶⁶ ZINNEROVÁ, M. *Indiáni z V trova*. s 77

¹⁶⁷ PROVAZNÍK, J. *Tajemství prout ného ko–íku*. *Zlatý máj* 1979. . 2. s.105

dialektismy a prost edky obecného jazyka v dialozích) na kontext p íslu-né postavy, na její psychiku a pohled na sv t.¹⁶⁸ S t mito názory lze jen souhlasit.

Dal-í slofkou knih je d j a zp sob jeho vypráv ní. D j *Jury a lamy* je velmi jednoduchý, lineárn vypráv ný, autorka se drfí jedné linie vypráv ní. Vyskytuje se zde pouze jedna zápletka, neobjevují se zde dv a více linií d je, cofl je u knih ur ených pro d ti p ed-kolního v ku velmi d leflité. šNakonec, jak ufl to v knihách pro d ti, p edev-ím pro d ti p ed-kolního v ku bývá, dopadne celý p íb h kladn , v-ichni se sp áteli a navíc je-t Krtka Brtka vytvo í tunel do Bolívie, aby se Lamy mohly jednou za as podívat do své rodné zem .¹⁶⁹ V *Tajemství prout ného ko-íku* se jifl prolíná n kolik linií p íb hu, jsou zde spojeny linie n kolika postav, linie Klárky, Vládi Karase, Zde ka Karase. Nejprve je tená seznámen s kafdou linií zvlá- , ale postupn se v-echny tyto linie za nou prolínat v jednu d jovou linii. Na rozdíl od *Tajemství prout ného ko-íku* sledují *Indiáni z V trova* jednu d jovou linii, linii d tí v d tském domov . Vyjma d je je pot e podívat se je-t na vyprav e t chto t í knih. U v-ech t chto knih je vyufflita er-forma, a zárove tyto knihy také spojuje vyufflité v-ev doucího vyprav e.

Jura a lama nep iná-í pouze poutavý p íb h s pohádkovými rysy, ale zárove je pro tená e i zdrojem ponau ení. Autorce se zde povedlo velmi efektivn propojit zábavu se vzd láním, nenásilnou formou. Zárove kniha zobrazuje i negativní vlastnosti lidí, závist, ímfl uplat uje ve své tvorb i výchovnou funkci, ukazuje d tem, kam afl m fle dojít lidská závist, jak lfi a pomluvy ubliflují lidem okolo a nesloufí k dosaflení úsp chu ba naopak. Zárove také autorka naráfí na tematiku homosexuality, emufl jifl byla v nována dostate ná pozornost. Pilátová zde velmi nenásiln dokázala propojit zábavnou, estetikou, výchovnou i vzd lávací funkci literatury s ohledem na p ed-kolního recipieta.

Tajemství prout ného ko-íku je knihou psanou jifl v sedmdesátých letech dvacátého století, ale p esto dokáfle oslovit i dne-ního tená e, jelikofl hlavní protagonisté proffívají

¹⁶⁸ PROVAZNÍK, J. *Indiáni z V trova Zlatý máj* 1980, . 3 s.185

¹⁶⁹ BR HOVÁ, D. *D tský sv t Markéty Pilátové*. eské Bud jovice, 2014. Bakalá ská práce. Jiho eská univerzita v eských Bu jovicích. Vedoucí práce Mgr. Jana Skálová, Ph.D. s 42-43.

stejné osudy jako dříve. Hodnoty, které jsou v knize zobrazeny, rodina, láska, přátelství, jsou hodnotami uznávanými i po této době. Autorka ukázala dítě, že s dobrým kamarádem, dobrosrdečnou babičkou, a zvířecím přítelem po boku dokáže člověk obstát i v těch nejsložitějších životních situacích. Hlavním motivem, který se vyskytuje i v knize *Indiáni z V trova* je motiv smutku, opuštění dítěte jeho rodiči. Zároveň i *Indiáni z V trova* tenčí i ukazují, že i přes to, že jsou dítěte opuštěny svými rodiči, tak si dokážou najít širou rodinu novou. Velkým kladem této knihy je také zmínka o adopci, o tom, co ji znamená. Je mrzuté, že i po tolika letech od vydání této knihy je situace s adoptivním dítětem v naší zemi stále stejná. Rodiče šodloží své dítě do detského domova, jednou rokem pošlou dopis, nebo ho zajdou navštívit a dítě nemá tím pádem žádnou rodinnou životnost, kdo by jej měl rád u sebe a udržel by pro něj, jak se říká, co by mu na očích viděl. Je tedy možné říci, že obě zde zmíněné knihy Markéty Zinnerové jsou i přesto, že byly vydány v sedmdesátých letech minulého století, i v dnešní době, po mnoha letech, stále aktuálními, jelikož se zabývají tématy, která jsou stále živá. Jsou nejen aktuální, ale i relevantní a perspektivní dítě, což je dáno autoriným pohledem na detský a dospělý svět detskými očima, to se jí opravdu povedlo.

Na začátku kapitoly bylo zmíněno, že prózy, jejich analýze a komparaci se bude tato část práce zabývat, mají něco společného, zobrazují život dítěte v šetrném prostředí. Markéta Pilátová zvolila rodinu malého Jura, ve které nevystupuje muflská postava, v níž je chlapec vychováván dvěma maminkami. Snaží se zde tenčí ukázat, kolik dobrodružství zažívá malý Jura v horách Jestebních, ve společnosti lam, ovcí a dvou maminek. Bohužel tato kniha, na rozdíl od knih Markéty Zinnerové, nepopisuje více pocity dítěte, které vyrůstá v takové rodině, neukazuje, jak se k Jurovi chovají jeho vrstevníci, a jak tuto situaci hodnotí sousedé, paní učitelka a jiní dospělí. Pilátová na samém začátku knihy pouze zmíní, ten fakt, že Jura žije v takové rodině a více jí se k tomuto tématu nevyjadřuje, což je možná náhoda. Bylo by dobré toto téma více rozvést. Možná, že to byl autorin záměr, více nevysvětlovat, nezobrazovat tenčí tento rodinný život, jelikož chtěla naznačit, že se jedná o něco naprosto normálního, běžného. Zároveň se jedná o knihu určenou předškolním dítěm, které pokud je něco zajímavé, tak se doptají, položí svým rodičům obvyklou otázku „Proč?“. Také jednoduchost, prostá zmínka více odpovídá vnímání dítěte tohoto věku, dítě totiž trvá na svém pohledu, a pokud by se jednalo o dítě, které vyrůstá v rodině s maminkou a

tatínkem, nemuselo by p ípadné problémy a starosti, které by malý Jura mohl e–it pochopit, na kařdou skute nost by se doptávalo a hledalo by jednoduché p í iny, které by pro n j byly srozum né, ale rodi by m l problémy s tím, je nalézt a vysv tlit. Jiné by to bylo u recipient , kte í flíjí ve stejné rodin ě jako Jura a m li by stejnou zku–enost, kterou by zařlval i literární hrdina. Je tedy na míst íci, ře Pilátová vyuffila ideální zp sob zakomponování homosexuální rodiny do díla ur eného p ed–kolním d tem.

Na rozdíl od Markéty Pilátové je Markéta Zinnerová ve svých prózách daleko konkrétn ějí, detailn ě ji zobrazovala pocity d tí, které vyr staly bez své maminky, tatínka velmi detailn ě. Je v–ak nutno konstatovat, ře Zinnerová psala dílo pro d ti od osmi let, tudířl pro tená e mlad–řho –kolního v ku, pro tená e zku–en ěho, který jřfl disponuje jiným zp sobem vnímání, my–lení, vřdy jedinec v tomto v ku jřfl dokářle hodnotit skute nost z r zných pohled ě, je schopen koukat na skute nost i pohledem jiné osoby. Tohoto vyuffívá práv Zinnerová, která detailn ě propracovává zobrazení řivota dít te v d tském domov ě, v rozvedené rodin ě, dít te řlijícího s babi kou. Kdy autorka hodnotila takovýto zp sob řivota pohledem dít te i dosp ělého jedince. Zinnerová vyuffila velmi nad asového tématu, k jehofl zobrazení vyuffila i vhodných postup ě, prost edk ě, díky nimřfl je dílo blízke i dne–nímu tená i, a i on si z etby t chto d l odnese nejen tená ský zářlitek, ale i ur íté pou ení, ne faktografické, ale spí–e morální.

4 Závěr

Spisovatelka Markéta Pilátová se ve své literární tvorbě v novale především vytváří díla určených dětem mladšího věku, hlavně psala knihy, které odpovídají potřebám předškolních dětí, ale které si se zájmem přečtou i mladší školáci. Tomu také užpsobila svou dosavadní tvorbu, v níž vyuffila velkého množství ilustrací, jednoduchých vět, které někdy doplnila konstrukcemi obsáhlejšími, složitějšími, ale ve svém vyjadřování byla vždy konkrétní. Na rozdíl od Markéty Zinnerové, která svá díla určila recipientem různých věkových kategorií, od těch nejmenších, až po děti školního věku. Markéta Zinnerová dokázala ve svých knihách reagovat vždy na potřeby předpokládaného čtenáře, uvědomovala si, komu svá díla adresuje. Pokud se jednalo o knihy určené nejmenším příjemcům, byly doplněné velkými množstvími ilustrací, psány v jednoduchých větách, ve kterých vyuffila deminutiva, někdy až příliš. Ale v porovnání s Pilátovou byla méně konkrétní, více směřovala k nejednoznačnosti, vyřadovala více aktivní zamyšlení čtenáře nad daným textem. Pilátová ve své tvorbě postupuje od moderní pohádky, přes díla na pomezí mezi pohádkou a prózou ze života dětí, až po knihy, které jsou už jené právě mezi prózou ze života dětí, dalo by se říci, že prochází určitým vývojem.

Každá kniha Pilátové přináší do literatury něco nového, zajímavého, v porovnání se Zinnerovou. Jifi přitom pohledu na jejich pohádkovou tvorbu je vidět, že Zinnerová se drží tradičních schémat, postav a motivů, které místy nepatrně pozmění, čímž překvapí čtenáře. Pilátová však překvapuje ve svých dílech od počátku až do konce. Opouští tradice, stereotypní vyobrazení postav, modelu rodiny i prostředí, více experimentuje, čímž i svá díla pro svou čtenářku a čtenáře zajímavějšími. Zároveň jsou tato díla, z pohledu dětského čtenáře, plná napětí. Ovšem nelze říci, že knihy Markéty Zinnerové nejsou zajímavé, jen se jedná o díla štradiňo, která uspokojí právě recipienty vyhledávající takováto díla. Je možné říci, že právě zde je vidět generální rozdíl mezi jednotlivými autorkami a jejich díly.

V tvorbě próz s dětským hrdinou je opět Pilátová exotičtější, vnáší do literatury neobvyklé téma, zároveň je stále v rna prvku fantastiky, jelikož své dílo určila předškolním čtenářům. Zinnerová je, v této oblasti literární tvorby, více detailnější, vyuffila několik dějových linií, pohled na danou situaci více lidmi. Avšak opět její díla neobsahují nic šexotického, fantastického. Možná právě proto, že tyto knihy jsou

ur ené tená m od osmi let, a tím pádem fantastika není potřeba, a je nutno být více realisti t j-í, což Zinnerová opravdu ve své tvorbě je. Dokázala vytvořit dílo odpovídající potřebám, problémům i dnešních dětí, což je nutno vyzdvihnout. Nenapsala knihy, které by tená m po několika letech od vydání nic neřekaly, naopak. Ale dle slov knihovnice (jedné menší městské knihovny) její díla nejsou moc čtena, proto většinu jejích knih vyadila. Jediné knihy, které ale v knihovně ponechala, byly právě zde zmínované prózy (*Tajemství prout něho kořku a Indiáni z V trova*).¹⁷⁰, které jsou právě řádány. O prozaické tvorbě obou spisovatelek je možné říci, že se azují do svých dětského hrdinu, který odpovídá budoucímu tená i, jeho představám i životu. Dětský svět zobrazovaný v jejich dílech odpovídá reálnému světu dětí, autorky se nesnaží děti a jejich problémy, pohled na okolní svět zjednodušovat, nepodceňují dětské recipienty.

O tvorbě Markéty Pilátové by bylo možné říci, že ve všech svých knihách, pohádkových i nepohádkových, zobrazuje i téma rodiny. Rodina, jako děležitá jednotka společnosti, jako součást života dětí nesmí tedy chybět, ani v knihách, ve kterých děti vystupují, a které jsou jim určeny. Rodina je zde vždy spojena s něčím neobvyklým, s něčím jakým trápením. Na rozdíl od Zinnerové, která v určených svých dílech rodinu úplně opouští, nezmiňuje se o ní.

Závěrem je možné říci, že obě autorky ve své tvorbě dokázaly respektovat dětského tená e. Jejich představa dětského světa odpovídá dětským světům, životem dětí doby, ve které díla vznikala. Pilátová vyobrazuje děti současně, s mobilními telefony, flující ve městech, stravující se ve fastfoodech, ale i děti, které mají blízko k přírodě. Zinnerová vyflívá děti flující na vesnicích, trávicích volný čas b háním po vsi, hraním si s ostatními dětmi n kde venku. Takový svět právě odpovídá dětskému před pár lety, mnozí tvrdí, že dnes děti ven nechodí, neumí si hrát, ale dalo by se říci, že záleží na tom, kde děti vyrůstají. Na vesnicích je stále vidět party dětí pobíhající po návsi. Tudíž i Zinnerové dětský svět odpovídá dětskému světu, třebaže některých, dnešních dětí. Zinnerová je autorkou, jejíž tvorba odpovídá potřebám tená e jejího kolikáté generace. U Pilátové ukážíme až delší doba, zda bude možné o ní tvrdit to samé. Nyní v tomhle sama autorka jen doufat, ale vykročila správným směrem.

¹⁷⁰ Z vlastní zkušenosti mohu říci, že sama mám již rok doma přečtené všechny knihy Markéty Zinnerové, myslela jsem si, že po nich bude v knihovně šlácha, ale spletla jsem se. Po letech m sících si je mohu vždy bez problému znovu vypůjčit. Tato zkušenost možná potvrzuje i slova zmínované knihovnice.

5 Zdroje

Primární zdroje

PILÁTOVÁ, Markéta. *Jura a lama*. 1.vyd. Praha:LePress,o.s., 2012. 64s. ISBN978-80-904193-3-9

PILÁTOVÁ, Markéta. *Kiko a tajemství papírového motýla*. 1.vyd. Praha: MEANDER, 2010. 72 s. ISBN 978-80-86283-81-4

PILÁTOVÁ, Markéta. *Kiko a tulipán*. 1.vyd. Praha: MEANDER, 2016. 72s. ISBN 978-80-87596-89-0.

PILÁTOVÁ, Markéta. *Víla Vivivíla a piráti Jifního mo e*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010. 83 s. ISBN 978-80-7422-066-1

PILÁTOVÁ, Markéta. *Víla Vivivíla a stíny zví at*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. 72 s. ISBN 978-80-7422-000-5.

ZINNEROVÁ, Markéta. *aravné prstýnky*. 3. upr. vyd. Praha : Albatros, 2001. 116 s. ISBN 80-00-00907-2.

ZINNEROVÁ, Markéta. *Hehe a Chichi dva u-atí kamarádi*. 1. vyd. Praha : Albatros, 1974. 31 s.

ZINNEROVÁ, Markéta. *Hejásek a Jujdásek*. 2. vyd., V Olympii 1. Praha : Olympia, 2000. 89 s. ISBN 80-7033-638-2.

ZINNEROVÁ, Markéta. *Indiáni z V trova*. 2. vyd. Praha : Albatros, 1981. 130 s.

ZINNEROVÁ, Markéta. *Princezna z t e-ového království*. 3. upr. vyd. Praha : Albatros, 2001. [30] s. ISBN 80-00-00982-X.

ZINNEROVÁ, Markéta. *Tajemství prout něho ko-íku*. 3. vyd. Praha : Albatros, 1985. 275 s

ZINNEROVÁ, Markéta. *Za humny je drak*. 2. přeprac. vyd., (1. vyd. v Albatrosu). Praha : Albatros, 2000. 123 s. ISBN 80-00-00809-2.

Sekundární zdroje

BK. *Jura a jeho dvě maminky*. [online]. 23.6.2012. [cit. 3.6.2016]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1162493-jura-a-jeho-dve-maminky>

BK. *Milé d ti, fíli byli dva princové. Milovali se, a tak se vzali*. [online]. 23. 5. 2013, [cit. 3. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/228678-mile-deti-zili-byli-dva-princove-milovali-se-a-tak-se-vzali/>

BLAŠÍ EK, P, UBRTOVÁ, M. Markéta Zinnerová. In *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 8.7.2014. [cit. 5.2.2016]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=666&hl=mark%C3%A9ta+zinnerov%C3%A1+>

BRHOVÁ, Daniela. *Dětský svět Markéty Pilátové*. české Budjovice, 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v českých Budjovicích. Vedoucí práce Mgr. Jana Skálová, Ph.D.

EJKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury : adaptace mýt , pohádek a povítek, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2006. s.11-47, 107-147. ISBN 80-7367-095-X.

MEJRKOVÁ, Světlana. Jazyk a styl pro dětskou literaturu. *Naše řeč : listy pro vzdělání a šíření jazyka českého* : Ústav pro jazyk český AV ČR. 1995 (78), s.260-263. ISSN 0027-8203.

DUTKOVÁ, Dora. In: baobab-books.net. [cit. 5. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.baobab-books.net/dora-dutkova>.

HAMANOVÁ, Růžena. Průhledné prstýnky. In: *Zlatý máj : kritická revue umělecké tvorby pro mládež*. Praha : Svaz spisovatelů, 1980, ro. 24, č. 8, s. 503-504. ISSN 0044-4871

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 807178303X.

HOLEJŠOVSKÁ-GENIOVÁ, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež* (ve srovnávacím světovém pohledu). 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984. s. 23- 41

HORÁKOVÁ, Markéta Zinnerová: Indiáni z Vánoce. *Komenský: týdeník vychovatelský v novém ústředním nakladatelství na počest 100. výročí narození Markéty Pilátové a milé mládeže naší*. Praha : V. Voithl, 1983, ro. 108, č. 2, s.128. ISSN 0323-0449.

CHALOUPKA, Otakar. *Rozvoj dětského vědomí*. 1. vyd. Praha : Albatros, 1982. s.61-274.

CHALOUPKA, Otakar. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. I. Vyd. 1. Praha : Albatros, 1973. 112 s.

CHALOUPKA, Otakar. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. III. Vyd. 1. Praha : Albatros, 1979. 148 s.

KAPÁLOVÁ, Dora. *Psaní je pro mě unikem před pozemním rutinním životem, říká Markéta Pilátová*. [online]. 1.12.2009. [cit. 5.2.2016]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/psani-je-pro-me-unikem-pred-prizemnim-rutinnim-zivotem-rika-marketa-pilatova-1wx-/zpr_archiv.aspx?c=A091201_162043_kavarna_bos.

KOPÁL, Ján, TUŠNÁ Eva a Eva PRELOFÍNIKOVÁ. *Literatura pre deti a mládež*. Vyd.1. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1987. s. 14-28.

KOŠŮTÍKOVÁ, Petra. *Markéta Pilátová* [online] 21.6.2014 . [cit.2.2. 2016]. Dostupné z: <http://spisovatele.upol.cz/marketa-pilatova/>.

KRAUS, Jiří a kol. *Nový akademický slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Akademie věd České republiky, 2005. s. 671. ISBN 80- 200 031351 0 2

KUBECZKOVÁ, Olga. Literatura jako prostředek výchovy k v domí smrtelnosti (nad knihou Markéty Zinnerové Princezna z t e– ového království). In: *SLOVO O SLOVE*. Zborník Katedry komunika nej a literárnej výchovy Pedagogickej fakulty Pre–ovskej univerzity. Pre–ov, Katedra komunika nej a literárnej výchovy Pedagogickej fakulty Pre–ovskej univerzity, 2005, s. 166-170. 80-8068-362-X.

KUBECZKOVÁ, O. Pilátová, Markéta: Kiko a tajemství papírového motýla. [online]. 24. 2. 2011 [cit. 5. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/27825/pilatova-marketa-kiko-a-tajemstvi-papirovehomotyla>

KUBÍ KOVÁ, K. *Princ miluje prince: pohádková gay osv ta má eský p eklad hotový*. [online]. 5. 3. 2013 [cit. 3. 6. 2016]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/gayosveta-princ-miluje-prince-ma-hotovy-cesky-preklad-p1a-/literatura.aspx?c=A130305_121127_literatura_jaz.

Kulaté rány slov. In Kosmas [online]. [cit. 5.2. 2016] Dostupné z: <http://www.kosmas.cz/knihy/211510/kulate-ramy-slov/>

LANGMEIER, Josef - KREJ Í OVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2., aktualizované vyd. Praha : Grada Publishing, 2006.s.87-141. Psyché. ISBN 80-247-1284-9

Linda de Haan. Nakladatelství Meander [online]. [cit. 2.6.2016] Dostupné z: <http://www.meander.cz/linda-de-haan>

MAJEROVÁ, Barbora. *Vivi a smaflák*. [online]. 11. 12. 2009 [cit. 1.5. 2016]. Dostupné z: : <http://www.litenky.cz/clanek.php/id-2626>>

Markéta Pilátová. In: [czechlit.cz](http://www.czechlit.cz) [online]. [cit. 4. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/cz/autor/marketa-pilatova-cz/>.

MELICHAR, Martin. Jura a lama: D tství a dv mámy navrch. [rozhlasový po ad]. Radio Wave. 13.6.2012. [online]. [cit. 6.5.2016]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiowave/kultura/_zprava/jura-a-lama-detstvi-a-dve-mamy-navrch--1072975.

MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních flánr* . 1. vyd. Praha: Litomyšl : Paseka, 2004. s., 472 a 481, . ISBN 80-7185-669-X.

Nakladatelství LePress. In lepress.cz. [online]. [cit.4.5. 2016]. Dostupné z: http://www.lepress.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=29.

Norma Lazo. In: *DatabazeKnih.cz* [online]. [cit. 3.4. 2016]. Dostupné z: <http://www.databazeknih.cz/zivotopis/norma-lazo-39444>.

PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro u itele*. Praha : Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2001. s. 223-226. ISBN 80-7290-045-5.

PET Í KOVÁ, Renata. *Markéta Zinnerová: arovné prstýnky*. [online]. 6.7.2008. [cit. 8.6.2016]. Dostupné z: <http://www.svetdetskefantazie.cz/clanky/marketa-zinnerova-carovne-prstynky>

Pilátová Markéta. In *Facebook* [online]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/pilatova?fref=ts>

PILÁTOVÁ, Markéta. *Lesbi ka ó krabi ka ó flehli ka*. [online]. 27.4.2011. [cit. 3.6.2016]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/231442-lesbicka-krabicka-zehlicka.html>

PON ÁKOVÁ, Natália. Dít a smrt. *Zlatý máj. kritická revue um lecké tvorby pro mládefl*. Praha: Svaz s. Spisovatel , 1991, ro .35, .3, s. 164-169. ISSN 0044-4871

PROROVAZNÍK, Jaroslav. Indiáni z V trova. *Zlatý máj* kritická revue um lecké tvorby pro mládefl. Praha: Svaz s. Spisovatel , 1980, ro . 24, . 3, s.184-185. ISSN 0044-4871

PROVAZNÍK, Jaroslav. Tajemství prout ného ko-áku. *Zlatý máj: kritická revue um lecké tvorby pro mládefl*. Praha: Svaz s. Spisovatel , 1979., ro . 23 . 2. s.104-106. ISSN 0044-4871.

SIROVÁTKA, Old ich. *eská pohádka a pov st v lidové literární tradici a d tské literatu e*. Brno: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie v d eské republiky, 1998. s.31-48. ISBN 80-85010-06-2 .

OTOLOVÁ, Jovanka. Markéta Pilátová: *Víla Vivivíla a pirati Jižního moře*. [online]. 5.1.2011 [cit. 2.5.2016]. Dostupné z : <http://www.iliteratura.cz/Clanek/27651/pilatova-marketa-vila-vivivila-a-pirati-jiznihomore>>

UBRTOVÁ, Milena. *Pilátová Markéta: Víla Vivivíla a stíny zvířat*. [online]. 15. 1. 2010 [cit. 1. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/25705/pilatovamarketa-vila-vivivila-a-stiny-zvirat>>

TOMAN, Jaroslav. Obraz pohádky ve spontánní slovesné tvorbě dnešních prepubescentů.; In: *Současnost literatury pro děti a mládež*. Liberec: PedF TU, 2005, s. 21-34.[online].

TOMAN, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z teorie české literatury*. 1. vyd. české Budějovice : Pedagogická fakulta JU, 1992. 98 s. ISBN 80-7040-055-2.

Třináctá komnata Markéty Zinnerové. In: *česká televize*[online] 2007. [televizní dokument]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1186000189-13-komnata/207562210800017-13-komnata-markety-zinnerove/>.

TURECKÁ, Libuše. *Víla Vivivíla a pirati Jižního moře. Víla Vivi se vrací, tentokrát v roli objevitelky*. [online]. 7. 2. 2011 [cit. 2. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.topzine.cz/vila-vivivila-a-pirati-jizniho-more-vila-vivi-se-vraci-tentokrat-vroli-objevitelky>

URBANOVÁ, Svatava. *Metamorfózy české literatury : pohled české literatury pro děti od roku 1945 po současnost*. V Olomouci : Votobia, 1999. 183 s. ISBN 80-7198-379-9..

URBANOVÁ, Svatava. *fiánry, osobnosti, díla : (historický vývoj fiánr české literatury pro mládež - antologie)*. Vyd. 4., (upr. a dopl.). Ostrava : Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2003. 239 s. ISBN 80-7042-625-X

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie : dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha : Karolinum, 2014. s. 9-23,177-365. ISBN 978-80-246-2153-1.

VLASÁK,Z. Kuba je spí–blues neř salsa, řká spisovatelka Markéta Pilátová. [online]. 23.4.2014.[cit.5.2.2016] Dostupné z: <http://www.novinky.cz/kultura/salon/334143-kuba-je-spis-blues-nez-salsa-rika-spisovatelka-marketa-pilatova.html>

Vyhřání cen bePROUD 2013. In: *be PROUD* [online]. [cit. 5. 6. 2016]. Dostupné z: <http://beproud.cz/bePROUD-2013/>

ZÁBRODSKÁ, Stanislava. *Markéta Zinnerová je nyní doma na řihu řech*. [online]. 6.4.2014. [cit. 5. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.kultura21.cz/rozhovory/9037-marketa-zinnerova-stanislava-zabrodska->

ZÍTKOVÁ, Jitka. Dobrácký drak, králík a zajíc.In: *Lad ní.:* asopis pro teorii a kritiku d tské literatury. V Brn : Ústav literatury pro mládeř Masarykovy university. 2000, ro . 5, .4, s. 15-16. ISSN 1211-3484.

Zlatý máj : kritická revue um lecké tvorby pro mládeř. Praha : Svaz s. spisovatel , 1980,ro . 24, . 8, s. 503-504-. ISSN 0044-4871

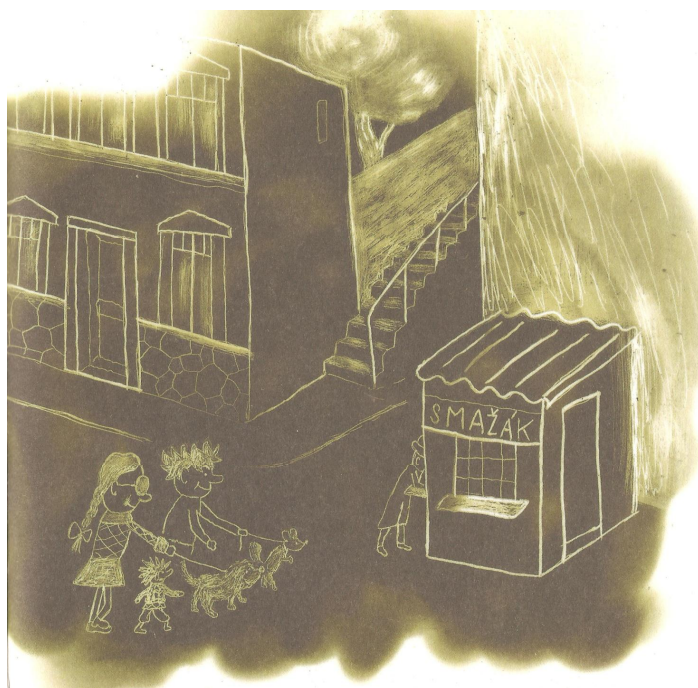
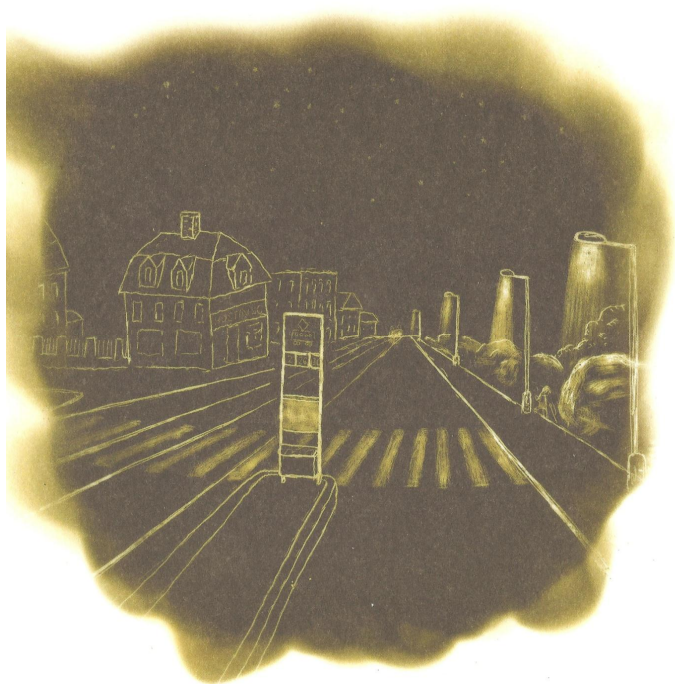
MgA. Zich.Jakub In *St ední um leckopr myslová řkola hudebních nástroj a nábytku* [online]. [cit. 3. 6. 2016]. Dostupné z: <http://hnn.cz/34-vsüp-video-11/>.

ř

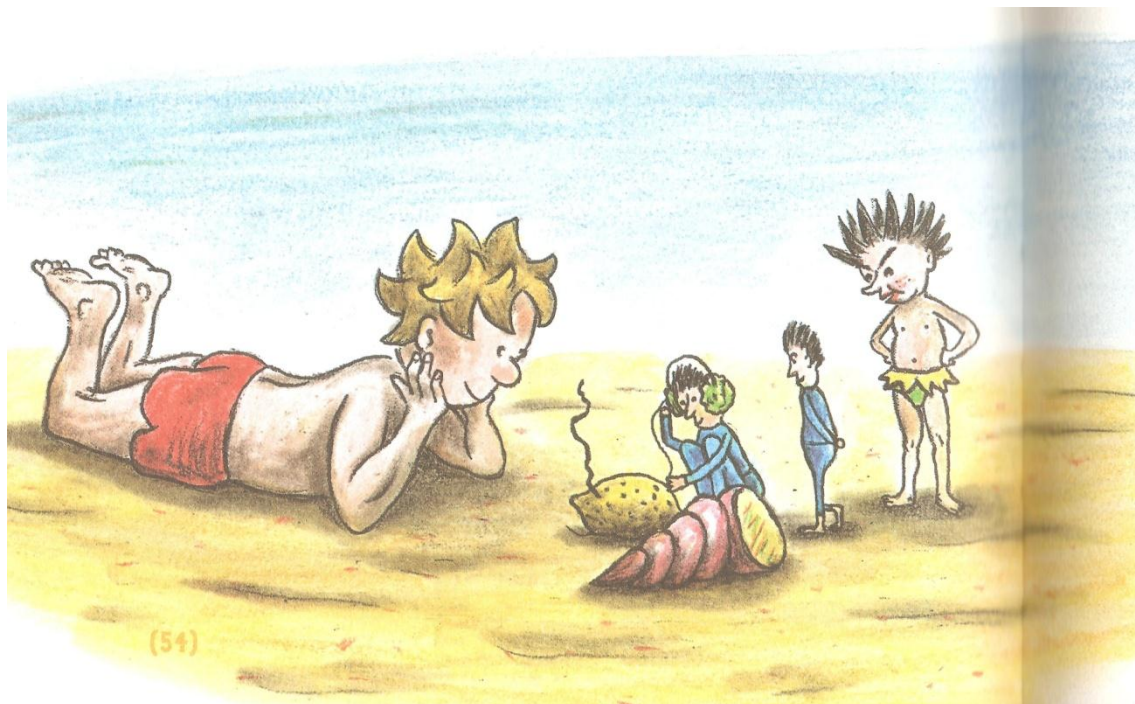
6 P ílohy

6.1 Ilustrace

Víla Vivivíla a stíny zvířat

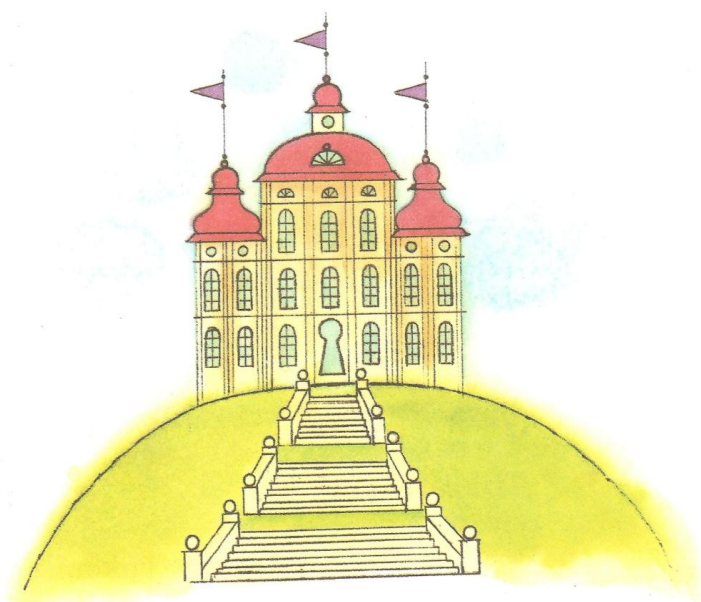
Víla Vivivíla a piráti Jifního mo e

arovné prstýnky

Kuba

Princezna z t e- ového království

Hehe a Chichi, dva u-atí kamarádi

Hejások a Jujdások

Za humny je drak

é kůži.
na-

š
je

Kiko a tajemství papírového motýla

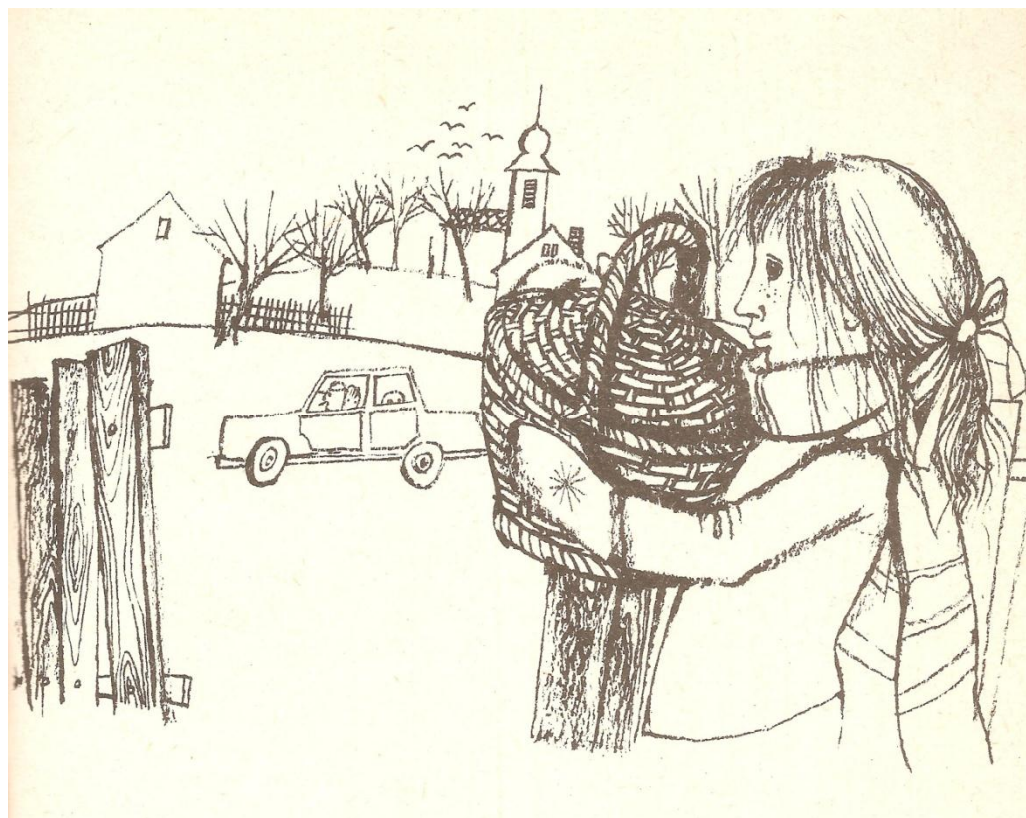
Kiko a tulipán

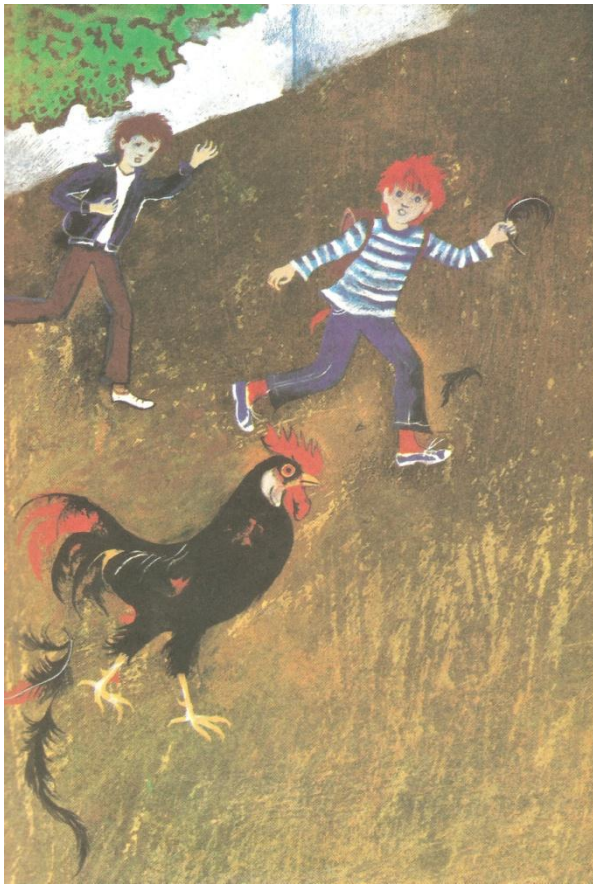
Jura a lama

Tajemství prout něho ko-řku

Indiáni z V trova

6.2 Zinnerová ó bibliografie ¹⁷¹

Beletrie

- *Zbytky mlé né dráhy* (P 1965)
- *Jízdenka na prázdniny* (P pro d ti, 1970)
- *Drak Mrak* (pohádka, 1972; p epracované vydání pod názvem *Za humny je drak*, 2000)
- *D ti z Pa ízkova* (P pro d ti, 1974)
- *Hehe a Chichi, dva u-atí kamarádi* (pohádka, 1974)
- *Jedeme k mo i* (B pro d ti, 1974)
- *Princezna z t e-ového království* (pohádka, 1975)
- *Housátko a pampeli-ka* (B pro d ti, leporelo, 1975)
- *Je p kné mít brat í ka* (B pro d ti, 1976)
- *Tajemství prout ného ko-íku* (R pro d ti, 1978)
- *Indiáni z V trova* (R pro d ti, 1979)
- *arované prstýnky* (pohádka, 1980)
- *Linda, ko ka zahradní* (pohádka, 1982; p epracované a roz-í ené vydání *Kafldý ve er s ko kou Lindou*, 1992; upraveno pod titulem *Ko ka Linda, poklad rodiny*, 2000)
- *Petr a Hanka chystají p ekvapení* (P pro d ti, 1983)
- *Princezna Rozmarýnka* (pohádka, 1984)
- *Rozmarná princezna* (D, rozmnofl., 1988)
- *i ihrátky* (D, rozmnofl., 1988; poté s tit. *i i hrátky*, 1990, inscena ní úprava M. Malá)
- *Hejásek a Jujdásek* (pohádka, 1993; pod názvem *ty i u-i na mezi*, 2007)
- *Kde padají hv zdy* (R pro d ti, 1997)
- *Elixír a Halíbela* (D, rozmnofl., 2001)
- *Strom afl do nebe* (D, rozmnofl., 2002)
- *Hádanky a básni ky pro celý rok* (B pro d ti, 2003; p epracované vydání pod názvem *Hádanky a básni ky pro kluky a hol i ky*, 2009).

¹⁷¹ P evzato z: BLAfiÍ EK,P, TUBRTOVÁ,M. *Markéta Zinnerová*. In Slovník eské literatury po roce 1945[online]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=666&hl=mark%C3%A9ta+zinnerov%C3%A1>

Texty k omalovánkám a vystihovánkám:

- *Cirkus* (vystihovánky, 1973)
- *Dlouhý, Třeský a Bystrozraký* (omalovánky, 1974)
- *Co vidíme kolem sebe* (omalovánky, 1976)
- *Zima je, zima je...* (omalovánky, 1977)
- *Ptáci po-koláci* (vystihovánky, 1978)
- *Střevník na po kání* (vystihovánky, 1978)
- *Stavíme d m* (vystihovánky, 1979)
- *Zlobím, zlobíš, zlobíme* (omalovánky, 1979).

Příspěvky ve sbornících:

- *eská útanka pro nejmenší* (1992)
- *Rodinný kalendář* (1995, 1996)
- *To nejlepší z Hajaji* (2006).

Scénáře k filmům

- *Den pro mou lásku* (1976, režie Juraj Herz)
- *Indiáni z V trova* (1979, r. Július Matula)
- *Za humny je drak* (1982, r. Radim Cvrtek)
- *Bolero* (2004, r. František A. Brabec).

Scénáře k televizním seriálům

- *Tajemství prout něho kořku* (1977),
- *My v-ichni -kolou povinní* (1984, oba r. Ludvík Ráfla),
- *Kde padají hvězdy* (1996, r. Jan Hejduk)

Scénáře k televizním hrám

- *Miluji tě!* (1978, r. Ivo Novák),
- *Myty po tetě* (1978, r. Jiří Adamec),

- *Chvilé pro píse trubky* (1980, r. Ludvík Ráfla),
- *Holka na krátkou tra* (1984, r. Vladimír Drha),
- *Ustláno na ekankách* (1985),
- *Nev sta* (1986),
- *Tchyn* (1986, v-echny t i r. Marcel Dekanovský),
- *Pí-ali ko, otkoukej se!* (1988, r. Tomá-Tint ra),
- *Vzpomínka na b ehumo e* (1990, r. Ji í Adamec)

Scéná e televizních pohádek

- *Pohádka o drakovi* (1972),
- *O -evci Mat jovi* (1973, ob r. Pavel Kraus),
- *ertova nev sta* (1975),
- *aravné prstýnky* (1978, ob r. V ra Jordánová),
- *Paví král* (1978, r. Ji í Adamec, podle Franti-ka Hrubína),
- *O -t stí a kráse* (1986, r. Libu-e Koutná),
- *Elixír a Halíbela* (2001, r. Du-an Klein).

Podle jejího literárního nám tu vznikly ve erní ky

- *ty i u-i na mezi* (2003)
- *Ko ka Linda, poklad rodiny* (2007, oba r. Nata-a Bohá ková).

Pro s. (poté eský) rozhlas napsala hry

- *Paprsky ve tm* (1982)
- *První místo* (1985)
- *Kdo s koho*(1990)
- *A v prach se neobrátím!* (1991)
- *Ten prost ední* (1994)
- *Kam sahá moje pam* (2003)

Od osmdesátých let psala pro rozhlas pohádky

- *Refná nitka*
- *Pradlenka a kominík*
- *arovné prstýnky*
- *Jablí ka dobré víly*
- *Elixír a Halíbela*
- *Halíbela a drak z Drákotína*
- *R fli ka a duhový princ*
- *Marjánka, Pohádka z D ev něho vr-ku*
- *Kubovi a Zapomn nce*
- *-evci Jane kovi, hostinském Felixovi a duchu v-ech -evc ,*
- *Jak se vdávala princezna Eli-ka*

Pohádkové seriály

- *Kafldý ve er s ko kou Lindou*
- *Jujda a Hejahej*
- *Babi iny pohádky pro Kristýnku, ad.*

Pohádky M. Zinnerové vy-ly téfl na zvukových nosi ích

- *Drak Mrak*
- *arovné prstýnky*
- *Pohádky plné pohody aj.*